

FAGINSTRUKS NR. 01

Krav 1.7, 1.8, 1.9, 1.10, 1.11, 1.12, 1.13, 1.14, 1.15, 1.31, 1.32
Kontrolordning 5050_15 (Centralstøvsuger)
Version juli, 2015

STALDINDRETNING
OG HUSDYRGØDNING

INDHOLD

Faginstruks nr. 01	1
STALDINDRETNING OG HUSDYRGØDNING	1
Generelt for kontrolkategorien Staldindretning og husdyrgødning	5
Kontrolmetode	5
Generelle bemærkninger	5
Krav 1.7 Indretning af stalde og lignende.....	5
Bemærkninger	5
Delkrav.....	6
Kravets relevans	6
Indhold i kontrollen	7
Bemærkninger	7
Udfyldelse af bedømmelseskema delkrav 1-3 og 7 vedr. gulve, afløb m.v.	8
Skema Krav 1.7 Delkrav 1-3 og 7 Vedr. gulve, afløb m.v.	8
Udfyldelse af bedømmelseskema delkrav 4-7 vedr. afløb og restvand.....	9
Skema Krav 1.7 Delkrav 4-7 vedr. afløb og restvand.....	10
Krav 1.8 Opbevaringskapacitet for husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft og restvand	10
Bemærkninger	10
Delkrav.....	11
Kravets relevans	12
Indhold i kontrollen	12
Udfyldelse af bedømmelseskema	12
Skema Krav 1.8 Opbevaringskapacitet for husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilage og restvand.....	13
Krav nr. 1.9 Opbevaring af fast husdyrgødning.....	14
Bemærkninger	14
Delkrav.....	14
Kravets relevans	15
Indhold i kontrollen	15
Udfyldelse af bedømmelseskema delkrav 1-2 vedr. drift af møddinger og opbevaringsanlæg for husdyrgødning.....	16
Skema Krav 1.9 delkrav 1-2 vedr. drift af møddinger og opbevaringsanlæg for husdyrgødning.....	17
Udfyldelse af bedømmelseskema delkrav 3-4 vedr. indretningen og drift af opbevaringsanlæg til fast husdyrgødning og afløb herfra	18
Skema Krav 1.9, delkrav 3-4 vedr. indretningen og drift af opbevaringsanlæg til fast husdyrgødning og afløb herfra.....	19

Udfyldelse af bedømmelsesskema delkrav 5 vedr. fast gødning i marken	19
Skema Krav 1.9, delkrav 5 vedr. fast gødning i marken	20
Krav nr. 1.10 Opbevaring af kompost i marken.....	22
Bemærkninger	22
Delkrav.....	22
Kravets relevans	23
Indhold i kontrollen	23
Udfyldelse af bedømmelsesskema	23
Skema Krav 10	24
Krav nr. 1.11 – Opbevaring af ensilage.....	26
Bemærkninger	26
Delkrav.....	26
Kravets relevans	27
Indhold i kontrollen	27
Udfyldelse af bedømmelsesskema	27
Skema Krav 1.11 Opbevaring af ensilage	28
Krav nr. 1.12 Opbevaring af flydende gødning, samt ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse og restvand	28
Bemærkninger	28
Delkrav.....	29
Kravets relevans	29
Indhold i kontrollen	29
Udfyldelse af bedømmelsesskema	30
Skema Krav 1.12 Opbevaring af flydende gødning samt ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft og restvand.....	30
Krav nr. 1.13 Udbringningsperioder for husdyrgødning og ensilagesaft.....	31
Bemærkninger	31
Delkrav.....	31
Kravets relevans	32
Indhold i kontrollen	32
Udfyldelse af bedømmelsesskema	32
skema Krav 1.13 Udbringningsperioder for husdyrgødning og ensilagesaft	33
Krav nr. 1.14 – Udbringningsmetoder for husdyrgødning	33
Bemærkninger	33
Delkrav.....	33
Kravets relevans	34
Indhold i kontrollen	34

Udfyldelse af bedømmelseskema	35
Skema Krav 1.14 delkrav 1.....	35
Skema Krav 1.14 delkrav 2.....	36
Krav nr. 1.15 Udbringnings- og arealrestriktioner for husdyrsgødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse, restvand og mineralsk gødning(handelsgødning)	36
Bemærkninger	36
Delkrav.....	36
Kravets relevans	37
Indhold i kontrollen	37
Udfyldelse af bedømmelseskema	37
Skema Krav 1.14 delkrav 1.....	38
Krav nr. 1.31 Gyllebeholder udstyret med alarm	38
Bemærkninger	38
Delkrav.....	39
Kravets relevans	39
Indhold i kontrollen	39
Udfyldelse af bedømmelseskema	40
Skema Krav 1.31 Gyllebeholder udstyret med alarm.....	40
Krav nr. 1.32 – Etablering af gyllebarriere omkring gyllebeholder	40
Bemærkninger	40
Delkrav.....	41
Kravets relevans	41
Indhold i kontrollen	41
Udfyldelse af bedømmelseskema	41
Skema Krav 1.32 Etablering af gyllebarriere omkring gyllebeholder	42

KONTAKTPERSONER & INFO

Tue Nymand Mørk Jordbrugskontrol
4189 17 26 tuemoe@naturerhverv.dk

Captia-link : 14-571-000002
ISBN 978-87-7120-689-0

©2015
Foto SkyFish

GENERELT FOR KONTROLKATEGORIEN STALDINDRETNING OG HUSDYRGØDNING

Formålet er at sikre, at der ikke sker en forurening af jord og grundvand

KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav(misligholdelse) samt af arealer, som umiddelbart ikke kunne godkendes under den forudgående forberedelse. Billederne skal være ledsaget med en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om bl.a. art/type/indhold, placering/lokaltet og målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed. Billedteksten kan ikke fungere i stedet for de begrundelser, som skal gives for karaktertildelingen, men skal virke som et godt supplement hertil.

Ved revner i gulve og lign. skal det kunne sandsynliggøres, at der er tale om gennemgående revner, hvor der er risiko for nedsivning af gødning, restvand og lign.

GENERELLE BEMÆRKNINGER

Krav 1.7 – 1.32 kontrolleres også ved de kommunale landbrugstilsyn. Husdyrbrug der har en miljøgodkendelse, skal have kommunalt tilsyn minimum hvert 3. år. Øvrige husdyrbrug (over 3 DE) skal have tilsyn hvert mindst hvert 6. år.

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen. (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.)

Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m her :

<http://mst.dk/service/publikationer/publikationsarkiv/1994/apr/tilsyn-med-landbrug/>

<http://mst.dk/virksomhed-myndighed/landbrug/husdyrgoedning/>

https://www.landbrugsinfo.dk/Byggeri/Byggeblade/Sider/Oversigt_over_Landbrugets_Byggeblade.aspx

<https://www.landbrugsinfo.dk/Jura/Miljoegodkendelse/Sider/Husdyrgoedningsbekendtgoerelsen.aspx>

KRAV 1.7 INDRETNING AF STALDE OG LIGNEDE

BEMÆRKNINGER

Hvis overtrædelsen har medført en risiko for forurening af grundvandet eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes om overtrædelsen også skal indberettes under krav 1.1.

Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1. Reglerne gælder ikke for læskure til dyr i folde eller lignende.

Der gøres opmærksom på følgende byggeblade, der under visse betingelser, som fremgår eksplicit af byggebladene, dispenserer fra reglerne:

- Løsdriftstalde med dybstrøelse uden fast bund og afløb for ammekøer og ungdyr m.v., Løsdriftstalde med dybstrøelse uden fast bund og afløb for får og geder til mælke- og kødproduktion,
- Indretning og drift af udendørs sohold samt
- Økologiske slagtekyllinger.

Som et staldafsnit defineres i forbindelse med dette krav: En del af et staldsystem på en ejendom, der er tydeligt, fysisk adskilt fra andre dele af staldsystemet på ejendommen. Adskillelsen kan bestå i placering i forskellige rum i samme bygning.

Delkrav

1. Stalde og lignende indretninger til dyr skal være indrettet således, at forurening af grundvand og overfladevand ikke finder sted.
2. Stalde og lignende indretninger til dyr skal have gulve, udført af bestandige materialer, som er uigennemtrængelige for fugt.
3. Gulve skal kunne modstå påvirkningerne fra dyrene og de i stalden anvendte redskaber.
4. Afløb fra stald og samle- og pumpebrønd¹ skal føres gennem tætte, lukkede ledninger. Afløb, der kommer under pumpetryk, skal udføres således, at de kan modstå påvirkninger fra pumpetrykket. Afløb med tilhørende brønde skal udføres af autoriserede kloakmestre i overensstemmelse med forskrifter for afløb, som er anført i bygningsreglementet.
5. Afløb fra stalde skal føres til beholder for flydende husdyrgødning.
6. Restvand ² føres til en beholder for flydende husdyrgødning eller til en separat beholder.
7. Stalde og lignende indretninger til dyr, gulve, afløb fra stalde samt samle- og pumpebrønde skal renholdes og vedligeholdes, herunder mod tæring, så de begrænser forurening fra dyreholdet til vandmiljøet.

Kravets relevans

Kravet er relevant at kontrollere i de tilfælde, hvor KO-kontrollen omfatter ejendomme eller bedrifter, hvor:

- der findes dyrehold
- der findes afløb fra stalde og lignende indretninger til dyr

---

¹ Overtrædelse der vedrører samle- og pumpebrønde, som har forbindelse til flere anlæg, for eksempel stald (krav 1.7) og mødding (krav 1.9), skal kun indberettes under det mest relevante krav.

² Restvand: Mælkerumsvand samt vand fra vask af produkter fra husdyrhold, foderrekvisitter og lignende fra almindelig landbrugsdrift. Restvand omfatter desuden fraktioner fra forarbejdningsanlæg med en tørstofprocent under 12 og et kvælstofindhold under 0,3 kg N/ton. Væske fra ensilagepladser med ikke-saftgivende ensilage og væske, der udelukkende er opsamlet fra ensilagepladser senere end 1 måned fra ilægning af saftgivende ensilage, og vand fra vask af fjerkræstalder skal betragtes som restvand, hvis kvælstofindholdet er under 0,3 kg N/ton. Der skal etableres et hensigtsmæssigt afløbssystem til opsamling af flydende husdyrgødning og restvand. Anlæg, der udelukkende anvendes til opbevaring af ensilagesaft og restvand, skal have tilstrækkelig opbevaringskapacitet til, at udbringning kan ske miljømæssigt forsvarligt. **Hvis restvandet ikke afledes som beskrevet, kan der også være tale om en overtrædelse af krav 1.1**

- der dannes restvand

som et led i landbrugsdriften.

Vær opmærksom på de dispensationsmuligheder som findes ift. reglerne – se ovenstående afsnit; ”Bemærkninger”.

Indhold i kontrollen

Som udgangspunkt er staldbyggeri og lignende godkendt af kommunens byggesagsafdeling. Normalt er staldbyggerier og faste installationer derfor indrettet i overensstemmelse med delkrav 1-6. Kontrollen bør derfor særligt rettes mod forhold, hvor der er slid, skader eller nedbrud i gulve og lignende, som kan føre til utilsigtet forurening. Eller tilfælde, hvor der konstateres overløb f.eks. som følge af stoppede afløb eller hvor restvand eller afløb ikke føres til beholder. Hvis der er forhold du er i tvivl om f.eks. om et byggeri eller en installation er godkendt kan du kontakte kommunen.

Bemærkninger

1. Er **stalde og lignende indretninger ud-/opført og indrettet** således, at **forurening** af grundvand og overfladevand **ikke kan ske**?
Har gulvene et hensigtsmæssigt afløbssystem?
Kalvehytter skal stå på fast støbt bund med korrekte afløbsforhold. Alternativt skal de være placeret på arealer, hvor næringsstofferne kan udnyttes i en efterfølgende afgrøde
2. Er **gulvene** i stalde og lignende indretninger udført af **bestandige materialer**, som er **uigennemtrængelige for fugt**?
er materialevalget hensigtsmæssigt ift. funktionen?
3. Kan **gulvene** i stalde og lignende indretninger **modstå påvirkninger** fra dyr og redskaber?
er gulvene **uden revner, sprækker eller huller**?
4. Føres **afløb** gennem **tætte, lukkede ledninger**?
kan afløb **modstå** evt. **pumpetryk**?
er afløb **udført** af **aut. kloakmester** og i overensstemmelse med **bygningsreglementet**?
5. Føres **afløb fra stald(e)** til **beholder for flydende husdyrgødning**?
6. Føres **restvand** til separat beholder eller til beholder for flydende husdyrgødning?
findes på bedriften et malkeum eller andet lokale, hvor vask af f.eks. foderrekvisitter, produkter fra husdyrhold eller lignende finder sted?
7. Er **stalde og lignende indretninger, afløb** fra stalde, **samle- og pumpebrønde ren-og vedligeholdte** – herunder **mod tæring**?

UDFYLDDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA DELKRAV 1-3 OG 7 VEDR. GULVE, AFLØB M.V.

Alvor Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal der som udgangspunkt indgå, om stalde og lignende indretninger til husdyr er indrettet korrekt (delkrav 1), hvor stor en del af gulvet, herunder gyllekanaler og lignende, der ikke er udført af bestandige materialer, som er uigennemtrængelige for fugt (delkrav 2) eller hvor stor en del af gulvet, herunder gyllekanaler og lignende, der er ødelagt (delkrav 3), samt om gulvet, herunder gyllekanaler og lignende, er tilstrækkeligt renholdt og vedligeholdt (delkrav 7). Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der rent faktisk er sket en forurening af grundvand eller overfladevand, eller om der alene er risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå jf. nedenfor.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (for eksempel forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejforhold i perioden, hvor overtrædelsen finder sted.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx reparation af gulv).

SKEMA KRAV 1.7 DELKRAV 1-3 OG 7 VEDR. GULVE, AFLØB M.V.

KARAKTER	1	2	3	4
KRITERIUM	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Revner i gulv af en samlet længde på maks. 0,5 m med maks. 0,5 cm revnebredde	Mindre end 20 % af staldafsnittets samlede gulvareal	20-75 % af staldafsnittets samlede gulvareal	Mere end 75 % af staldafsnittets samlede gulvareal
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

UDFYLDELSE AF BEDØMMESSKEMA DELKRAV 4-7 VEDR. AFLØB OG RESTVAND.

Alvor Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal der som udgangspunkt indgå, om stalde og lignende indretninger til dyr, beholderen for restvand og afløb fra stalde, samle- og pumpebrønde er renholdt og vedligeholdt tilstrækkeligt (delkrav 7), om afløb føres gennem tætte ledninger, der kan modstå pumpetrykket (delkrav 4) og om afløb fra stalde føres til beholder for flydende husdyrgødning/restvand (delkrav 5 og 6). Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der er sket en forurening af grundvand eller overfladevand, eller om der alene er risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå jf. nedenfor.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx reparation af afløb).

SKEMA KRAV 1.7 DELKRAV 4-7 VEDR. AFLØB OG RESTVAND

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Manglende renholdelse og vedligeholdelse af afløb i stalde og/eller samle- og pumpebrønd fra stalde til beholder for flydende husdyrgødning/restvand	Afløb fører ikke gennem tætte lukkede ledninger og/eller Opsamling af restvand ikke korrekt	Afløb fra stalde fører ikke til beholder for flydende husdyrgødning/restvand. Afløb kan ikke modstå pumpetryk
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

KRAV 1.8 OPBEVARINGSKAPACITET FOR HUSDYRGØDNING, AFGASSET VEGETABILSK BIOMASSE, ENSILAGESAFT OG RESTVAND

BEMÆRKNINGER

Husdyrbrug eller andre landbrugsbedrifter, der oplagrer husdyrgødning, skal have en opbevaringskapacitet, der er tilstrækkelig til, at udbringning kan ske i overensstemmelse med reglerne for anvendelse og udbringning af husdyrgødning.

Siden 1. januar 1995 har alle husdyrbrug haft pligt til at indsende dokumentation for ejendommens opbevaringskapacitet til kommunen. Normalt sker det ved udarbejdelse af en kapacitetserklæring, men det kan også ske ved anden dokumentation f.eks. ved beregning af gødningsproduktionen på ejendommen. I de fleste tilfælde er kravene til opbevaringskapacitet derfor sagsbehandlet og godkendt af kommunen.

Opmærksomheden i kontrollen skal derfor særligt rettes mod tilfælde, hvor der er overløb eller synlige tegn på manglende opbevaringskapacitet f.eks. en fyldt møddingsplads eller beholder i perioden med forbud mod udbringning af husdyrgødning j.f. krav 1.13 eller i perioder, hvor der ikke kan udbringes husdyrgødning på grund af vejrlig eller afgrøder.

Hvis du er i tvivl om der er tilstrækkelig opbevaringskapacitet på ejendommen kan du bede om at se en kapacitetserklæring, bedriftens lagerregnskab for husdyrgødning eller lign. Hvis det ikke kan fremvises ved kontrollen eller eftersendes kan du evt. kontakte kommunen.

Hvis en overtrædelse har medført en risiko for forurening af grundvandet eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes, om overtrædelsen også skal indberettes under krav 1.1. Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1.

Hvis aftale om levering af husdyrgødning til opbevaring på anden ejendom eller levering til fælles biogasanlæg, gødningsbehandlingsanlæg eller gødningsopbevaringsanlæg ikke foreligger på skrift, er kravet til opbevaringskapacitet ikke opfyldt. Leveringsaftalen kan indsendes som led i høringsprocessen, såfremt at den var gældende på kontroltidspunktet og ikke kunne forevises som nævnt ovenstående.

Krav nr. 1.8

Opbevaringskapacitet for husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft og restvand

Delkrav

1. For husdyrbrug eller andre landbrugsbedrifter, der oplagrer husdyrgødning eller afgasset vegetabilsk biomasse, skal opbevaringsanlæg for husdyrgødning have en kapacitet, der er tilstrækkelig til, at udbringningen kan ske i overensstemmelse med reglerne for anvendelse af husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft og restvand. Opbevaringsanlæg til husdyrgødning skal dog mindst have en kapacitet svarende til 6 måneders tilførsel. Den tilstrækkelige opbevaringskapacitet vil normalt svare til mindst 9 måneders tilførsel, dog normalt mindst 7 måneders tilførsel for kvægbrug, hvor mindst 2/3 af dyreenhederne udgøres af kvæg, og hvor dyrene går ude i sommerhalvåret. Kravet om opbevaringskapacitet kan opfyldes ved, at der foreligger skriftlige aftaler om levering af husdyrgødning eller afgasset vegetabilsk biomasse til opbevaring på anden ejendom eller levering til fælles biogasanlæg, gødningsbehandlingsanlæg eller gødningsopbevaringsanlæg. Sådanne opbevaringsaftaler skal have en varighed af mindst 5 år³.
2. Tilførslen opgøres som den mængde husdyrgødning, der produceres i det givne tidsrum, beregnet ud fra, at dyrene er på stald, samt hvad der i øvrigt tilledes anlægget, herunder vaskevand og ensilagesaft. Ved opgørelsen kan gødning opbevaret som kompost eller fast gødning i markstak dog fraregnes. Såfremt der foreligger specielle forhold, eksempelvis hvor kødkvæg går ude en stor del af året, skal opbevaringskapaciteten minimum svare til den periode, hvor dyrene er på stald.
3. Anlæg, der udelukkende anvendes til opbevaring af ensilagesaft og restvand, skal have tilstrækkelig opbevaringskapacitet til, at udbringning kan ske miljømæssigt forsvarligt.

---

³ Kommunalbestyrelsen kan fastsætte nærmere krav til aftalernes udformning.

Kravets relevans

Kravet er relevant at kontrollere såfremt at bedriften anvender ovenstående type opbevaringsanlæg som led i landbrugsdriften – eller har disse til rådighed.

Indhold i kontrollen

Dokumentation i form af billeder af en evt. forevist leveringsaftale, kapacitetserklæring, lagerregnskab eller lign.

- Er **opbevaringskapaciteten tilstrækkelig** iht. at udbringning kan ske i overensstemmelse med reglerne herfor?
- kan **skriftlig(e) leveringsaftale(r)** forevises?
- Går dyrene **ude i sommerhalvåret**? Ja, kapacitet = 7 mdr. / Nej, kapacitet = 9 mdr. omregningsfaktor; 1,5 m³ staldgødning pr. m² møddingsbund (randbelægningen(2 m) indgår ikke i dette areal)
- Er der et **usædvanligt spild af vand** via afløb til beholder, som kan have betydning for gødningsbeholderens kapacitet?
- **Anlæg, som udelukkende anvendes til opbevaring af ensilagesaft og restvand**, skal også overholde reglerne ift. kapacitet og udbringning.

UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

Alvor Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal der som udgangspunkt indgå, hvor mange måneders opbevaringskapacitet til husdyrgødning, der mangler. Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der som følge af overtrædelsen er sket overløb fra gyllebeholder med heraf følgende forurening af grundvand eller overfladevand, eller om der er risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå jf. nedenfor. Vedrørende udbringning af husdyrgødning henvises der til krav 1.13 og 1.15.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved ”konstateres” forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende.

Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejforhold i perioden hvor overtrædelsen konstateres. Det vil formentlig være meget sjældent, at overtrædelse af krav 1.8 rækker ud over egen bedrift, dog jævnfør ovennævnte.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx udvidelse af opbevaringskapaciteten).

SKEMA KRAV 1.8 OPBEVARINGSKAPACITET FOR HUSDYRGØDNING, AFGASSET VEGETABILSK BIOMASSE, ENSILAGE OG RESTVAND

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Mangler opbevaringskapacitet til op til 1 måned	Mangler opbevaringskapacitet til 1 - 2 måneder	Mangler opbevaringskapacitet til over 2 måneder
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1-3 måneder	Over 3 måneder

KRAV NR. 1.9 OPBEVARING AF FAST HUSDYRGØDNING

BEMÆRKNINGER

Hvis en overtrædelse har medført en risiko for forurening af grundvandet eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes, om overtrædelsen også skal indberettes under krav 1.1. Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1. Der gøres opmærksom på følgende byggeblad, der under visse betingelser, som fremgår eksplicit af byggebladet, dispenserer fra reglerne: "Containere til opbevaring af fast gødning fra heste, mink m.v."

Delkrav

1. Oplagring af fast gødning må kun ske på møddinger, der er indrettet som angivet i **delkrav 3, punkt a-f**, eller i lukkede containere, placeret på et befæstet areal med tæthed, som angivet i **delkrav 3, punkt e-g**, og med afløb til en møddingsaftbeholder eller lignende.¹
2. Opbevaringsanlæg for husdyrgødning skal tømmes så ofte, at de ikke løber over. Er møddingen begrænset af en randbelægning, må der ikke lægges gødning på denne. Møddingen skal i øvrigt benyttes på en sådan måde, at gødning ikke flyder uden for møddingen eller der er risiko herfor.
3. For opbevaringsanlæg til fast husdyrgødning gælder, at:
  - a) Møddinger skal indrettes således, at overfladevand fra omliggende arealer og tage ikke kan løbe ind på møddingarealet.
  - b) Møddingsaft skal bortledes gennem dertil indrettede afløb.
  - c) Møddingens sidebegrænsning skal som minimum bestå af en 1 m. høj mur eller en 2 m. bred randbelægning.⁴
  - d) Randbelægning og belægning ved indkørsel i møddingen skal som minimum have 3 % fald mod afløb. Møddingbund skal som minimum have 1 % fald mod afløb.
  - e) Møddingbund og sidebegrænsning skal være udført af bestandige materialer, som er uigennemtrængelige for fugt.
  - f) Møddingbund og sidebegrænsning skal udføres således, at de kan modstå påvirkningerne, dels fra køretøjer og redskaber ved fyldning og tømning, dels fra den oplagrede gødning.
  - g) Møddinger, lukkede containere til opbevaring af fast gødning og afløb fra møddinger skal ren- og vedligeholdes, herunder mod tæring, så de begrænser forurening fra dyreholdet til vandmiljøet.
4. For afløb fra opbevaringsanlæg til fast husdyrgødning gælder, at:
  - a) Møddinger skal udføres således, at der er afløb fra laveste punkt, og at tilstopning undgås.
  - b) Afløbet dimensioneres og udføres ifølge DS 432 Norm for afløbsinstallationer.
  - c) Afløbet skal føres til en beholder.
  - d) Afløb fra mødding og samle- og pumpebrønd⁵ skal føres gennem tætte, lukkede ledninger.
  - e) Afløb, der kommer under pumpetryk, skal udføres således, at de kan modstå påvirkninger fra pumpetrykket.
  - f) Afløb med tilhørende brønde skal udføres af autoriserede kloakmestre i overensstemmelse med forskrifter for afløb, som er anført i bygningsreglementet.

⁴ Kommunalbestyrelsen kan tillade en anden form for begrænsning, der giver tilsvarende sikkerhed for opsamling af møddingsaften.

⁵ Overtrædelse der vedrører samle- og pumpebrønde, som har forbindelse til flere anlæg, for eksempel stald (krav 1.7) og mødding (krav 1.9), skal kun indberettes under det mest relevante krav

5. For opbevaring af fast gødning i marken gælder:
Opbevaring af fast gødning i markmødding må kun ske efter kommunalbestyrelsens tilladelse. Kommunalbestyrelsen kan, for landbrugsejendomme i landsbyer, i særlige tilfælde tillade opbevaring af fast gødning i markmødding, hvis det godtgøres, at det ikke er muligt at opnå en miljømæssig tilfredsstillende opbevaring i tilknytning til staldene. En tilladelse skal være ledsaget af sådanne vilkår for placering, indretning og drift af markmøddingen, at der ikke opstår risiko for forurening af grundvandet, og at der ikke kan ske afledning til vandløb (herunder dræn), søer over 100 m² og kystvande. For markmøddinger gælder i øvrigt afstandskrav som for nævnt i note 6⁶.

Kravets relevans

Kravet er relevant, at kontrollere, når der findes opbevaringsanlæg på eller i tilknytning til bedriften. Kravet er relevant, at indberette når bedriften oplagrer fast gødning – eller har rådighed over sådanne opbevaringsanlæg, som et led i driften.

Indhold i kontrollen

- Oplagres fast gødning korrekt ift. kravteksten – dvs. i/på opbevaringsanlæg og ikke andre steder? Er afløbsforhold, placering af fast gødning på mødding og i containere samt tæthed af det befæstede areal korrekt?
- Er der risiko for at gødning flyder uden for opbevaringsanlægget pga. manglende tømning – eller er det allerede sket?
- Er der gødning på randbelægning omkring møddingen?
- Benyttes møddingen på en måde, så gødning flyder uden for møddingen – eller er der risiko herfor?
- Løber der overfladevand fra omkringliggende arealer eller tage ind på opbevaringsanlægget?
- Bortledes møddingssaft gennem afløb eller er afløbet tilstoppet – dvs. løber der møddingssaft andre steder hen end til afløb?
- Er møddingens sidebegrænsning korrekt – dvs. min. 1 meter høj mur eller 2 meter bred randbelægning (obs.- se krav 2!)? Hvis ikke, har landbruger så dokumentation for tilladelse fra kommunalbestyrelsen til anden form for begrænsning, der giver tilsvarende sikkerhed for opsamlingen af møddingssaften?
- Har randbelægning og belægning ved indkørsel et fald på minimum 3 % mod afløb – dvs. løber møddingssaft i afløb fra randbelægning og ved indkørsel?
- Har møddingsbund et fald på minimum 1 % mod afløb – dvs. løber møddingssaft mod afløb på dette areal?

---

⁶ Stalde og lignende indretninger til dyr, samt møddinger og åbne beholdere til husdyrgødning skal opfylde afstandskravene i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. § 8, stk. 1 nr. 1 - 3) 1) Til ikke almene vandforsyningsanlæg 25 m, 2) Til almene vandforsyningsanlæg 50 m, 3) Til vandløb (herunder dræn) og søer 15 m. Afstandskrav til offentlig vej, privat fællesvej, levnedsmiddelvirksomhed, beboelse på samme ejendom og naboskel indgår ikke i bedømmelse af manglende overensstemmelse med krav 1.10. De indgår ikke i Nitratdirektivet.

- Er møddingsbund og sidebegrænsning udført af bestandige materialer, som er uigennemtrængelige for fugt – dvs. er de tætte, ligger der møddingssaft udenfor opbevaringsanlægget?
- Er møddingsbund og sidebegrænsning udført således, at de kan modstå påvirkninger fra driften (køretøjer samt redskaber) og af den oplagrede gødning?
- Er opbevaringsanlæg (mødding, lukkede containere) og afløb ren- og vedligeholdte - herunder mod tæring?
- Er der afløb fra det laveste punkt i opbevaringsanlægget – dvs. løber møddingssaften i afløbet – eller er der andre punkter, hvor møddingssaften samles?
- Er afløbet udført således at tilstopning undgås – er konstruktionen og udførelsen af afløb hensigtsmæssigt ift. placering af oplag af gødning samt drift af opbevaringsanlæg, således at tilstopning undgås?
- Er dimensioneringen af afløbet korrekt (jf. DS 432 Norm for afløbsinstallationer)?
- Føres afløb til korrekt beholder – dvs. føres afløb til f.eks. møddingssaftbeholder eller lignende?
- Føres afløb fra mødding samt samle- og pumpebrønd via tætte, lukkede ledninger – dvs. foregår afløb via åbne, utætte kanaler eller render?
- Kan afløb modstå pumpetryk – dvs. er udførelsen og materialevalget hensigtsmæssigt, således at pumpestrykkets påvirkning af materialerne ikke nedsætter eller ødelægger deres funktion?
- Er afløb og tilhørende brønde udført af autoriseret kloakmester i overensstemmelse med forskrifter for afløb i bygningsreglementet? – dvs. spørg landbrugeren om udførelsen af afløb og brønde.
- Fast gødning må kun opbevares i marken med tilladelse fra kommunalbestyrelsen – dvs. spørg landbrugeren om denne har fast gødning liggende i marken OG har en tilladelse til dette? HAR landbrugeren en markmødding, så undersøg om afstandskravene (anført i note 6) er overholdt?

UDFYLDSELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

DELKRAV 1-2 VEDR. DRIFT AF MØDDINGER OG OPBEVARINGSANLÆG FOR HUSDYRGØDNING

Alvor Ved en vurdering af alvor af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, hvor meget fast gødning (m³), der ikke oplagres på møddinger, i lukkede containere eller i markmødding med tilladelse fra kommunalbestyrelsen, eller hvor stor en mængde fast gødning/gødningsaft, der er løbet uden for møddingspladsen som følge af manglende afløb (delkrav 1), samt hvor stor en mængde (m³) fast gødning der er løbet over mødding og container, grundet manglende tømning (delkrav 2). Den endelige bedømmelse af alvor af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om fast gødning er opbevaret uforsvarligt, herunder om der er sket en forurening af grundvand eller overfladevand, eller om der er fremkaldt risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå jf. nedenfor.

Vedrørende mangler i forbindelse med afløb opbevaring af fast/husdyrgødning henvises til **delkrav 1**.

Vedrørende indretning (herunder udførelse/indretning samt drift og vedligehold) af opbevaringsanlæg til fast husdyrgødning henvises til **delkrav 3**.

Vedrørende (herunder udførelse/indretning samt drift og vedligehold af) afløb fra opbevaringsanlæg til fast gødning henvises **til delkrav 4**.

Vedrørende tilladelse til opbevaring af fast gødning i markmødding henvises til **delkrav 5**.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (f.eks. forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejforhold i perioden hvor overtrædelsen konstateres. Desuden skal der tages hensyn til kvælstofindholdet i den type gødning, som overtrædelsen vedrører.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx reparation af afløb).

SKEMA KRAV 1.9

DELKRAV 1-2 VEDR. DRIFT AF MØDDINGER OG OPBEVARINGSANLÆG FOR HUSDYRGØDNING

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	< 1/2 m ³	1/2 – 2 m ³	2 – 5 m ³	> 5 m ³

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

UDFYLDDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA DELKRAV 3-4 VEDR. INDRETNINGEN OG DRIFT AF OPBEVARINGSANLÆG TIL FAST HUSDYRGØDNING OG AFLØB HERFRA

Alvor Ved en vurdering af alvorligheden af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, hvor mange overtrædelser der er tale om for så vidt angår indretning og drift af opbevaringsanlæg til fast husdyrgødning. Hvert punkt under delkrav 3 (a-g) og 4 (a-f) udgør 1 overtrædelse. Hvis der indgår flere elementer i et punkt, skal blot ét af elementerne under punktet være overtrådt for, at der foreligger "1 overtrædelse". Den endelige bedømmelse af alvorligheden af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der er sket en forurening af grundvand eller overfladevand, eller om der alene er risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejforhold i perioden hvor overtrædelsen konstateres.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx reparation af møddingsplads).

**SKEMA KRAV 1.9,
DELKRAV 3-4 VEDR. INDRETNINGEN OG DRIFT AF OPBEVARINGSANLÆG TIL FAST
HUSDYRGØDNING OG AFLØB HERFRA**

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		1 overtrædelse	2 overtrædelser	3 overtrædelser og derover
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

**UDFYLDDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA
DELKRAV 5 VEDR. FAST GØDNING I MARKEN**

Alvor Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, om der kunne have været givet tilladelse til opbevaring af fast gødning i markmødding, såfremt der var blevet søgt herom.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende.

Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejforhold i perioden hvor overtrædelsen finder sted.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx indhentning af fornødne tilladelser).

**SKEMA KRAV 1.9,
DELKRAV 5 VEDR. FAST GØDNING I MARKEN**

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Har ikke tilladelse, men har søgt om tilladelse og kan få det	Har ikke tilladelse, men kan få det	Har ikke tilladelse og kan ikke få det, men iværksætter øjeblikkeligt undersøgelse og afhjælpning af forureningen	Har ikke tilladelse og kan ikke få det
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	<p>Overtrædelse bringes til ophør indenfor almindelig sagsbehandlingstid hos kommunalbestyrelsen (Dvs. ca. 14 dage). M.a.o. forsinkes sagsbehandlingen ikke som følge af, at ansøger ikke bidrager i nødvendigt omfang til at oplyse sagen.</p> <p>Karakteren 1 kan kun benyttes, hvis der kan gives tilladelse</p>	<p>Afhjælpingen sker inden 14, som er fristen for at søge tilladelse.</p> <p>Karakteren 2 kan kun benyttes, hvis der kan gives tilladelse</p>	<p>Der sker afhjælping inden 3 måneder.</p>	<p>Afhjælping kan ikke ske inden 3 måneder.</p>

KRAV NR. 1.10 OPBEVARING AF KOMPOST I MARKEN

BEMÆRKNINGER

Ved kompost forstås dybstrøelse, som er omsat i stalden eller på en møddingsplads. For kompost, der opbevares i marken, skal tørstofprocenten være mindst 30 % for ethvert delparti. Dybstrøelse, der har ligget i en stald i mindst 3-4 måneder i gennemsnit, vil ofte være så kompostlignende, at det kan opbevares i marken som kompost. Dybstrøelse fra fjerkræstalde kan være kompostlignende og dermed opfylde tørstofkravet, allerede efter 1-2 måneder. Til overdækning skal benyttes vandtæt materiale, fx plastfolie eller vandtæt presenning.

Dybstrøelse fra svinestalde uden separat gødeareal kan ikke uden videre opbevares i markstakke. Svin fordeler ikke gødningen naturligt over hele måtten, som fx kvæg gør, men gøder i stedet i afgrænsede områder. Der er derfor risiko for, at gødningsmåtten bliver uhomogen med områder, hvor tørstofindholdet er betydeligt under 30 %. For at modvirke risikoen for udvaskning fra markstakke fra sådanne stalde, skal der udlægges betydelige mængder halm på jorden under markstakken, fx et lag svarende til et stempelslag af en bigballe. I svinestalde med separat gødeareal afsættes en meget stor del af gødningen her, og dybstrøelsen i lejearealet bliver mere homogen og tør. Den kompostlignende gødning fra lejearealet kan dermed umiddelbart opbevares i markstak, mens gødningen fra det separate gødeareal ikke kan opbevares i markstak. Gødningsmåtten fra kalve- og svinehytter skal først komposteres, inden den lægges i markstak.

Hvis overtrædelsen har medført en risiko for forurening af grundvandet eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes, om overtrædelsen også skal indberettes under krav 1.1. Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervs-mæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1. Med "opbevaring i marken" menes, at markstakken opbevares på et areal, hvor der efterfølgende dyrkes en afgrøde, som også høstes.

Markstakken skal overdækkes straks efter udlægning. Dette gælder også, selvom udlægningen foregår i et gødningshus eller lign. En midlertidig opbevaring af kompost på marken i op til en uge i forbindelse med udbringning betragtes dog ikke som en egentlig oplagring og er derfor ikke omfattet af krav om overdækning. Markstakken skal således være overdækket på alle andre tidspunkter. Der gøres opmærksom på, at byggeblad om opbevaring af fiberfraktion i overdækket markstak under visse betingelser, som eksplicit fremgår af byggebladet, dispenserer fra reglerne.

Du kan læse mere om kravene til opbevaring af kompost i marken og krav til overdækning her:

<http://mst.dk/virksomhed-myndighed/landbrug/husdyrgoedning/vejledning-om-etablering-og-overdaekning-af-kompost/>

1.10 Opbevaring af kompost i marken

Delkrav

1. Kompost med et tørstofindhold på mindst 30 % må oplagres i marken. Oplaget skal opfylde afstandskravene⁷ og må ikke medføre risiko for forurening af grund- eller overfladevand. Markstakken skal overdækkes med vandtæt materiale straks efter udlægning. Kompost må højst

---

⁷ Stalde og lignende indretninger til dyr, samt møddinger og åbne beholdere til husdyrgødning skal opfylde afstandskravene i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. § 8, stk. 1 nr. 1 - 3) 1) Til ikke almene vandforsyningsanlæg 25 m, 2) Til almene vandforsyningsanlæg 50 m, 3) Til vandløb (herunder dræn) og søer 15 m. Afstandskrav til offentlig vej, privat fællesvej, levnedsmiddelvirksomhed, beboelse på samme ejendom og naboskel indgår ikke i bedømmelse af manglende overensstemmelse med krav 1.10. De indgår ikke i Nitratdirektivet.

oplægres samme sted i marken i 12 måneder, og en markstak må ikke placeres samme sted igen før efter 5 år.

Kravets relevans

Kravet er relevant at kontrollere, såfremt at bedriften har en markstak af kompost fra dybstrøelse eller har en sådan til rådighed som led i landbrugsproduktionen.

Indhold i kontrollen

Som anført ovenstående så følges Miljøstyrelsens tolkning af kompost i KO-sammenhænge og derfor er kompost defineret som omsat dybstrøelse jf. Husdyrgødningsbekendtgørelsen.

- Komposten (hele oplaget – ikke kun dele deraf) skal have et tørstofindhold på mindst 30 % - dvs. består hele oplaget af omsat dybstrøelse med korrekt tørstofindhold?
- Er afstandskravene (jf. note 6) overholdt?
- Medfører oplaget risiko for forurening eller konkret forurening af grund- eller overfladevand?
- Oplaget skal overdækkes straks – dvs. er oplaget overdækket? – oplaget må være uoverdækket i op til 1 uge i perioder, hvor udbringning foretages.
- Hvor længe har oplaget været placeret på denne lokalitet(max. 12 mdr.)? – dvs. tjek tilgængelige luftfotos.
- Har der været placeret et oplag på denne lokalitet inden for de sidste 5 år? – dvs. tjek tilgængelige luftfotos.

UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

Alvor Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse for oplagring af kompost i marken skal det som udgangspunkt indgå, hvor mange af afstandskravene, der er overskredet for så vidt angår afstand til enkelt vandindvindingsanlæg, fælles vandindvindingsanlæg og til vandløb (herunder dræn) og søer. Desuden skal det indgå i vurderingen, om der er sket en forurening, eller om der alene er fremkaldt risiko herfor. Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.

Afstandskrav:

Til enkelt vandindvindingsanlæg:	25 m
Til fælles vandindvindingsanlæg:	50 m
Til vandløb (herunder dræn) og søer:	15 m

Afstandskravene skal opfyldes hver for sig.

Hvis tørstofindholdet er under 30 %, bedømmes overtrædelsen efter krav 1.9 – Opbevaring af fast husdyrgødning.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved ”konstateres” forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende.

Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx bortskaffelse af husdyrgødning, som ikke kan betegnes som kompost jf. husdyrgødningsbekendtgørelsen).

SKEMA KRAV 10

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
KRITERIUM				

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		1 overskridelse af afstandskrav	<ul style="list-style-type: none"> ■ 2 overskridelser af afstandskrav og/eller ■ Oplag af kompost har medført risiko for forurening ■ Oplag af kompost er ikke overdækket, men der er ikke observeret saftfløb ■ Komposten er oplagret i marken samme sted over 12 måneder og har medført risiko for forurening ■ Komposten er placeret på samme sted indenfor 5 år og har medført risiko for forurening 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Flere overskridelser af afstandskrav og/eller ■ Oplag af kompost har medført forurening ■ Oplag af kompost er ikke overdækket, og der er observeret saftfløb ■ Komposten er oplagret i marken samme sted over 12 måneder og har medført forurening ■ Komposten er placeret på samme sted indenfor 5 år og har medført forurening
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

KRAV NR. 1.11 – OPBEVARING AF ENSILAGE

BEMÆRKNINGER

Ensilage er vegetabiliske produkter, som ved opbevaring gennemgår en ensileringsproces. Derfor gælder reglerne også for eksempelvis kartoffelpulp og majs, der under oplagring med henblik på senere anvendelse i biogasanlæg ensilerer, men de gælder til gengæld ikke for eksempelvis ammoniakbehandlet halm og melasse. Bestemmelsen i 1.a gælder også for andre ensilage typer end de i 1.a nævnte. I visse tilfælde kan eksempelvis majsensilage være saftgivende. Der bør altså foretages en konkret vurdering af ensilagen i forbindelse med kontrol, og ikke alene lægges vægt på hvilken type ensilage, der er oplagt. Kravene om sidebegrænsning og randbelægning (jf.c.), og kravet om afløb (jf. e.) gælder ikke for ensilagepladser, der udelukkende anvendes til oplagring af ensilage indpakket i vandtæt materiale (wrapballer) da wrapballer som udgangspunkt ikke er saftgivende, såfremt pladsen og området omkring pladsen friholdes for afgrøderester. De øvrige krav til ensilagepladser, herunder ensilagesiloer finder således fortsat anvendelse. Hvis overtrædelsen har medført en risiko for forurening af grundvandet eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes, om overtrædelsen også skal indberettes under krav 1.1. Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1.

Delkrav

1. For opbevaring af ensilage gælder, at:
  - a) Saftgivende ensilage, herunder ensilage af roetop, roeaffald og ikke-forvejret græs, skal opbevares på ensilageplads eller i ensilagesilo.
  - b) Ensilagepladser, herunder ensilagesiloer skal indrettes således, at overfladevand fra omliggende arealer og tage ikke kan løbe ind på ensilagepladsen, herunder ensilagesiloen. 8, 9
  - c) Ensilagepladsens, herunder ensilagesiloens sidebegrænsning skal som minimum bestå af en 1 meter høj mur eller en 2 meter bred randbelægning. De 2 meter randbelægning skal som minimum have 3 pct. fald mod afløb. Ensilagepladsens, herunder ensilagesiloens bund skal som minimum have 1 pct. fald mod afløb.
  - d) Ensilagepladsens, herunder ensilagesiloens bund og sidebegrænsning, skal være udført af bestandige materialer, som er uigennemtrængelige for fugt og skal kunne modstå påvirkninger fra indholdet og fra indlægning og udtagning.
  - e) Ensilagesaft skal bortledes gennem dertil indrettede afløb, efter samme bestemmelser som møddingspladser, jf. krav 1.9, delkrav 4, pkt. a-c.10
  - f) På en ensilageplads må der ikke lægges ensilage på randbelægningen.
  - g) Ensilagepladser, ensilagesiloer og afløb fra ensilageoplag skal renholdes og vedligeholdes, herunder mod tæring, så de begrænser forurening fra dyreholdet til vandmiljøet.
  - h) Afløb fra ensilageoplag og samle- og pumpebrønd¹¹ skal føres gennem tætte, lukkede ledninger.
  - i) Afløb, der kommer under pumpetryk, skal udføres således, at de kan modstå påvirkninger fra pumpetrykket.
  - j) Afløb med tilhørende brønde skal udføres af autoriserede kloakmestre i overensstemmelse med forskrifter for afløb, som er anført i bygningsreglementet.

⁸ Kravene gælder også for ensilagepladser opført efter 1/8 2002 til opbevaring af ikke-saftgivende ensilage.

⁹ Der skal indberettes under krav 1.11, delkrav 1, pkt. b.

¹⁰ Der skal indberettes under krav 1.11, delkrav 1, pkt. e.

¹¹ Overtrædelse der vedrører samle- og pumpebrønde, som har forbindelse til flere anlæg, for eksempel beholder til opbevaring af ensilage (krav 1.11) og mødding (krav 1.9), skal kun indberettes under det mest relevante krav.

Kravets relevans

Kravet er relevant at kontrollere, såfremt landbruger opbevarer ensilage på sin bedrift som led i landbrugsproduktionen eller har opbevaringsanlæg af denne art til rådighed.

Indhold i kontrollen

Bemærkninger for det specifikke krav eller delkrav.

- Er ensilagen saftafgivende? – dvs. test/tjek det.
- Er der ensilagesaft ved/omkring oplaget? (Ensilagen kan som udgangspunkt have været tørt/ikke-saftafgivende, men kan efterfølgende have opsuget fugt/væske, hvorved at det er blevet saftafgivende).
Opbevares saftafgivende ensilage korrekt? – dvs. på godkendt ensilageplads/-silo eller i vandtæt materiale(wrap).
- Opfylder ensilagepladsen/-siloen bestemmelserne for saftafgivende ensilage mht. tilløb af vand fra omkringliggende arealer og tage, afløb, sidebegrænsning eller randbelægning, fald mod afløb ved hhv. randbelægning(3 %), indkørsel(3 %) og bund af ensilageplads/-silo(1 %), materialer, som er uigennemtrængelige for fugt, godkendt konstruktion af ensilageplads/-silo i bestandige materialer, således at anlægget kan modstå påvirkninger fra drift (indlægning og udtagning) samt fra ensilageindhold, ensilagesaft kan alene ledes bort via dertil indrettede afløb (lukkede, tætte ledninger, som kan modstå påvirkning, hvis afløb sættes under pumpetryk)?
- Ligger der ensilage på randbelægningen? – (2m randbelægning skal holdes fri for ensilage.)
- Ensilageplads/-silo samt afløb er ren- og vedligeholdte herunder mod tæring?
- Er afløb med tilhørende brønde udført af autoriseret kloakmester i overensstemmelse med bygningsreglementet?

UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

Alvor Ved en vurdering af alvor af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, hvor mange overtrædelser, der er tale om, hvad angår ensilagepladser. Hvert punkt a-j kan udgøre en overtrædelse. Hvis der indgår flere elementer i et punkt, skal blot ét af elementerne under punktet være overtrådt for, at der foreligger "1 overtrædelse". Den endelige bedømmelse af alvor af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der er sket en forurening, eller om der alene er fremkaldt risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved ”konstateres” forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende.

Varighed Varigheden af en overtrædelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor overtrædelsen er konstateret og til det tidspunkt, hvor virkningen af overtrædelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår overtrædelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx flytning af ulovligt ensilageoplag til lovlige lagerfaciliteter).

SKEMA KRAV 1.11 OPBEVARING AF ENSILAGE

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		1 overtrædelse	2 overtrædelser	3 overtrædelser eller mere
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

KRAV NR. 1.12 OPBEVARING AF FLYDENDE GØDNING, SAMT ENSILAGESAFT, AFGASSET VEGETABILSK BIOMASSE OG RESTVAND

BEMÆRKNINGER

Beholdere til opbevaring af flydende gødning, ensilagesaft, restvand m.v., er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er beholderne derfor godkendt ved opførelsen i overensstemmelse med landbrugets byggeblade. Samtidigt skal der foretages et uafhængigt tilsyn med beholdere over 100 m² mindst hvert 10. år j.f. [bekendtgørelse om kontrol af beholdere til opbevaring af flydende husdyrgødning og ensilagesaft](#).

Du kan læse mere om beholderkontrol her:

<http://www.beholderkontrol.dk/15240,2>

<http://mst.dk/service/publikationer/publikationsarkiv/2014/nov/vejledning-i-kontrol-af-gyllebeholdere/>

Hvis en overtrædelse har medført en risiko for forurening af grundvandet eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes, om overtrædelsen også skal indberettes under krav 1.1. Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1. Der gøres opmærksom på følgende byggeblade, der under visse betingelser, som fremgår eksplicit af byggebladene, dispenserer fra reglerne: "Jordbassin/lagune beklædt med polymermembran til opbevaring af gylle" samt "Lagune beklædt med polymermembran til opbevaring af kartoffelfrugtvand".

Delkrav

1. Beholdere til flydende husdyrgødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse og restvand skal være udført af materialer, som er uigennemtrængelige for fugt.
2. Beholderne skal dimensioneres i forhold til kapaciteten, således at de kan modstå påvirkning, herunder fra omrøring, overdækning og tømning.
3. Opbevaringsanlæg for flydende husdyrgødning samt ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse og restvand skal tømmes så ofte, at de ikke løber over.
4. Beholdere for flydende husdyrgødning samt ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse og restvand skal renholdes og vedligeholdes, herunder mod tæring, så de begrænser forurening fra dyreholdet til vandmiljøet.

Kravets relevans

Kravet er relevant at kontrollere, når bedriften benytter ovenstående opbevaringsanlæg eller har disse til rådighed, som led i landbrugsproduktionen.

Indhold i kontrollen

- Er beholdere til flydende husdyrgødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse og restvand udført af materialer, som er uigennemtrængelige for fugt – dvs. trænger der fugt gennem beholderne?
- Er beholderne dimensioneret korrekt ift. påvirkningerne fra driften – herunder tømning, omrøring og overdækning? – dvs. er beholderen dimensioneret korrekt ift. anvendelsen af den/dem?
- Er der/har der været overløb fra beholderen – dvs. bliver den ikke tømt tit nok?
- Er beholderne ren- og vedligeholdte – herunder mod tæring?

UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

Alvor Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, hvorvidt beholderen er udført af korrekt materiale (delkrav 1), er dimensioneret i forhold til kapaciteten (delkrav 2), tømmes så ofte at de ikke løber over (delkrav 3) samt renholdes og vedligeholdes tilstrækkeligt, herunder mod tæring, (delkrav 4). Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der er sket en forurening, eller om der alene er risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratsfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx reparation af beholder).

SKEMA KRAV 1.12 OPBEVARING AF FLYDENDE GØDNING SAMT ENSILAGESAFT, AFGASSET VEGETABILSK BIOMASSE, ENSILAGESAFT OG RESTVAND

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Beholderen er ikke renholdt og vedligeholdt tilstrækkeligt	Beholderen er udført af forkert materiale eller er dimensioneret for lille	Beholderen er udført af forkert materiale OG dimensioneret for lille, og /eller Opbevaringsanlæg flyder over

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

KRAV NR. 1.13 UDBRINGNINGSPERIODER FOR HUSDYRSGØDNING OG ENSILAGESAFT

BEMÆRKNINGER

Hvis overtrædelsen har medført en risiko for forurening af grundvandet eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes, om overtrædelsen også skal indberettes under krav 1.1. Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1.

For så vidt angår delkrav 1 og 3, gælder det, at grøngødningen

- a. ikke har kvælstof- eller fosfornorm,
- b. ikke er lovpligtig i henhold til Fødevarerministeriets regler
- c. samt at den først må nedvisnes eller nedpløjes efter 20. oktober.

Delkrav

1. I perioden fra høst, dog senest 1. oktober, til 1. februar må der ikke udbringes flydende husdyrgødning eller afgasset vegetabilsk biomasse. Undtaget herfra er udbringning fra høst til 15. oktober på arealer med frøgræs, for hvilke der er indgået kontrakt med frøavlsfirma om levering af frø i den kommende sæson, og udbringning fra høst til 1. oktober på følgende arealer:
  - a) Etablerede, overvintrende fodergræsarealer, herunder marker med udlæg af græs eller kløvergræs udsået senest i forbindelse med forårssåningen. Undtagelsen omfatter dog ikke arealer med udlæg af græs eller kløvergræs i majs.
  - b) Arealer, hvor der den følgende vinter skal være vinterraps.
  - c) Arealer med veletableret grøngødning med gul sennep eller olieræddike forud for sukkerroer, hvor der er indgået kontrakt med en sukkerfabrik om afsætning af sukkerroerne.¹²

¹² BEK 853 af 30. juni 2014, § 29, stk. 2: Når der i en af Danmarks Meteorologiske Institut (DMI) afgrænset region fra og med uge 30 og inden udgangen af uge 38, samlet set har været 30 % mere nedbør end klimanormalen ifølge opgørelser fra DMI for ugerne 30-38, og der inden for den pågældende region fra og med uge 21 og inden udgangen af uge 38, samlet set har været mere nedbør end klimanormalen ifølge opgørelser og definitioner fra DMI for ugerne 21-38, kan flydende husdyrgødning uanset stk. 1 udbringes indtil 15. oktober på arealer, der er omfattet af § 29 stk. 1, nr. 1-2, i kommuner, der helt eller hovedsageligt er beliggende i den pågældende region. Miljøstyrelsen annoncerer på internettet, hvilket kommuner der det pågældende år er omfattet af 1. pkt.

2. I perioden fra 15. november til 1. februar må der ikke udbringes fast gødning, ensilagesaft og mineralsk gødning (handelsgødning)
3. I perioden fra 1. september til 1. marts må der ikke udbringes flydende husdyrgødning i flerårige afgrøder uden årlig høst.
4. I perioden fra høst til 1. november må der ikke udbringes ensilagesaft medmindre udbringningen sker på bevoksede arealer eller på arealer, hvor der er afgrøder den følgende vinter.

Kravets relevans

Kravet er relevant at kontrollere i perioder, hvor udbringning ikke er tilladt iht. Ovenstående.

Indhold i kontrollen

Er gødningen udbragt i overensstemmelse med reglerne om udbringningsperioder?

UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

Alvor Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, om der er sket en overskridelse af udbringningstidspunkter. Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse.

SKEMA KRAV 1.13 UDBRINGNINGSPERIODER FOR HUSDYRGØDNING OG ENSILAGESAFT

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Ulovligt udbringningstidspunkt - på under 0,5 ha	Ulovligt udbringningstidspunkt - på 0,5 til 1 ha	Ulovligt udbringningstidspunkt - på over 1 ha
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED		Mindre end 6 måneder	6 – 12 måneder	Mere end 12 måneder

Bagatelovertrædelse (samlet karakter max 5)

KRAV NR. 1.14 – UDBRINGNINGSMETODER FOR HUSDYRGØDNING

BEMÆRKNINGER

Hvis overtrædelsen har medført en risiko for forurening af grundvandet eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes, om overtrædelsen også skal indberettes under krav 1.1. Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1.

Delkrav

1. Fast gødning, der udbringes på arealer uden etablerede afgrøder til høst, skal nedbringes hurtigst muligt og inden 6 timer. Kan dette ikke lade sig gøre grundet uforudseelige omstændigheder, skal nedbringningen finde sted, så snart det er muligt.
2. Udbringning af flydende husdyrgødning og afgasset vegetabilsk biomasse må kun ske ved udlægning ved slange eller slæbesko, nedfældning eller ved anvendelse af en teknologi, der er omfattet af § 28, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 853 af 30. juni 2014¹³¹⁴.
3. På følgende arealer skal udbringning ske ved nedfældning, jf. dog § 28, stk. 4,6 og 10, i bekendtgørelse nr. 853 af 30. juni 2014:

¹³ Udbringning af flydende husdyrgødning på bedrifter, som er autoriserede som økologiske i henhold til bekendtgørelse om økologisk jordbrugsproduktion, er dog undtaget fra kravet om nedfældning på fodergræsmarker i perioden fra 1. februar til 1. maj i 2011-2014

¹⁴ Udbringning af flydende husdyrgødning på bedrifter, som er autoriserede som økologiske i henhold til bekendtgørelse om økologisk jordbrugsproduktion, er dog undtaget fra kravet om nedfældning på fodergræsmarker i perioden fra 1. februar til 1. maj i 2011-2014

- a) Arealer uden etablerede afgrøder til høst.
- b) Arealer med fodergræsmarker.
- c) Arealer med frøgræs, for hvilke der ikke er indgået kontrakt med frøavlsfirma om levering af frø i den kommende sæson.

Nedfældning kan undlades, såfremt husdyrgødningen inden eller i forbindelse med udbringningen er behandlet ved en teknik opført på Miljøstyrelsens teknologiliste med mindst samme effekt på ammoniakfordampning i forbindelse med udbringning som nedfældning på den pågældende arealtype, jf. § 28, stk. 3, nr. 1-3, jf. dog § 28, stk. 7, i bekendtgørelse nr. 915 af 27. juni 2013.

På arealer uden etablerede afgrøder til høst, kan nedfældning endvidere undlades, såfremt husdyrgødningen på disse arealer og på et areal på samme bedrift med vintersæd eller vinterraps samme år i perioden fra 1. februar til høst inden eller i forbindelse med udbringningen er behandlet ved en teknik eller en kombination af teknikker opført på Miljøstyrelsens teknologiliste i forhold til denne bestemmelse jf. dog § 28, stk. 6, i bekendtgørelse nr. 915 af 27. juni 2013. Følgende forudsætninger skal være opfyldt, for at bestemmelsen kan anvendes:

1. Arealet med vintersæd eller vinterraps, hvor der anvendes en teknik eller kombination af teknikker, skal have en sådan størrelse, som det fremgår af Miljøstyrelsens teknologiliste. Der kan ikke medregnes arealer, hvor anvendelsen af disse teknikker allerede er et krav i husdyrbrugets godkendelse efter miljøbeskyttelsesloven eller tilladelse eller godkendelse efter lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.
2. Driftsherren skal inden udbringningen af husdyrgødningen på arealer uden etablerede afgrøder til høst sikre, at kommunalbestyrelsen er orienteret skriftlig om, hvilke arealer der er omfattet i den pågældende planperiode, og hvilke teknikker der anvendes.
3. Efter afslutningen af udbringning af husdyrgødning på arealer med vintersæd eller vinterraps, hvor der anvendes en teknik eller kombination af teknikker på Miljøstyrelsens teknologiliste, skal der på bedriften foreligge dokumentation for, at der har været en tilstrækkelig anvendelse af teknikken eller kombinationen af teknikker, som Miljøstyrelsens teknologiliste kræver.

Kravets relevans

Kravet er relevant at kontrollere i perioder, hvor udbringning er tilladt.

Indhold i kontrollen

- Er gødning, som er udbragt på arealer uden etablerede afgrøder, ikke nedbragt inden 6 timer? – dvs. hvornår er udbringningen afsluttet?
- Hvis ikke gødningen er nedbragt inden 6 timer, kan grunden(e) hertil så betegnes som "uforudseelige omstændigheder"? – dvs. kunne den manglende nedbringning ikke være undgået?
- Er den flydende gødning ikke udbragt efter korrekt metode? – dvs. ved anvendelse af slange, slæbesko, nedfældning eller anden teknologi, som anført i delkravsteksten?

- Kan overtrædelsen dokumenteres tilstrækkeligt. D.v.s billeder af udbringning eller manglende nedfældning inden for eller uden for forbudsperioderne.

UDFYLDELSE AF BEDØMMESESSEKEMA

Alvor Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, hvorvidt nedbringelse af husdyrgødningen er sket inden for den korrekte tid. Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejforhold i perioden hvor overtrædelsen konstateres.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse.

SKEMA KRAV 1.14

DELKRAV 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Ikke nedbragt inden for korrekt tidsrum	
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED		Mindre end 6 måneder	6 – 12 måneder	Ud over 12 måneder

**SKEMA KRAV 1.14
DELKRAV 2**

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Der er anvendt ulovlig udbringningsmetode	
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED		Mindre end 6 måneder	6 – 12 måneder	Mere end 12 måneder

KRAV NR. 1.15 UDBRINGNINGS- OG AREALRESTRIKTIONER FOR HUSDYRSGØDNING, ENSILAGESAFT, AFGASSET VEGETABILSK BIOMASSE, RESTVAND OG MINERALSK GØDNING(HANDELSGØDNING)

BEMÆRKNINGER

Med henblik på vurdering af, om reglerne for tilsagn efter Landdistriktsprogrammet er overholdt, skal der i kontrolrapporten være en angivelse af på hvilken mark/hvilket marknummer, overtrædelsen er konstateret med angivelse af marknummer og markbloksnummer jf. markkort. Hvis en mark kun delvist er omfattet af overtrædelsen, skal der endvidere vedlægges et kort med angivelse af, hvor overtrædelsen er registreret. Billeddokumentation er nødvendig med tydelig angivelse af f.eks. frossen jord, snedække, afstrømning osv.. Hvis overtrædelsen har medført en risiko for forurening af grundvandet eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes, om overtrædelsen også skal indberettes under krav 1.1. Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1.

Delkrav

1. Husdyrgødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse, restvand og mineralsk gødning (handelsgødning) må ikke udbringes på en måde og på sådanne arealer, at der er fare for afstrømning til vandløb, herunder dræn, søer over 100 m² og kystvande. Udbringning af husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft, restvand og mineralsk gødning (handelsgødning) på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord er ikke tilladt.

2. Husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse og mineralsk gødning (handelsgødning) må ikke udbringes på stejle skråninger med en hældning på mere end 6° ned mod vandløb, søer over 100 m² eller kystvande inden for en afstand af 20 m fra vandløbets, søens eller kystvandets afgrænsning ved daglige vande¹⁵.

Kravets relevans

Kravet er relevant at kontrollere i perioder, hvor udbringning er tilladt og med lave temperaturer, tøbrud og/eller megen nedbør. Ligeledes bør bedriftens terrænforhold medtages i forberedelserne, når kontrol af kravet er relevant.

Indhold i kontrollen

1. Er udbringning sket således, at der er fare for afstrømning? – dvs. samles den udbragte gødning i småsøer/-pytter på arealerne?
Har udbringningen medført fare for afstrømning via overfladen eller dræn?
Udbringning må ikke ske på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord – dvs. tjek om jorden er omfattet af ovenstående tilstande? Brug jordspyd med angivelse af måleenhed.
2. Er udbringning sket på arealer med en hældning på mere end 6 grader ned mod vandløb, søer over 100 m² eller kystvande inden for en afstand af 20 meter (se kravtekst og note 14)? – dvs. undersøg kortmaterialet hjemmefra for arealer/lokalteter med hældning på mere end 6 grader.

UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

Alvor Udbringning af husdyrgødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse, restvand og mineralsk gødning (handelsgødning) på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord er i alle tilfælde en overtrædelse af krav 1.15, delkrav 1. Ved vurdering af alvoren af en overtrædelse, hvor de ovenfor nævnte produkter udbringes, så der er fare for afstrømning til vandløb, herunder dræn, søer over 100 m² og kystvande, skal der indgå en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der er sket en forurening, eller om der alene er fremkaldt risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.

¹⁵ På stejle skråninger med en hældning på mellem 6° og 12° omfatter delkrav 2 ikke

1) flydende husdyrgødning og afgasset vegetabilsk biomasse, som nedfældes i parallel retning i forhold til det nærliggende vandmiljø, og

2) flydende mineralsk gødning (handelsgødning).

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse.

SKEMA KRAV 1.14 DELKRAV 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Fare for afstrømning	Der er sket afstrømning
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED		Mindre end 6 måneder	6 -12 måneder	Mere end 12 måneder

KRAV NR. 1.31 GYLLEBEHOLDER UDSTYRET MED ALARM

Bemærkninger

Et alarmsystem defineres som et system, som kan registrere pludselige fald af overfladen i beholderen til opbevaring af flydende husdyrgødning og meddele dette elektronisk til driftsherren. Fald i niveau skal kunne registreres uanset gylleniveau i beholderen. Et risikoområde er et område, hvor terrænet skråner med en gennemsnitlig hældning på mere end 6 grader fra beholderen mod søer over 100 m², der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, eller vandløb 3. Er hældningen ikke over 6 grader hele vejen fra beholder til vandløb, bestemmes det gennemsnitlige fald ud fra aflæsning af terrænkote for henholdsvis beholder og vandløb. Hældningen beregnes efterfølgende ud fra højdeforskellen mellem beholder og vandløb og afstanden til vandløb eller sø i lige linje. Beholdere, der etableres efter 1. januar 2012, skal være forsynet med alarm, inden de tages i brug.

Kommunalbestyrelsen kan efter ansøgning dispensere fra kravet om alarmsystem, når følgende betingelser er opfyldt:

- 1) Beholderen ikke er beliggende i et risikoområde.
- 2) Der ikke inden for 100 meter fra beholderen er beliggende søer over 100 m², der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, eller vandløb, hvis kronekant er beliggende i samme eller lavere niveau end beholderens laveste terrænkote.

3) Der i tilfælde af brud eller kollaps ikke er nærliggende fare for, at flydende husdyrgødning via jordoverfladen eller i særlige tilfælde via dræn, brønde eller afløb kan ledes fra beholderen til søer over 100 m², der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, eller til vandløb beliggende inden for 100 meter fra beholderen.

Du skal derfor være opmærksom på om kommunen har givet dispensation fra kravet om gyllealarm.

Nedenfor kan du se en tabel over i hvilke situationer, der kræves henholdsvis gyllealarm, gyllebarriere eller begge dele.

Oversigt over krav om tiltag i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 15 a

Krav Beliggenhed	Barriere	Alarm	Terrænændring	Afvikling
I risikoområde* < 100 meter fra åbne vandløb og søer (> 100 m ²)	X	X		o
I risikoområde* > 100 meter fra åbne vandløb og søer (> 100 m ²)		X	X	
Udenfor risikoområde* < 100 meter fra vandløb eller sø		X		

X = krav; o = alternativ mulighed til barriere (se afsnit om krav til afviklingsplan); * = Område hvor terræn skræner med mere end en gennemsnitlig hældning på 6 grader fra beholder mod vandløb eller sø på mere end 100 m²)

I miljøstyrelsens vejledning om beholderbarrierer, terrænændringer og beholderalarmer kan du læse mere:

<http://mst.dk/media/mst/7879730/vejledningbeholderbarrieredecember2011.pdf>

Delkrav

Beholdere til opbevaring af flydende husdyrgødning, der er beliggende i et risikoområde eller beliggende 100 meter eller nærmere til søer over 100 m², der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, eller vandløb, skal være udstyret med et alarmsystem.

Kravets relevans

Kravet er relevant at kontrollere, såfremt bedriften er beliggende i et risikoområde eller inden for 100 meter fra søer over 100 m², der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, eller vandløb. Kravet er ligeledes relevant at kontrollere for bedrifter, som har gyllebeholder(e) til rådighed, som led i landbrugsproduktionen.

Indhold i kontrollen

Under forberedelsen til kontrollen kan det undersøges via kortmaterialet om gyllebeholderne er beliggende indenfor 100 meter fra vandløb eller til sø med et areal på mere end 100m² som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3..

UDFYLDDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

Alvor Ved vurdering af alvoren af overtrædelsen skal indgå, om alarmen er monteret, og om den fungerer efter hensigten eller ej.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås under hensyntagen til, om de søer og/eller vandløb, der giver området karakteristisk af at være et risikoområde, eller som ligger mindre end 100 m fra gyllebeholderen, er forurenet med husdyrgødning fra en gyllebeholder, der mangler en alarm eller har en alarm, der enten ikke fungerer eller ikke fungerer efter hensigten.
Hvis der forekommer forurening af vandløb eller søer, skal karakteren 4 anvendes i alle tilfælde, også selvom søen eller vandløbet ikke strækker sig ud over egen bedrift eller nærområdet.

Varighed Varigheden af en overtrædelse vurderes fra ikrafttrædelsesdatoen for krydsoverensstemmelseskrav 1.31, som er den 1. februar 2013. Den tid, der medgår til at lovliggøre et ulovligt forhold, skal ligeledes indgå i vurderingen af varigheden. Hvis en beholder henstår uden alarm, opgøres varigheden af overtrædelsen altså som udgangspunkt som hele den sammenhængende periode, en given beholder har henstået /henstår uden alarm. Hvis en beholder henstår med en ikke fungerende alarm, og det er sandsynligt, at alarmen har fungeret, vurderes varigheden af overtrædelsen som udgangspunkt fra kontroltidspunktet, og til hvornår det ulovlige forhold vurderes at kunne ophøre.

SKEMA KRAV 1.31 GYLLEBEHOLDER Udstyret med alarm

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Der er installeret en alarm, men den installerede alarm fungerer ikke	Der er ikke installeret en alarm
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening.	Forurening inden for egen bedrift, men ikke af vandløb eller søer.	Forurening af nærområdet, men ikke af vandløb eller søer.	Forurening af vandløb og søer.
VARIGHED	Mindre end 1 måned	1-3 måneder	4-6 måneder	Over 6 måneder

KRAV NR. 1.32 – ETABLERING AF GYLLEBARRIERE OMKRING GYLLEBEHOLDER

Bemærkninger

Hvis der ikke er etableret en barriere, skal der foreligge en afviklingsplan. Afviklingsplanen skal være indsendt skriftligt, så den er modtaget af kommunen senest den 1. oktober 2013. Afviklingsplanen skal

præcist identificere, hvilken beholder der ønskes afviklet og dato for afvikling.¹⁶

Et risikoområde er et område, hvor terrænet skræner med en gennemsnitlig hældning på mere end 6 grader fra beholderen mod vandløb eller søer med et areal større end 100 m². Er hældningen ikke over 6 grader hele vejen fra beholder til vandløb, bestemmes det gennemsnitlige fald ud fra aflæsning af terrænkote for henholdsvis beholder og vandløb. Hældningen beregnes efterfølgende ud fra højdeforskellen mellem beholder og vandløb og afstanden til vandløb eller sø i lige linje. Ved beholdere, der etableres efter 1. oktober 2013, skal der være etableret barrierer, inden de tages i brug.

Delkrav

1. Beholdere til opbevaring af flydende husdyrgødning, der er beliggende i et risikoområde og nærmere end 100 meter til vandløb eller sø med et areal, der er større end 100 m² skal have etableret en beholderbarriere.

Kravets relevans

Kravet er relevant at kontrollere for gyllebeholdere på bedrifter, som er omfattet af krav 1.31 vedr. risikoområde OG indenfor 100 meter fra vandløb eller sø med et areal på mere end 100m².

Indhold i kontrollen

UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

Alvor I vurdering af alvoren af overtrædelsen skal indgå, om en barriere er opført korrekt eller ej. En barriere skal mindst kunne tilbageholde den del af beholderens potentielle indhold, der er beliggende over terræn samt opfylde følgende betingelser:

- Barrieren skal etableres som en jordvold eller en vold af samme materialer som den beholder, den opføres omkring.
- Såfremt bygninger eller plansiloer i umiddelbar nærhed af beholderen er tilstrækkeligt tætte og kan modstå trykket ved udslip, kan et bygningsselement udgøre hele eller dele af en barriere.
- Barrieren kan også delvist etableres som en fordybning rundt om tanken, hvor jorden herfra lægges op som en mindre jordvold i tilknytning til fordybningen.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås under hensyntagen til, om de søer og/eller vandløb, der giver området karakteristik af at være et risikoområde, er forurenede med husdyrgødning fra en gyllebeholder, der enten mangler en gyllebarriere eller har en eksisterende gyllebarriere, som ikke lever op til kravene ovenfor. Hvis der forekommer forurening af vandløb eller søer, skal karakteren 4 anvendes i alle tilfælde, også selvom søen eller vandløbet ikke strækker sig ud over egen bedrift eller nærområdet.

Varighed Varigheden af en overtrædelse vurderes fra ikrafttrædelsesdatoen for krydsoverensstemmelseskrav 1.32, som er den 1. februar 2014. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, skal ligeledes indgå i vurderingen af varigheden. Varigheden af overtrædelsen opgøres altså som udgangspunkt som hele den sammenhængende periode, en given beholder har henstået/henstår uden barriere.

¹⁶Se "Miljøstyrelsens vejledning til kravene i § 15 a i husdyrgødningsbekendtgørelsen om etablering af beholderbarrierer, terrænændringer og beholderalarmer", afsnit 7 "Krav til afvikling".

SKEMA KRAV 1.32**ETABLERING AF GYLLEBARRIERE OMKRING GYLLEBEHOLDER**

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Barrieren er etableret, og kan tilbageholde mere end 20 % af beholderens indhold, men kan ikke tilbageholde hele beholderens indhold.	Barrieren er etableret, men kan højst tilbageholde 20 % af beholderens indhold.	Der er ikke etableret en barriere.
OMFANG	Der er ikke konstateret forurening	Forurening inden for egen bedrift, men ikke af vandløb eller søer.	Forurening af nærområdet men ikke af vandløb eller søer.	Forurening af vandløb og søer
VARIGHED	Mindre end 1 måned	1-3 måneder	4-6 måneder	Over 6 måneder

FAGINSTRUKS NR. 02

Krav 1.16
Kontrolordning 5050_15 (Centralstøvsuger) og 5821_15
Version juli, 2015

INDHOLD

Faginstruks nr. 02	43
2-meter bræmmer.....	43
Generelt om kontrolkategorien 2-meter bræmmer	45
Offentlig adgang	45
Nationale krav	47
Kontrolmetode	48
Delkrav.....	48
Kravets relevans	48
Indhold i kontrollen	49
Bemærkninger	50
Udfyldelse af bedømmelseskema.....	50
Skema Krav 1.16	51
Nationale krav vedr. 2 meter bræmmer	51
Vandløbsvedligeholdelse.....	52
2 meter bræmmer og ikke noget vandløb	52
Randzonenloven (Der skal være randzoner udenpå bræmmerne).....	52
Randzoner – sådan gør du!.....	53
Generelle regler for randzoner.....	54
Landskabslementer omfattet af den nye randzonenlov	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Undtagelser til de generelle regler.....	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Plantedække	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.

KONTAKTPERSONER & INFO

Karin Kjær Miljø- & Økologi-kontrol
4189 2516 kakj@naturerhverv.dk

Captia-link : 14-571-000002
ISBN 978-87-7120-690-6

©2015
Foto Annette Kistrup

GENERELT OM KONTROLKATEGORIEN 2-METER BRÆMMER

NYT SIDEN SIDST

I foråret 2015 er KO krav 1.16 blevet ændret. Dette indebærer at Ko kravet nu omhandler et gødskningsforbud. Dette forbud udspringer af husdyrgødningsbekendtgørelsens § 30, stk. 5. Det er formuleret således, at gødskning på de arealer der er omfattet af vandløbslovens § 69 stk. 1 ikke er tilladt. Dette indebærer, at KO kravets nationale ophæng nu er i husdyrgødningsbekendtgørelsen og ikke længere vandløbsloven. Derfor skal du ikke, hvis du ser en overtrædelse af KO kravet, kontakte kommunen, men du skal sende et link til Captia sagen til Jordbrugskontrol.

Du skal dog stadig være opmærksom på de nationale regler efter vandløbsloven, da det bl.a. er disse regler der også gælder i forbindelse med MFO, randzoner og kommunernes tilsyn.

GENERELT

Formålet med bræmmen er at bevare vandløbets eller søens bred i en stabil tilstand og dermed beskytte bredden mod udskridning m.v., bl.a. i forbindelse med landbrugers anvendelse af tunge maskiner. En stabil bred medfører, at tilførslen af sand og jord til vandløb og søer nedbringes, dels fordi bredden beskyttes mod udskridning, dels fordi bræmmens planter virker som et filter ved overfladisk afstrømning fra markerne.

Bræmmen medvirker endvidere til at begrænse erosion, således at vandløb og søer ikke fyldes op med sand mv., og mindsker behovet for omkostningskrævende samt miljø- og naturmæssigt belastende oprensninger. Den stabile bred sikrer derudover gode fysiske forhold til gavn for både fisk og smådyr.

Formålet med 2-meter bræmmer er uforandret i forhold til tidligere, men fra 2015 er det valgt kun at KO belægge gødskning i 2-meter bræmmen. Dette indebærer at dyrkning, jordbearbejdning, plantning, hegnsætning, terrænregulering og bygningsværker stadig er overtrædelser, men de er overtrædelser af de nationale regler efter vandløbsloven. Ingen af disse 6 overtrædelsesmuligheder er KO belagt.

2meter bræmmen skal betragtes som en del af vandløbet eller søen.

Som tidligere nævnt, har 2 meter bræmmerne national lovgivning i vandløbsloven. Det er kommunen, der er myndighed vedrørende de nationale krav, og du skal derfor kontakte kommunen, hvis du i forbindelse med kontrol af Krav 1.16 konstaterer en overtrædelse af den nationale lovgivning. Se yderligere i afsnit om National kontrol.

Vær opmærksom på randzoner, jf. randzonenloven, når du kontrollerer 2-meter bræmmer, se yderligere sidst i denne faginstruks, eller i arealinstruksen kap 39

OFFENTLIG ADGANG

Der er ikke offentlig adgang til 2 meter bræmmerne, medmindre de grænser op til udyrkede arealer, hvor der i forvejen er offentlig adgang.

Ifølge Naturbeskyttelsesloven er der offentlig adgang til udyrkede arealer i form af færdsel til fods og ophold, hvis der er adgang til arealerne på lovlig vis, fx ad anlagte veje eller befæstede stier. Bræmmen kan desuden være offentlig tilgængelig, hvis landbruger har givet tilladelse hertil.

Definitioner

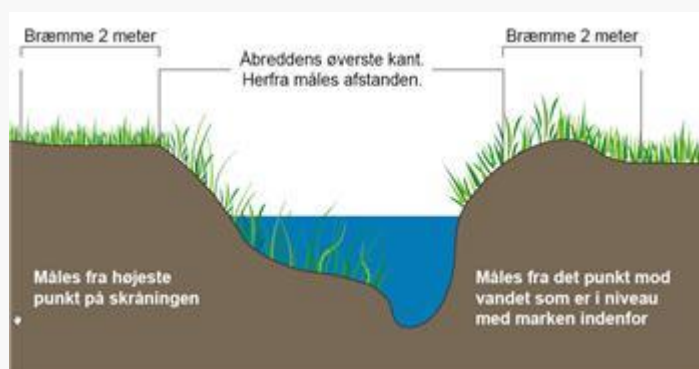
2-meter bræmme

Dette krav vedrører bræmmer der ligger langs vandløb og søer og er 2 meter bred. Kravet gælder ikke for rørlagte strækninger. Kravet gælder alle naturlige vandløb og søer, bortset fra isolerede søer under 100 m².

Kronekant

Kronekant = "den øverste kant"

Bræmmen på 2 meter langs vandløb og søer beregnes fra vandløbets eller søens øverste kant. Den øverste kant er overgangen fra det skrånende terræn mod vandløbet eller søen til det flade terræn, der normalt kan jordbehandles. "Den øverste kant" af visse søer er overgangen mellem bevoksningen af vand- og sumpplanter og egentlig landplanter.

Naturligt vandløb

Det ændrer ikke et vandløbs status, som naturligt vandløb, at der på et tidspunkt er foretaget regulering (bortset fra rørlægning). Dette indebærer, at oprindelige naturlige vandløb, der i dag fremstår som stærkt regulerede, også er omfattet af kravet. Genåbning af en rørlægning af et naturligt vandløb vil medføre, at vandløbet atter anses for naturligt, og at kravet igen er gældende.

Naturlige søer

Ved naturlige søer forstås søer, der topografisk indgår i det pågældende landskab eller miljø. Det ændrer ikke på en naturlig søs status, at der på et tidspunkt er foretaget regulering

Kunstigt anlagte søer og vandløb

De vandløb og søer der er kunstigt anlagte, er kun omfattet af kravet, hvis de er højt målsatte i regionsplanen

Kravet gælder ikke for:

Kravet gælder ikke for de vandløb og søer, som ikke er omfattet af vandløbsloven. Det drejer sig om:
"enkeltmandsvandløb", vandløb, der med eventuelle tilhørende søer fra udspring til udløb i havet udelukkende løber på en ejendom
"enkeltmandssøer", søer uden til- og afløb, som udelukkende er beliggende på én ejendom – uanset søens størrelse
Isolerede søer (dvs. søer uden til- og afløb) under 100 m², uanset om der er tale om en naturlig sø, og uanset om søen har mere end 1 bredejer

Græsning og høslæt

Både græsning og høslæt er tilladt i 2-meter bræmmen. Høslæt skal dog ske, så det ikke indebærer risiko for udskridning af bræmme eller bred

Bekæmpelsesmidler	Det er tilladt at anvende bekæmpelsesmidler i 2-meter bræmmen. Men det formodes at der er en begrænset interesse herfor pga. dyrkningsforbuddet (national regel).
Gødskning	I forbindelse med dette krav, defineres gødskning som husdyrgødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse, restvand og mineralsk gødning (handelsgødning). Ingen af disse produkter må findes i en 2 meter bræmme, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsen § 30, stk. 5 der siger, at arealer der er omfattet af vandløbslovens § 69, stk. 1 ikke må gødskes. I modsætning til tidligere år, er gødskning nu KO belagt i 2-meter bræmmer.
Hegning	Det er ikke tilladt at opstille nye hegn langs vandløb og søer inden for 2-meter bræmmen. Kommunen kan dog fortsat påbyde landbruger at opsætte hegn, af hensyn til løsgående dyr, også indenfor 2-meter bræmmen (national regel).
Plantning	Der må ikke foretages beplantning i bræmmen. Vandløbsmyndigheden (kommunen) kan dog fortsat foretage beplantning langs offentlige vandløb, også i 2-meter bræmmen (national regel).
Terrænændring	Det er ikke tilladt at foretage terrænregulering inden for 2-meter bræmmen. Dvs. udgravning, opfyldning og lignende (national regel).
Bygningsværker	Det er ikke tilladt at opføre bygningsværker inden for 2-meter bræmmen. Det kan for eksempel være udsigtsplatforme (national regel)

NATIONALE KRAV

2-meter bræmmer omfatter følgende områder hvor der ikke må ske overtrædelser indenfor. I nedenstående skema vises hvilke overtrædelser der er omfattet af KO og hvilke der er omfattet af nationale regler (vandløbsloven).

KATEGORI	NATIONAL LOVGIVNING	KO-KRAV
Dyrkning (Vandløbsloven)	X	
Jordbehandling (Vandløbsloven)	X	
Plantning (Vandløbsloven)	X	
Hegnsætning (Vandløbsloven)	X	
Terrænregulering (Vandløbsloven)	X	
Bygningsværker (Vandløbsloven)	X	
Gødskning (Husdyrgødningsbekendtgørelsen)	X	X

KONTROLMETODE

Information om hvilke vandløbsstrækninger der er naturlige og/eller skal opfylde miljømålet godt økologisk potentiale eller maksimalt økologisk potentiale fremgår af 2 meter bræmmelaget i KontrolGIS.

Gennemførelsen af kontrollen af gødskningsforbuddet i bræmmen, sker på baggrund af en visuel kontrol af arealet.

Ved den visuelle kontrol skal du se efter 2 ting.

1. Dels om der er tydelige tegn på gødskning:
  - ved tilstedeværelsen af mindre gødningskorn fra handelsgødning,
  - spor af gyllerester fra husdyrgødning,
  - slæbe-/kørespor i afgrøden,
2. og dels på en vurdering af, om der er manglende forskel i udvikling og vækst i bræmmen og det lovligt dyrkede areal, der grænser op til bræmmen.

Til fastsættelse af udstrækningen af arealet der er blevet gødsket i 2-meter bræmmen kan du måle 2 meter fra kronekanten, som er vandløbet eller søens øverste kant: Du kan anvende 2 meter mål, tommestok eller lignende til opmålingen.

Overtrædelsesarealet er det areal indenfor 2-meter bræmmen der er blevet gødsket. Du skal i KontrolGIS angive de antal cm af bredden, som der er blevet gødsket, samt længden af arealet som er blevet gødsket.

Figur 28. Kronekant

Der er ikke forbud mod sprøjtning i 2 meter bræmmen.

1.16 – 2 meter bræmmer langs vandløb og søer

DELKRAV

- 1 Gødskning må, i landzone, ikke foretages i en bræmme på 2 meter langs naturlige vandløb og søer. Det samme gælder langs kunstige vandløb og søer der i vandplanen efter miljømålsloven enten skal opfylde miljømålene "godt økologisk potentiale" eller "maksimalt økologisk potentiale". Bestemmelsen gælder dog ikke for isolerede søer under 100 m²

KRAVETS RELEVANS

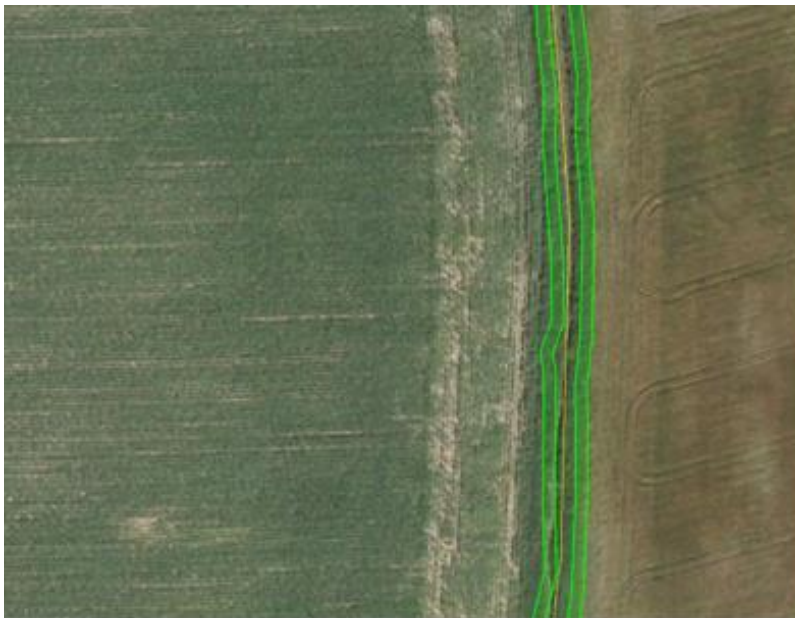
Kravet er relevant at kontrollere hele året på en KO kontrol, hvis landbruger har vandløb og søer på bedriften

INDHOLD I KONTROLLEN

Inden kontrollen påbegyndes, kan du i forbindelse med kontrolforberedelsen, undersøge om han har 2-meter bræmmer på sin bedrift. Dette kan du gøre ved at anvende KontrolGIS. Du kan se 2 meter bræmme laget som ligger i temaknappen.

Sæt hak i Bræmmer2m:

Herefter kan laget ses i KontrolGIS.

Figur 29. 2 meter bræmmelaget i KontrolGIS.

I forbindelse med KO kontrolbesøget skal du kontrollere om der er sket:

- Gødskning i bræmmen

Kontrollen gennemføres ved, at du skal se efter spor af gødskning i bræmmen. Det kan for eksempel være korn efter handelsgødning eller rester af husdyrgødning. Der skal ikke foretages jordprøver i forhold til gødskning i 2-meter bræmmen..

Derudover kan du være opmærksom på de nationale regler, som du skal orientere kommunen om:

- Dyrkning i bræmmen
- Jordbehandling
- Plantning
- Hegnssætning
- Terrænregulering
- Bygningsværker

OPMÅLING

Hvis der konstateres overtrædelser af KO kravet i 2 meter bræmmen på flere adskilte bræmmestykker, bedømmes hvert bræmmestykke for sig, og der gives en selvstændig karakter i henhold til skemaet. Den overtrædelse der resulterer i den højeste karakter indberettes til NaturErhvervstyrelsen. Dette gælder både for de sammenhængende og adskilte dyrkede og udyrkede arealer, som landbruger råder over. KontrolGIS er sat op til at beregne højeste karakter og vil overføre dette til KSK'et [5050_15 eller 5821_15]

I de tilfælde hvor bræmmens bredde varierer inden for et sammenhængende opmålt bræmmestykke, beregnes bredden af den manglende bræmme som et vægtet gennemsnit. Der er udviklet en funktion i KontrolGIS, hvor bræmmestykkerne indtastes, og karakteren beregnes. Se nærmere i Vejledning til kontrol af 2 m bræmmer i KontrolGIS og VAKS

BEMÆRKNINGER

Vær opmærksom på, at du skal sende et orienteringsbrev til den relevante kommune, hvis du konstaterer nationale overtrædelser på en 2-meter bræmme. Orienteringsbrevet findes i 5821_15 KSK'et.

Hvis du konstaterer overtrædelse af KO kravet, skal du sende en mail med et link til Captia sagen til Jordbrugskontrol

I forbindelse med kontrollen af 2-meter bræmmer, skal du ligeledes holde øje med randzonerne. Du skal ikke lave kontrol af randzonerne med mindre du ser en overtrædelse. Ved tvivl om randzoner kan du kontakte Arealvagttелефonen på XXXXXXXX. Se desuden yderligere information om randzoner i senere afsnit i denne faginstruks eller i arealinstruksen kap.39.

SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af langbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten

UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESKEMA

Alvor Alvoren af en manglende overensstemmelse afhænger navnlig af størrelsen af dens virkninger under hensyntagen til formålet med det pågældende krav.. Bræmmen medvirker til at reducere udvaskning af nitrater fra landbruget.

Alvor vurderes i forhold til, hvor mange cm, der mangler af 2 m bræmmens bredde i kombination med strækninger hvor, der mangler 2 m bræmmer.

Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse vil det således som udgangspunkt kunne indgå, i hvor høj grad kravet om 2 meter bræmmer er overtrådt med hensyn til gødsugning. Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold. For eksempel om der rent faktisk er sket en ødelæggelse af brinker med forurening af vandløb eller sø med næringsstoffer til følge, eller om der alene er risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor

Omfang Omfanget af en manglende overensstemmelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den manglende overensstemmelse har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til om effekten af en overtrædelse kan registreres eller med stor sandsynlighed vurderes at påvirke vandløbet eller søen på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (for eksempel forurening med næringsstoffer). Ved "registreres" forstås her, at påvirkningen kan måles eller på anden måde registreres ved empiriske data. Ved "vurdering med stor sandsynlighed" forstås her, at vurderingen af påvirkningen af vandløbet eller søen kan underbygges ved modelberegninger eller lignende. I vurderingen af omfang kan niveauforskelle mellem vandløbet, brinken og bræmmen ligeledes tages i betragtning

Varighed Varigheden af en manglende overensstemmelse afhænger navnlig af, hvor længe dens virkninger varer, eller muligheden for at bringe dens virkninger til ophør med rimelige midler. Den tid, der medgår til at tilstanden er genoprettet vil således kunne indgå som moment ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse. Bræmmen vil oftest være retableret inden for en planperiode. Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

SKEMA KRAV 1.16

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Der er gødsket i gennemsnit 25 cm af bræmmens bredde på op til 75 m langs vandløbet/søen	Der er gødsket i gennemsnit op til 25 cm af bræmmens bredde på 76 til 150 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit 26 til 50 cm af bræmmens bredde på op til 150 m langs vandløbet/søen	Der er gødsket i gennemsnit op til 50 cm af bræmmens bredde på 151 til 500 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit 51 til 150 cm af bræmmens bredde på op til 250 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit mere end 150 cm af bræmmens bredde på op til 25 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i søns	Der er gødsket i gennemsnit op til 50 cm af bræmmens bredde på over 500 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit 51 til 150 cm af bræmmens bredde på over 250 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit mere end 150 cm af bræmmens bredde på over 25 m langs vandløbet/søen bræmmens bredde på
OMFANG		Overtrædelsen vedrører kun egen bedrift	Overtrædelsen vedrører nærområdet	Overtrædelsen vedrører fiernområdet
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

Bagatelovertrædelse (samlet karakter max 5)

Der er mulighed for at give karakteren 5 eller derunder for dette krav.

NATIONALE KRAV VEDR. 2 METER BRÆMMER

De nationale krav omfatter forbud mod dyrkning, jordbehandling og plantning hegning, terrænændring og bygningsforbud, som tidligere nævnt

Hvis du finder overtrædelser af de nationale krav, danner du et brev fra VAKS online, som du skal sende til kommunen med oplysninger om overtrædelsen. Oplysningerne ska som minimum indeholde:

- Landbrugers CVR,
- navn,

- adresse,
- markbloknr,
- kort med angivelse af strækninger med overtrædelse,
- beskrivelse af længden af bræmmestykket med overtrædelsen samt fotos med 2meters målestok, som dokumenterer bredden af pløjning af 2m-bræmmen.

Hvis du konstaterer en overtrædelse af den nationale lov, skal du udfylde fanebladet vedr. 2 meter bræmmer, national kontrol, i KSK'et. Herefter skal du i vedligeholdelse skema billedet vælge "kommunebrev", som sendes til den kommune (kommunens hovedadresse), hvor vandløbet ligger. Du skal ikke selv høre ansøger for overtrædelse af den nationale lov.

Du skal skrive én af følgende tekster i feltet Overtrædelse:

- Arealet er dyrket
- Der er foretaget jordbehandling
- Der er opsat hegn
- Der er foretaget beplantning
- Der er foretaget terrænregulering
- Der er opført bygning

VANDLØBSVEDLIGEHOLDELSE

I henhold til vandløbsloven¹⁷ er bredejer forpligtet til at bortskaffe fyld, afskåret grøde og andet materiale der stammer fra fornødent vedligeholdelsesarbejde af vandløbet. Er materialet oplagt i 2 meter bræmmen, og fjernes det ikke inden for en rimelig tid således, at der dannes en jordvold, skal vandløbsmyndigheden drage omsorg for, at forholdet bliver lovliggjort enten ved fysisk lovliggørelse eller ved retslig lovliggørelse. Vandløbsmyndigheden, dvs. den pågældende kommunalbestyrelse, er tilsynsmyndighed i forhold til overholdelse af vandløbsloven, og skal efter vandløbslovens § 54 a foranledige konstaterede ulovlige forhold bragt til ophør, medmindre der er tale om forhold af ganske underordnet betydning. Kontakt derfor kommunen ved oplagt materiale i 2 meter bræmmen.

Konstateres der ændringer på vandløbets brink eller forløb som følge af naturlig erosion, skal du være opmærksom på, om denne ændring har fundet sted efter sidste dyrkning, jordbehandling eller plantning i nærheden af vandløbet. Er marken tilsæt når skaden konstateres, skal landbruger sørge for at tilpasse 2 meter bræmmen til vandløbets ændring inden for en rimelig tid. Der skal således under en kontrol tages højde for, om landbruger har haft mulighed for at tilpasse 2 meter bræmmen til de ændrede forhold, uden at det går ud over et allerede etableret plantedække på marken.

Gravning af grøblerender er ikke en overtrædelse af krav 1.16.

2 METER BRÆMMER OG IKKE NOGET VANDLØB

Det er ikke muligt at ændre i 2 meter bræmmekortet ved eventuelle fejl. Hvis du konstaterer en mulig fejl i 2 meter bræmmekortet og der, hvis kortet er korrekt, vil være tale om en overtrædelse, kan du tage kontakt til kommunen for at sikre at høringen er korrekt.

RANDZONELOVEN (DER SKAL VÆRE RANDZONER UDENPÅ BRÆMMERNE)

Randzonenloven foreskriver en 9 meter bred dyrknings, sprøjtning og gødningsfri bræmme langs alle vandløb og søer i landzone. Finder du en overtrædelse af randzonenloven og opretter en ny kontrolsag, skal du kun kontrollere om loven er overholdt, dvs. 9 meter randzone inklusiv 2 meter bræmmen.

Ved alle vandløb med 2 meter bræmmer skal der være 7 meter randzone uden på 2 meter bræmmen efter 1. august 2014. Bredden kan dog være reduceret eller der kan være dispenseret helt fra randzonenloven.

Dette fremgår af kontrolgrundlaget.

Ved mulig overtrædelse af Randzonenloven oprettes en Randzone sag i DCK – kontrolordning 5801_15, se desuden IT-vejledning.

¹⁷ LBK nr. 927 af 24. september 2009 § 28

Hvad må landbruger gøre i randzonen?

Som tidligere nævnt må der ikke dyrkes, sprøjtes eller gødes i en bræmme på 9 meter fra vandløb og søer. Der findes dog følgende undtagelser:

Jordbearbejdning:

- Vandløbet må oprensnes og oprensningsmaterialet må jævnes ud i randzonen og harves ned.
- Græs må omlægges hvert 7. år.
- Det er tilladt at så bivenlige arter (mindst 3 arter) i de inderste 3 meter af randzonen.
- Energiafgrøder og træer tilplantet før 1. september 2012 må hhv. høstes og blive i randzonen (efter 1. september 2012 kræves dispensation).

Sprøjtemidler

Der må sprøjtes lokalt mod kæmpebjørneklo.

Gødskning

Efterladenskaber fra græssende dyr er tilladt.

Dyrkning

Juletræer i kort omdrift er tilladt.

Undtaget randzonenloven

Dambrug og vandløb uden målsætning beliggende i marsk i vandplanerne er undtaget randzonenloven.

Ved kontrol af 2-meter bræmmer, hvor du konstaterer en overtrædelse af randzoner, skal du følge nedenstående vejledning.

RANDZONER – SÅDAN GØR DU!

Når du er på 2-meter bræmmekontrol

- Når der er 2-meter bræmme, er der krav om randzoner ifølge den nye randzonenlov. Strækningen du skal besigtige for 2-meter bræmmer skal altså også have en 7 meter bred zone uden på de 2 meter.
- Kan du med det blotte øje konstatere at randzonen er udlagt i de lovpligtige 9 meter fra vandløbskronkanten, skal du ikke foretage dig yderligere vedrørende randzoner.
- Kan du med det blotte øje konstatere at randzonen ikke eller kun delvist er udlagt, skal du registrere følgende oplysninger i marken:
  1. Marknummer/numre.
  2. Indtegn udstrækning af overtrædelsen på det medbragte kort (bredde og længde).
  3. Type overtrædelse: er arealet dyrket eller er der foretaget anden jordbearbejdning, er der sprøjtet eller er der gødsket (der må gerne være efterladenskaber fra græssende dyr).
  4. Foto af overtrædelsen evt. med tommestok eller lignende måleredskab.

Hvis 2-meter bræmmen på kortet er placeret forkert i forhold til kronkanten

- 2-meter bræmme udlagt, randzone udlagt → du skal ikke foretage dig yderligere vedrørende randzoner.
- 2-meter bræmme udlagt, randzone overtrådt → tag foto af den manglende randzone, evt. med stofrulle/tommestok samt angivelse på kort.
- 2-meter bræmme overtrådt, randzone udlagt → registrer overtrædelse af 2-meter bræmme, du skal ikke foretage dig yderligere vedrørende randzoner.
- 2-meter bræmme overtrådt, randzone overtrådt → registrer overtrædelse af 2-meter bræmme, tag foto af den manglende randzone, evt. med stofrulle/tommestok samt angivelse på kort.

Har du spørgsmål til randzoner, kan du kontakte vagttelefonen, tlf.: 3395 8172

GENERELLE REGLER FOR RANDZONER

Randzoner er en dyrkningsfri zone, der skal udlægges 9 meter fra kronekanten (7 meter fra 2-meter bræmmen) på landbrugsarealer. I de 9 meter må der ikke gødskes, sprøjtes, jordbearbejdes eller dyrkes. Træer og buske tilplantet før 1. september 2012 er tilladt i randzonen. Tilplantning efter denne dato kræver dispensation fra loven (fås hos NAER). Randzonenloven gælder ikke i skov (over 50 træer og buske pr. ha og min. 0,50 ha i alt) og på have-/parkarealer. Er der tale om randzoner, der er tilføjet 1. august 2014 i forbindelse med ændring af loven, er tilplantning før denne dato tilladt.

Det er blevet præciseret, at beplantning bestående af enkeltstående træer og buske uden henblik på dyrkning er tilladt. En stribe frugttræer er omvendt ikke tilladt, da det er beplantning i dyrkningsøjemed. Det er ligeledes tilladt at udføre jordbearbejdning i forbindelse med anlæg, dræn og lignende, ligesom det er tilladt at opføre bygninger og anlægge veje (også befæstede) i randzonen.

LANDSKABSELEMENTER OMFATTET AF DEN NYE RANDZONELOV

Efter den nye lov skal der udelukkende være randzoner om vandløb og søer, som enten er:

1. klassificeret som offentlige efter § 9 i lov om vandløb, eller
2. beskyttet efter § 3 i lov om naturbeskyttelse, eller
3. omfattet af kravet om 2-meter bræmmer i § 69, stk.1, i lov om vandløb, eller
4. som der er fastsat miljømål for i de statslige vandplaner vedtaget i medfør af miljømålsloven (1. generations vandplaner), eller i bekendtgørelser om miljømål udstedt i medfør af lov om vandplanlægning (2. generations vandområdeplaner).

UNDTAGELSER TIL DE GENERELLE REGLER

Jordbearbejdning:

- Vandløbet må oprensnes og oprensningsmaterialet må jævnes ud i randzonen og harves ned.
- Er der tale om en ny randzone, må der omlægges til græs og herefter omlægges hvert 7. år.
- Beplantning bestående af enkeltstående træer og buske uden henblik på dyrkning er tilladt. En stribe frugttræer er omvendt ikke tilladt, da det er beplantning i dyrkningsøjemed.
- Det er ligeledes tilladt at udføre jordbearbejdning i forbindelse med anlæg, dræn og lignende, ligesom det er tilladt at opføre bygninger og anlægge veje (også befæstede) i randzonen. Det er tilladt at så bivenlige arter (mindst 3 arter) i de inderste 3 meter af randzonen ind mod marken.

Sprøjtemidler

Der må sprøjtes lokalt mod kæmpebjørneklo.

Gødskning

Efterladenskaber fra græssende dyr er tilladt.

Undtaget randzonenloven

Haver og parker, dambrug og vandløb uden målsætning beliggende i marsk i vandplanerne er undtaget randzonenloven.

PLANTEDÆKKE

- Randzoner betragtes i forhold til aktivitetskravet som et græsareal. Skal du kontrollere randzonen i forhold til grundbetaling og eventuelt MFO, kan du læse mere om aktivitetskravet for græsarealer i instruksen under grundbetalingskapitlet.

Du kan læse mere om reglerne for randzoner i kapitel 39 i [arealinstruksen](#).

FAGINSTRUKS NR. 03

Krav 1.17 (1.18, 1.19, 1.22)
Kontrolordning 5050_15 (Centralstøvsugerer), 4061GR_14
Version juli, 2015

INDHOLDSFORTEGNELSE

Faginstruks nr. 03	55
GØDNINGSREGNSKAB	55
Indholdsfortegnelse.....	56
1 Generelt om kontrolkategorien XX.....	57
1.1. Virksomheden er med i Register for Gødning	57
1.2. Virksomheden er ikke med i Register for Gødning.....	57
2 Kontrolmetode	57
Kontrolresultat:	58
3 Krav i kategorien.....	59
1.17 Udarbejdet gødningsregnskab	59
Delkrav.....	59
Kravets relevans	59
Indhold i kontrollen	59
Udfyldelse af bedømmelseskema	59

KONTAKTPERSONER & INFO

Anders Nemming Jordbrugskontrol
45 26 35 19 andn@naturerhverv.dk

Lisbet Gudik-Sørensen Jordbrugskontrol
45 26 37 51 ligs@naturerhverv.dk

Captia-link 14-571-000002
ISBN 978-87-7120-691-3

[Link til instruks](#)

1 GENERELT OM KONTROLKATEGORIEN GØDNINGSRÆGNSKAB

Da det ikke er et krav, at alle jordbrugere skal være med i register for Gødning, kan der opstå to situationer i forbindelse med kontrollen på stedet. Disse situationer er beskrevet nedenfor.

1.1. VIRKSOMHEDEN ER MED I REGISTER FOR GØDNING

Før kontrolbesøget undersøges i GHI/DCK om virksomheden har indsendt et gødningsregnskab for planperioden 2012/2013. Alle virksomheder, der er tilmeldt Register for Gødningsregnskab, skal indsende et gødningsregnskab

Kravet er OK, når der er udarbejdet og indsendt gødningsregnskab for den senest afsluttede planperiode 2012/2013. Hvis gødningsregnskabet ligger hos konsulenten/revisor, skal virksomheden fremskaffe en kopi, som skal sendes til NaturErhvervstyrelsen (lokalafdelingen) inden 14 dage, for at 1.17 er overholdt.

Hvis virksomheden ikke har indsendt et gødningsregnskab, skal du ved kontrolbesøget undersøge, om der på bedriften foreligger et gødningsregnskab eller en kopi heraf. Hvis gødningsregnskabet ligger på bedriften og opfylder formkravene, er 1.17 overholdt, dvs. gødningsregnskabet skal være udarbejdet på NaturErhvervstyrelsens skemaer fra Vejledning om gødsknings- og harmoniregler eller på et af NaturErhvervstyrelsens godkendt skema (pt. er DLBR og Næsgaard Mark godkendt). Hvis der ikke kan findes et gødningsregnskab eller kopi heraf på bedriften, skal sagen sendes i høring.

Kontrolløren skal oplyse jordbruger om, at gødskningslovens bestemmelser om udarbejdelse og indsendelse af gødningsregnskab, ikke er opfyldt (national bestemmelse). Jf. bekendtgørelse nr. 804 af 18. juli 2012 om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2012/2013 og om plantedække (med senere ændringer) skal gødningsregnskabet være udarbejdet og indberettet senest d. 31. marts 2014.

1.2. VIRKSOMHEDEN ER IKKE MED I REGISTER FOR GØDNING

Hvis kontrolløren i forbindelse med forberedelsen af kontrollen konstaterer, at en virksomhed ikke er med i register for gødning¹⁸, skal kontrolløren undersøge om virksomheden har været gødningsregnskabspligtig i planperioden 2012/2013. Gødningsregnskabspligten for virksomheden indtræder kun hvis virksomheden er momsregistreret, og har en momspligtig omsætning på mere end 50.000 kr. og samtidig:

- har en samlet husdyrbesætning på mere end 10 dyreenheder, eller
- har en husdyrtæthed på mere end 1,0 dyreenhed pr. ha, eller
- modtager mere end 25 tons husdyrgødning eller anden organisk gødning om året.

2 KONTROLMETODE

I kontrolgrundlaget, kan det ses hvilke husdyr, der er registreret i besætningen. For kvæg er det pga. enkelttyrregistreringen muligt at se oplysningerne om antal dyreenheder i planperioden 2014/2015 i Landbrugsindberetning/GHI. For andre typer husdyr er der ikke muligt at se antal dyr i den forgangne planperiode alene på grundlag af GHR/GHI.

Ved kontrolbesøget:

Opgørelse af antal husdyr og dyreenheder:

Hvis der er husdyr på virksomheden på kontroltidspunktet, spørges indtil hvor mange og hvor længe der har været dyr. Hvis der på kontroltidspunktet konstateres mere end 10 dyreenheder, eller en husdyrtæthed

---

¹⁸ En jordbrugsvirksomhed har pligt til at udarbejde gødningsregnskab, når den har en årlig momspligtig omsætning på mere end 50.000 kr. og samtidig:

- har en samlet husdyrbesætning på mere end 10 dyreenheder, eller
- har en husdyrtæthed på mere end 1,0 dyreenhed pr. hektar, eller
- modtager mere end 25 tons husdyrgødning eller anden organisk gødning om året.

Mindre husdyrbrug med hobbybetonede aktiviteter vil ofte ikke være omfattet af 1.17 pga. hverken tilstrækkelig omsætning eller tilstrækkelig med dyreenheder/ dyretæthed/ gødningsmodtagelse

på mere end 1 dyreenheder pr. ha. skal antallet af dyr/dyreenheder i besætningen for planperioden 2012/2013 opgøres.

Opgørelsen af antal dyreenheder sker på baggrund af momsbilag, oplysninger i driftsregnskab, evt. besætningsliste og foderbilag. Momsregnskab og driftsregnskab vil dog kun findes på CVR-nr. CPR-nr. vil ikke have momsregnskab.

Opgørelse af dyreenheder

- ved kvæg: enkeltdyrsregistreringen i CHR

- ved får og geder: besætningslister, landmanden har pligt til at føre indgangsliste

- ved svin: evt. slagteriafregning og foderbilag

Brug omregningstabel til beregning af dyreenheder.

Landmanden har pligt til at medvirke ved kontrollen m.h.t. regnskabsbilag. Nægtes kontrolløren adgang til bilag vil det blive betragtet som en afvisning af kontrolbesøget, og hele støtten kan blive trukket for det pågældende støtteår.

Vedr. modtagelse af gødning:

Der spørges ind til om virksomheden modtager husdyrgødning /har modtaget mere end 25 tons husdyrgødning eller andet organisk gødning i planperioden 2012/2013.

Dette er ikke særligt sandsynligt pga. gødningsregnskabsreglerne (hvor virksomheder kun har mulighed for afsætning til virksomheder tilmeldt Register for Gødningsregnskab), men det kan lade sig gøre, fx på små bedrifter.

Hvis et plantebrug ikke ønsker afgiftsfritagelse for brug af kvælstof (N) (og derfor ikke har tilmeldt sig (Register for Gødningsregnskab)) og hvis dette plantebrug ikke har modtaget mere end 25 tons husdyrgødning, skal der dog ikke foreligge et gødningsregnskab.

KONTROLRESULTAT:

1. Hvis det konstateres, at virksomheden ikke er pligtig til at være tilmeldt Register for Gødningsregnskab, afsluttes krav 1.17 med "ikke relevant".
2. Hvis det på baggrund af kontrollen konstateres, at virksomheden er gødningsregnskabspligtig på kontroltidspunktet, gøres jordbrugeren opmærksom på, at han skal tilmelde sig registret og udarbejde og indsende et gødningsregnskab for planperioden 2014/2015.
3. Hvis punkt 2 bliver relevant, skal du orientere Jordbrugskontrol om situationen. Du skal derfor sende en mail til jordbrugskontrol@naturerhverv.dk, med et link til sagen, og med en sigende titel i emnelinjen på mailen. F.eks. kan du benytte ordet "gødningsregnskab". Det er dog vigtigt, at du på sagen har beskrevet, hvad du har konstateret og at du har påpeget det overfor landbruger.

Hvis det på baggrund af kontrollen ydermere konstateres, at virksomheden har været gødningsregnskabspligtig i planperioden 2012/2013, og der ikke er udarbejdet et gødningsregnskab for planperioden 2012/2013, medfører det en høring på krav 1.17. Kontrolløren skal i begge tilfælde straks kontakte Center for Jordbrug – Miljø pr. mail og give besked herom.

3 KRAV I KATEGORIEN

1.17

UDARBEJDET GØDNINGSREGNSKAB

Delkrav

1. Virksomheden skal hvert år senest den følgende 31. marts udarbejde gødningsregnskab for den afsluttede planperiode. Det udfærdigede gødningsregnskab skal kunne forevises på anfordring ved NaturErhvervstyrelsens kontrolbesøg, og gødningsregnskabet skal foreligge forskriftsmæssig stand.

Kravets relevans

Kravet er relevant at kontrollere hele året

Indhold i kontrollen

Kontrollen omfatter både virksomheder, der er med i Register for Gødning og uden for registret. Hvis ikke der er krav til registrering, det vil sige, krav om, at der skal udarbejdes en gødningsplan, så er punktet "ikke relevant

UDFYLDELSE AF BEDØMMESESSEKEMA

Ved bedømmelse af en overtrædelse, er karakteren for kriteriet alvor bestemmende for karaktergivningen af omfang og varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

Alvor	Vurderes efter om gødningsregnskabet foreligger og om oplysningerne i gødningsregnskabet er forskriftsmæssige
Omfang	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor
Varighed	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor

KARAKTER	1	2	3	4
KRITERIUM	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Gødningsregnskabet er udarbejdet, men skemakrav ikke opfyldt ¹⁹	Gødningsregnskabet er udarbejdet, men ikke forskriftsmæssigt ²⁰	Der er ikke udarbejdet gødningsregnskab på kontroltidspunktet	Der er ikke udarbejdet gødningsregnskab på kontroltidspunktet, og heller ikke efter 14 dages høringsfrist
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

Advarsel (samlet karakter max 5)

Hvis landbrugeren har udarbejdet gødningsregnskabet, men skemakrav ikke er opfyldt, skal landbrugeren afhjælpe bagatelovertredelsen inden 6 måneder. Det sker ved at landmanden indsender gødningsregnskab til NaturErhvervstyrelsen (lokalafdelingen) på et godkendt skema. Som en hjælp skal kontrolløren i høringsbrevet vedlægge skema B: gødningsregnskab, til brug for landmanden.

¹⁹ Med "skemakrav" menes, at der ikke er anvendt godkendt skema til udarbejdelsen af gødningsregnskabet. Hvis der kun er tale om en for sen indberetning af GR sanktioneres dette ikke som en overtrædelse af kravet.

²⁰ "Forskriftsmæssigt" betyder her, at GR ikke er fuldstændig udfyldt eller har væsentlige fejl eller mangler.

ADMINISTRATIVE KRAV VEDR. GØDNINGSREGNSKAB

Kontrollen af de administrative krav gennemføres i Team Gødningsregnskab, Jordbrugskontrol i Nyropsgade.

Hvis du er interesseret i yderligere information om kontrollen af disse krav, henvises der til de nationale instrukser på området.

Krav 1.18 Afsætning af husdyrgødning

Delkrav	Kravtekst	Hjemmel
1	Virksomheden kan alene fratække kvælstof i husdyrgødning, hvis husdyrgødningen er afsat til en registreret virksomhed, til biogas- og fællesanlæg, til forbrændingsanlæg eller til forarbejdningsanlæg. Dog kan husdyrgødning afsat af græssende dyr på arealer tilhørende ikke-registrerede virksomheder tillige fratækkes, såfremt arealet i medfør af anden lovgivning ikke må tilføres gødning ud over den, som afsættes ved afgræsning. Endvidere kan virksomheder, som har eget biogas- eller forarbejdningsanlæg, og som afsætter et gødningsprodukt herfra uden for virksomheden, trække kvælstof i det afsatte gødningsprodukt fra i virksomhedens samlede forbrug af kvælstof.	LBK 500/2013, § 11. stk. 4

Bemærkninger

Kravet kontrolleres administrativt og fysisk. Kravet kontrolleres administrativt hos landbrugere udtaget til KO-kontrol.

Bedømmelse

Ved bedømmelse af en overtrædelse, er karakteren for kriteriet alvor bestemmende for karaktergivningen af omfang og varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

Alvor: Det vurderes om husdyrgødning er afsat til en virksomhed, der er med i NaturErhvervstyrelsens Register for Gødningsregnskab eller til ikke-registrerede virksomheder, hvor arealet i medfør af anden lovgivning ikke må tilføres gødning ud over den gødning, som dyrene afsætter ved afgræsning. Husdyrgødning fra græssende dyr afsat på ikke-registrerede virksomheder, hvor arealet i medfør af anden lovgivning ikke må tilføres gødning ud over den, som dyrene afsætter ved afgræsning, skal ikke indgå i vurderingen.

Omfang: Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

Varighed: Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

Krav 1.18

Karakter	1 Meget lille betydning i forhold til formål med kravet	2 Mindre betydning i forhold til formål med kravet	3 Væsentlig betydning i forhold til formål	4 Meget stor betydning i forhold til formål
----------	--	---	---	--

Kriterium			med kravet	med kravet
Alvor		Der er afsat husdyrgødning til en virksomhed, der ikke er med i registeret og: <ul style="list-style-type: none"> • det kan sandsynliggøres, at husdyrgødningen er udbragt på modtagers virksomhed. • den afsatte husdyrgødning har et total indhold over 1500 kg N og op til 2500 kg N 	Der er afsat husdyrgødning til en virksomhed, der ikke er med i registeret og: <ul style="list-style-type: none"> • det kan sandsynliggøres, at husdyrgødningen er udbragt på modtagers virksomhed. • den afsatte husdyrgødning har et total indhold på over 2500 kg N 	Der er afsat husdyrgødning til en virksomhed, der ikke er med i registeret og <ul style="list-style-type: none"> • det kan ikke sandsynliggøres, at husdyrgødningen er udbragt på modtagers virksomhed
Omfang		Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
Varighed		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

Krav 1.19 Ligevægten mellem virksomhedens kvælstofforbrug og –behov

Delkrav	Kravtekst	Hjemmel
1	I planperioden må forbruget af kvælstof til gødningsformål ikke overstige virksomhedens kvote for kvælstof.	LBK 500/2013, § 5

Bemærkninger

Kravet kontrolleres administrativt og fysisk. Kravet kontrolleres administrativt hos landbrugere udtaget til KO-kontrol.

Bedømmelse

Ved bedømmelse af en overtrædelse er karakteren for kriteriet alvor bestemmende for karaktergivningen af omfang og varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

Alvor: Vurderes ud fra overgødsningens (OVG) størrelse. Alvoren afhænger af hvor stor overgødsningen er, både hvad angår kg N pr. ha og totale mængder kvælstof.

Omfang: Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

Varighed: Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

Krav 1.19

Karakter	1 Meget lille betydning i forhold til formål med kravet	2 Mindre betydning i forhold til formål med kravet	3 Væsentlig betydning i forhold til formål med kravet	4 Meget stor betydning i forhold til formål med kravet
Kriterium				
Alvor		OVG fra 6 kg N/ha op til 9 kg N/ha og total mere end 50 kg N, eller OVG over 9 kg N/ha men under 200 kg N totalt	OVG fra 9 kg/ha til og med 30 kg N/ha og total mere end 200 kg N	OVG fra og med 31 kg N/ha og total mere end 200 kg N
Omfang		Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
Varighed		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

Krav 1.22 Grænser for tildeling af husdyrgødning (harmonireglerne)

Delkrav	Kravtekst	Hjemmel
1	På en landbrugsbedrift må der samlet højst udbringes en husdyrgødningsmængde svarende til 1,4 dyreenheder pr. ha pr. planperiode (1. august-31. juli). På en landbrugsbedrift med kvæg, får eller geder må husdyrgødningsmængden fra disse dyr på egen bedrift, dog udbringes i en mængde svarende til 1,7 dyreenheder pr. ha pr. planperiode.	BEK 915/2013 § 31, stk. 1 § 31, stk. 2
2	På en landbrugsbedrift, hvor mindst 2/3 af husdyrholdet er kvæg, må der udbringes en husdyrgødningsmængde svarende til 2,3 dyreenheder pr. ha pr. planperiode, hvis betingelserne ²¹ i øvrigt overholdes.	§ 31, stk. 3

²¹ Betingelserne for, at bruge undtagelsen om 2,3 DE pr ha:

På en landbrugsbedrift må der udbringes en husdyrgødningsmængde svarende til 2,3 dyreenheder pr. ha pr. planperiode på følgende betingelser: 1) På kvægbruget skal 70 % eller mere af arealet til rådighed for tilførsel af husdyrgødning dyrkes med roer, græs eller græsfterafgrøder. Harmoniarealet opgøres for hver planperiode. Ved opgørelsen fraregnes de arealer med afgrøder, som ikke har en gødskningsnorm eller en retningsgivende norm for fosfor og kalium ifølge lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække og de i medfør heraf udstedte bekendtgørelser, samt arealer, hvor husdyrgødning ikke må anvendes eller under normale omstændigheder ikke kan udbringes. 2) I dette bilag forstås ved: a) Roer: Foderroer. b) Græs: Permanente græsarealer eller græs i omdrift. c) Græsudlæg: Græs udlagt før eller efter høst, dog senest 1. august i vårbyg, helsæd, grønkorn eller silomajs. d) Pløjelag: De øverste 30 cm af agerjorden, hvor jordbundsanalysen foretages for at sikre korrekt gødskning. 3) Husdyrgødning må ikke udbringes i perioden 31. august til 1. marts på et græsareal, som pløjes i samme planperiode. Der skal foreligge en dateret erklæring underskrevet af driftsherren til dokumentation heraf. 4) Græsarealer i omdrift må kun pløjes om i perioden 1. marts til 1. juni, hvorefter arealet skal dyrkes med en afgrøde med kvælstofbehov, jf. den til enhver tid gældende bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække. 5) udlæg må tidligst nedpløjes eller nedvisnes 1. marts. 6) Bælgsæd og andre kvælstoffikserende afgrøder som f.eks. rød- og

3	På landbrugsbedrifter, hvor delkrav 1 eller 2 er gældende, må husdyrgødning højst udbringes i en mængde svarende til 170 kg. N pr. ha pr. planperiode. På landbrugsbedrifter hvor delkrav 3 er gældende, må husdyrgødning højst udbringes i en mængde svarende til 230 kg. N pr. ha pr. planperiode.	§ 31, stk. 4
---	--	--------------

Bemærkninger

Kravet kontrolleres administrativt og fysisk. Kravet kontrolleres administrativt hos landbrugere udtaget til KO-kontrol.

Bedrifter, der deltager i en produktionsmæssig sammenhæng²² med andre bedrifter, er også omfattet af disse bestemmelser

Bedømmelse

Ved bedømmelse af en overtrædelse er karakteren for kriteriet alvor bestemmende for karaktergivningen af omfang og varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

Alvor: Vurderes ud fra, hvor mange hektar areal, der mangler til udbringning af husdyrgødning (omfang).

Omfang: Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

Varighed: Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

Krav 1.22

hvidkløver må ikke dyrkes på de arealer, som bedriften har til rådighed. Dette gælder dog ikke kløver og lucerne i græsmarker med under 50 pct. kløver og lucerne og byg/ærter, der er udlagt med græs. 7) Der skal foretages N- og P-analyser af pløjelaget mindst hvert 4 år pr. 5 ha på hele arealet i omdrift, som kvægbruget har til rådighed i den planperiode, hvor prøverne foretages. Der skal foreligge dateret dokumentation herfor f.eks. i form af N-min-beregning og jordanalysekort. 8) Virksomheden skal for hver planperiode, hvor undtagelsen ønskes anvendt, senest den dato der er anført som ansøgningsfrist i den til enhver tid gældende bekendtgørelse om elektronisk Fællesskema og markkort, ansøge om anvendelse undtagelsen, samt foretage en gødningsplanlægning, jf. lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, i Fødevarerministeriets Tast Selv-service via www.virk.dk eller www.naturerhverv.dk. 9) Kvægbrugets gødningsplan for dyrkede og udyrkede arealer skal udover de forhold, der følger af lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække og de i medfør heraf udstedte bekendtgørelser, indeholde følgende: a) en skitse, der viser de enkelte markers beliggenhed, b) oplysning om antallet af husdyr, en beskrivelse af opstaldnings- og opbevaringsystemer, herunder opbevaringskapaciteten for gødning, c) en beregning af det fosfor, der produceres på bedriften, d) en beskrivelse af eventuel gødningsbehandling og forventede egenskaber for den behandlede gødning, e) oplysning om mængde og type af husdyrgødning, som leveres udenfor eller modtages på bedriften, f) oplysning om afgrødens forventede fosforbehov for hver mark, g) en beregning af fosfor, der tilføres med husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse og mineralsk gødning (handelsgødning) for hver mark og h) angivelse af tidspunkt for tilførsel af husdyrgødning og mineralsk gødning (handelsgødning). 10) Kvægbrugets gødningsplan skal revideres senest syv dage efter enhver ændring. en mængde afgasset vegetabilsk biomasse svarende til 2,3 dyreenheder pr. ha. jf. bekendtgørelsens § 31, stk. 3.

²² Ved deltagelse i en produktionsmæssig sammenhæng forstås, at en landbrugsbedrift har indgået en skriftlig aftale med en eller flere bedrifter med kvæg, får eller geder, om at hovedparten af afgrøderne fra bedriftens arealer afsættes til disse bedrifter med kvæg, får eller geder. Økologisk autoriserede bedrifter er ligeledes omfattet af kravet fra økologireglerne om en maksimal anvendelse af 170 kg total N/ha.

Karakter Kriterium	1 Meget lille betydning i forhold til formål med kravet	2 Mindre betydning forhold til formål med kravet	3 Væsentlig betydning i forhold til formål med kravet	4 Meget stor betydning i forhold til formål med kravet
Alvor		Bedriften mangler fra og med 1,5 ha, til og med 3,0 ha udbringningsareal	Bedriften mangler over 3,0 ha, op til og med 8,0 ha udbringningsareal	Bedriften mangler over 8,0 ha udbringningsareal
Omfang		Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
Varighed		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

FAGINSTRUKS NR. 04

Krav 1.21
Kontrolordning 5050_15 (Centralstøvsuger) og 4091EF_15
Version juli, 2015

PLIGTIGE NATIONALE EFTERAFGRØDER

Indhold

Faginstruks nr. 04	66
PLIGTIGE NATIONALE EFTERAFGRØDER.....	66
kontrolkategorien Efterafgrøder	68
Generelt om reglerne	68
Kontrolmetode	68
1.21 Etablering af plantedække.....	69
Kravets relevans	69
Udfyldelse af bedømmelseskema.....	69

KONTAKTPERSONER & INFO

Helle Demant Jordbrugskontrol
45 26 38 72 held@naturerhverv.dk

Captia-link : 14-571-000002
ISBN 978-87-7120-692-0

©2015
Foto Skyfish.com

KONTROLKATEGORIEN EFTERAFGRØDER

I denne instruks beskrives udelukkende de pligtige nationale efterafgrøder. MFO-efterafgrøder beskrives andetsteds.

KO-kontroller, der gennemføres i perioden den 1. september 2015 til og med den 19. oktober 2015, vil skulle gennemføres med efterafgrødekontrol under anvendelse af kontrolinstruksen "Kontrol af efterafgrøder 2015", som udarbejdes af Center for Kontrol, Enhed for Jordbrugskontrol. Der vil blive udgivet en ny bekendtgørelse om efterafgrøder og plantedække i løbet af foråret 2015. Denne bekendtgørelse vil indeholde krav om udlægning af efterafgrøder. Den nye bekendtgørelse om efterafgrøder og plantedække vil ikke som tidligere være knyttet til en bestemt planperiode. Efterafgrøder udlagt i efteråret 2015 hører til planperioden 2015/2016

GENERELT OM REGLERNE

Kun virksomheder, som har et samlet efterafgrødegrundareal (inklusiv forpagtede og lejede arealer) på over 10 hektar, er pligtige til at etablere efterafgrøder. Virksomhedens efterafgrødekrav i planperioden 2015/2016 (efterafgrøder udlagt i 2015) beregnes ud fra jordbrugers efterafgrødegrundareal (fra Fælleskemaet 2016), og afhænger af mængden af husdyrgødning, der udbringes på bedriften. Efterafgrødekravet fremgår af kontrolinstruksen "Kontrol af efterafgrøder 2015".

Etableringen af efterafgrøder skal foretages efter normale driftsmæssige principper med henblik på en effektiv kvælstofoptagelse i efteråret. Etablering af efterafgrøder kan erstattes af et eller flere alternativer til efterafgrøder, som er nævnt i NaturErhvervstyrelsens "Vejledning for gødsknings og harmoniregler for 2015/2016".

Efterafgrøder må ikke nedpløjes, nedvisnes eller på anden måde destrueres før 20. oktober 2015; dog må efterafgrøder i majs ikke destrueres før 1. marts. Arealer med efterafgrøder skal anvendes til en forårssået afgrøde i den efterfølgende planperiode. Alternativer til efterafgrøder skal udlægges/anvendes i henhold til NaturErhvervstyrelsens "Vejledning for gødsknings og harmoniregler for 2015/2016".

Virksomheder, der udbringer større husdyrgødningsmængder end 0,8 dyreenheder pr. ha harmoniareal, skulle i planperioden 2014/2015 have et areal med efterafgrøder på mindst 14 % af efterafgrødegrundarealet. Virksomheder der i planperioden 2014/2015 udbragte mindre end 0,8 dyreenheder per ha harmoniareal, skulle udlægge efterafgrøder på mindst 10 % af efterafgrødegrundarealet. Idet den nye bekendtgørelse ikke er vedtaget endnu, er det endnu uvist, hvorvidt efterafgrødekravet også i planperioden 2015/2016 også vil være på henholdsvis 10 % og 14 %.

KONTROLMETODE

Kontrollen af pligtige efterafgrøder omfatter en kontrol af, om de efterafgrøder, og alternativer til efterafgrøder, der er indmeldt i Tast selv-service er blevet udlagt. Kontrolbesøget består af en markkontrol med besigtigelse af arealer med efterafgrøde og alternativer til efterafgrøder, for at vurdere om jordbruger har etableret efterafgrøder i overensstemmelse med det indberettede og efter de gældende regler om f.eks. artsvalg. Til kontrollen indgår jordbrugers indberetning i Tast selv-service, samt evt. markplaner og gødningsplaner.

Den efterfølgende sagsbehandling går ud på at afdække, om manglende etablering af indberettede efterafgrøder/alternativer til efterafgrøder medfører, at jordbrugers efterafgrødekrav i planperioden ikke er dækket, hvilket i så fald vil medføre en overtrædelse af krav 1.21.

Konkret vurdering

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af langbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete

forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

1.21 ETABLERING AF PLANTEDÆKKE

Kravets relevans

I perioden frem til 1. september 2015 er kravet om efterafgrøder ikke relevant. Kravet relaterer sig alene til perioden 1. september 2015 til og med 19. oktober 2015. Derfor skal krav 1.21 i perioden frem til 1. september noteres som Ikke relevant.

Udfyldelse af bedømmelsesskema

Ved bedømmelse af en overtrædelse er karakteren for kriteriet alvor bestemmende for karaktergivningen af omfang og varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor. Overtrædelsen beregnes som antal manglende ha efterafgrøder. Underkendes alternativer til efterafgrøder, omregnes disse før karaktergivningen til antal manglende ha med efterafgrøder med de omregningsfaktorer, der er fastsat i vejledning om gødsknings- og harmoniregler.

Alvor	Det vurderes, hvor stort et efterafgrødeareal, der mangler. Alvoren afhænger af, hvor mange hektar, der mangler med efterafgrøder.
Omfang	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.
Varighed	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Det manglende efterafgrødeareal er større end 0,8 ha og mindre end eller lig med 3 ha.	Det manglende efterafgrødeareal er større end 3 ha og mindre end eller lig med 8 ha.	Det manglende efterafgrødeareal er større end 8 ha.
OMFANG		Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

Advarsler (samlet karakter max 5)

Der er ikke etableret bagatelgrænser for krav 1.21.

FAGINSTRUKS NR. 05

Krav 1.23, 1.24, 1.25, 1.26, 1.29
Kontrolordning 5050_15 (Centralstøvsuger)
Version juli, 2015

NATURA 2000 KRAV

KONTAKTPERSONER & INFO

Karin Kjær Jordbrugskontrol
4189 2516 kaki@naturerhverv.dk

Captia-link : 14-571-000002
ISBN 978-87-7120-693-7

©2015
Foto Skyfish.com

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indholdsfortegnelse.....	72
Generelt om kontrolkategorien Natura 2000	74
Formålet	74
Definitioner.....	74
Generel beskrivelse	77
Generelt om kravene.....	78
Kontrolmetode	78
Bagatelovertredelse (samlet karakter max 5):.....	79
1.23 Beskyttelse af naturtyper beliggende i et natura 2000 område	79
Delkrav.....	79
Kravets relevans	80
Indhold af kontrollen	80
Bemærkninger	80
Bedømmelse.....	80
Krav 1.23.....	81
1.24 Beskyttelse af klitfredede arealer beliggende i et natura 2000 område.....	81
Delkrav.....	81
Kravets relevans	81
Indhold af kontrollen	82
Inden kontrolbesøget	82
Bemærkninger	83
Bedømmelse.....	84
Krav 1.24.....	85
1.25 Beskyttelse af strandbredder m.v. beliggende i et natura 2000 område	86
Delkrav.....	86
Kravets relevans	86
Indhold af kontrollen	86
Bedømmelse.....	87
Krav 1.25.....	88
1.26 Beskyttelse af arealer i ydre koge i tøndermarksen beliggende i et natura 2000 område	89
Delkrav.....	89
Kravets relevans	90
Indhold i Kontrollen.....	90

Bedømmelse - delkrav 1	91
Krav 1.26, delkrav 1	91
Bedømmelse - delkrav 2	91
Krav 1.26, delkrav 2	92
Bedømmelse - delkrav 3	92
Krav 1.26, delkrav 3	93
Bedømmelse - delkrav 4-10.....	93
Krav 1.26, delkrav 4-10.....	94
1.29 Om fredskovspligtige arealer beliggende i et natura 2000 område.....	94
Delkrav.....	94
Kravets relevans	95
Indhold af kontrollen	95
Inden kontrolbesøget	95
1.29 Delkrav 1 Dyrehold er forbudt.....	95
Beskrivelse af eventuel manglende overholdelse	95
Bemærkninger	95
Bedømmelse - delkrav 1	96
Krav 1.29, delkrav 1	96
1.29 Delkrav 2 Fredskovspligtige arealer må ikke bebygges eller ændres	96
Beskrivelse af eventuel manglende overholdelse	97
Bemærkninger	97
Bedømmelse - delkrav 2	97
Krav 1.29, delkrav 2	97
1.29 Delkrav 3 Områder m.v. i fredskov må ikke dyrkes, afvandes, tilplantes eller på anden måde ændres	98
Bemærkning	98
Bedømmelse - delkrav 3	99
Bemærkninger	100
Krav 1.29, delkrav 3	100

GENERELT OM KONTROLKATEGORIEN NATURA 2000

Formålet

Formålet med disse krav, er at sikre beskyttelse af særlige naturtyper indenfor Natura 2000 områder. Natura 2000 er en fælles betegnelse for de internationale naturbeskyttelsesområder, habitatområder samt fuglebeskyttelsesområder.

I forbindelse med centraliseringen af KO, er kontrollen og gennemførelsen af disse krav også blevet hjemtaget. Naturstyrelsen (NST) vil forsat være ressortmyndighed for kravene. KO krav har ophæng i de nationale regler, indenfor hvert EU-land, og da NST administrerer reglerne for natur, vil de forsat være myndighed for disse KO krav.

På grund af den tætte sammenhæng mellem KO kravene og de nationale regler skal du orientere NST, hvis du finder en overtrædelse af kravene bekræftet i denne faginstruks.

Definitioner

Biologiske overdrev	<p>Ved definitionen af biologisk overdrev, lægges der vægt på de botaniske kriterier, de tørre jordbundsforhold samt de landskabelige forhold.</p> <p>Overdrev defineres herefter som lysåben, græs- og urtedomineret vegetation på tør bund, typisk med græsning eller høslæt som kulturpåvirkning eller uden landbrugsmæssig drift.</p>
Byggeri	<p>Visse former for byggeri er tilladt. Det kræver dog en myndighedsbehandling, inden byggeriet opføres, fordi placering skal godkendes. I denne myndighedsbehandling vil der potentielt være mulighed for at forhindre byggeriets placering i et Natura 2000 område, hvis placeringen vil skade beskyttelsesinteresserne det pågældende sted.</p> <p>Byggeri kan kun være ulovligt på to måder i relation til krydsoverensstemmelse. Det kan enten være landbrugsbyggeri (landbrugsaktivitet) der opføres på fredskovpligtigt areal (her er det altså ikke nødvendigt at skelne mellem landbrugsareal og fredskovpligtigt areal), eller det kan være ulovligt (en hvilken som helst slags ulovligt byggeri, herunder tilladt byggeri, hvor placeringen ikke er godkendt), fordi det udføres på en del af det fredskovpligtige areal, der drives landbrugsmæssigt.</p> <p>Vær opmærksom på de arealmæssige begrænsninger for disse krav. For at der kan være tale om en arealmæssig overtrædelse, skal arealer være beliggende i både Natura 2000 og Klit, Strand, fredskov, Koge eller være en særlig biotoptype.</p>
Dyrehold	<p>Dyrehold er en mere intensiv drift med dyr end skovgræsning. Dyrehold har som hovedformål at opdrætte dyr, mens skovgræsning skal understøtte den biologiske mangfoldighed og hensynet til landskab og kulturhistorie samt understøtte hensynet til skovens dyrkning og pleje af kulturer. Skovgræsning er tilladt på 10 %</p>

	af fredsskovarealet uden dispensation.
Ferske enge	Ferske enge skabes ved mennesket påvirkning. Enge kan således være dannet ved slåning eller græsning af naturlige kærsamfund eller ved fældning af elle-, aske-, birke-, eller piledominerede sumpskove med efterfølgende slåning eller græsning
Fredskovspligtigt areal	<p>Langt den største del af de danske private skove og alle offentlige skove er fredskovspligtige. Fredskovspligten blev indført for næsten 200 år siden for at sikre Danemarks forsyning med træ, efter at næsten al skov i landet var levet ryddet.</p> <p>Fredskov er arealer, som altid skal drives efter skovlovens regler om god og flersidig skovdrift. Det betyder bl.a., at man ikke må bygge i fredskov. Det er ejerens pligt at sikre at skovloven overholdes.</p> <p>En fredskov skal bestå af træer, som enten danner eller er ved at vokse op til skov af højstammede træer. Der kan være ubevoksede arealer i en fredskov. Moser, heder, enge o.l., der naturligt hører til en fredskov, skal bevares som de er, uanset størrelsen.</p> <p>Fredskovspligten følger ejendommen. Det betyder, at ny ejer altid overtager fredskovspligten ved køb af ejendommen. Fredskovspligten går forud for andre rettigheder, og bortfalder ikke, hvis ejendommen kommer på tvangsauktion.</p>
Heder	<p>Heder forekommer på tør, næringsfattig, ofte sandet jord. Heder er oftest domineret af dværgbuske som hedelyng og revling. En særlig type hede er klitheden, som findes langs Vestkysten. Klitheden anses for at være naturlig hede, selvom der stedvis kan forekomme opvækst af bjergfyr. De fleste steder i Danmark er heden blevet udbredt efter rydning af skov og græsning på næringsfattige jorde.</p>

Klitarealer	<p>Følgende arealer er klitfredede:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Strandbredden langs Skagerrak og Vesterhavet 2. Arealet mellem klitfredningslinjen og de strandbredder, der er nævnt ovenstående 3. Arealer, der er klitfredede efter den tidligere lovgivning om sandflugtens bekæmpelse, og 4. Arealer, der er klitfredede efter ministerens beslutning. <p>Klitfredningslinjen er fastlagt ved miljøministerens bestemmelse efter de hidtil gældende regler. Klitfredningslinjen er registreret i matriklen og noteret i tingbogen. Miljøministeren kan fastsætte regler om, at klitfredningen ikke skal gælde for nærmere angivne arter af anlæg, der tillige vedrører søterritoriet. Tilsvarende gælder for diger, høfder, bølgebrydere og andre anlæg, som kræver tilladelse i henhold til lov om kystbeskyttelse. Miljøministeren kan fastsætte regler om anvendelse af de klitfredede arealer, herunder forbyde bestemte former for anvendelse</p>
Kog	<p>En inddiget marsk kaldes en kog. De ydre koge består af Ny Frederikskog og Gammel Frederikskog, samt Rudbøl Kog med et samlet beskyttet areal på ca. 25 km². Tøndermarsken består af flere koge med et samlet areal på 130 km².</p>
Moser og lignende	<p>Begrebet "moser og lignende" i lovens forstand omfatter udyrkede eller ekstensivt udnyttede områder præget af en ferskvandspåvirket naturlig eller overvejende naturlig vegetation, som er knyttet til gennemsnitlig høj vandstand, og som kan have dannet tørv eller anden organisk aflejring.</p> <p>Begrebet er således en fællesbetegnelse for en række vådbundsplanter med plantesamfund, der har betegnelsen efter vegetationens sammensætning (f.eks. rørsump, starsump, ellesump, birkekær, pilekrat, m.v.), eller efter vandtilførslen (højmose, kærmose, vældmose). Eller efter andre forhold (f.eks. dyndeng, fugteng, m.v.)</p>
Naturlige søer	<p>Der findes ca. 120.000 søer i Danmark større end 100 m². Det svarer til 1,4 pct. af landets areal. Langt de fleste er småsøer, og kun ca. 2700 (eller godt 2 pct.) er større end 10.000 m². Herudover eksisterer der ca. 75.000 damme og vandhuller under 100 m².</p> <p>Søerne i Danmark ligger spredt over hele landet, men de fleste ligger i det bakkede landskab i Nordsjælland samt Midt- og Østjylland.</p> <p>Benævnelsen af søtype er i sig selv ikke vigtig, men det er det forhold, at der har udviklet sig et naturligt dyre- og planteliv i tilknytning til søen, der er afgørende.</p>
Reversibilitet	<p>Noget som kan foregå i omvendt orden, være omvendelig.</p>

Strandbeskyttelseslinjen	<p>Strandbeskyttelseslinjen er fastlagt ved miljøministerens bestemmelse efter de hidtil gældende regler. Strandbeskyttelseslinjen er registreret i matriklen og noteret i tingbogen.</p> <p>Miljøministeren kan fastsætte regler om, at kravet ikke skal gælde for nærmere angivne arter af anlæg, der tillige vedrører søterritoriet. Tilsvarende gælder for diger, høfder, bølgebrydere og andre anlæg, som kræver tilladelse i henhold til lov om kystbeskyttelse</p>
Strandenge	<p>Begrebet strandenge omfatter engstrækninger ved kysten. De afgørende kriterier er således plantevæksten samt områdets landskabelige karakter og beliggenhed.</p> <p>Strandenge er relativt flade arealer, der strækker sig fra kysten og ind i landet. Arealerne har en naturlig vegetation bestående af græsser, halvgræsser og urter, som danner mere eller mindre sammenhængende grønsvær.</p> <p>Ind mod land afgrænses strandengen hyppigt af et terrænskel i form af en niveauændring, hegn, skelgrøft, vej eller andet, som danner grænse for engen med den nuværende eller tidligere udnyttelse sin græsningsareal.</p>
Strandsumpe	<p>Strandsumpe er kystnære områder, hvis vegetation er domineret af store sumpplanter som tagrør, strandkogleaks, blågrøn kogleaks og enkelte andre arter. Strandsumpe forekommer ofte på de mest fugtige og eventuelt permanent vanddækkende dele af kyststrækninger. Strandsumpe udnyttes ofte ikke landbrugsmæssigt.</p>

Definitionerne på naturtyper er uddrag hentet fra NST's hjemmeside. Hvis du vil se den fulde beskrivelse kan du følge vedhæftede link [http://naturstyrelsen.dk/publikationer/2009/jun/vejledning-om-naturbeskyttelseslovens-§-3/#"2.5"](http://naturstyrelsen.dk/publikationer/2009/jun/vejledning-om-naturbeskyttelseslovens-§-3/#)

Generel beskrivelse

Fra 2015 vil Karaktergivningen, af de nævnte Natura 2000 krav, blive givet af os, tilsvarende andre KO krav. Derfor er karakterskemaerne indført i denne faginstruks og skal anvendes i forbindelse med konstatering af overtrædelse af disse krav. Dette indebærer, at du ikke, nødvendigvis, skal kontakte NST inden du gennemfører kontrollen og fastsætter karaktererne. Du skal dog orientere NST om overtrædelser af disse krav. Overtrædelserne skal også behandles efter de nationale regler.

Kravene har ikke længere deres eget KSK (5731NST), men karaktererne skal beskrives i Centralstøvsuger (5050_15). Det er vigtigt i forhold til den efterfølgende sagsbehandling, både i Nyropsgade og i NST, at du tydeligt beskriver kontrolfundet. Det vil sige, at du skal beskrive og eventuelt begrunde hvad, hvor og hvordan og hvor længe forholdene så ud ved den enkelte overtrædelse.

Konkret vurdering

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af langbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten

Denne faginstruks omhandler 5 KO krav og samlet 17 delkrav.

Krav nr.	Krav titel
1.23	Beskyttelse af naturtyper beliggende i et Natura 2000 område
1.24	Beskyttelse af klitfredede arealer beliggende i et Natura 2000 område
1.25	Beskyttelse af strandbredder og andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinien, og som er beliggende i et Natura 2000 område
1.26	Beskyttelse af arealer i ydre koge i Tøndermarsken beliggende i et Natura 2000 område
1.29	Om fredskovspligtige arealer beliggende i et Natura 2000 område

Generelt om kravene

Hvis du konstaterer en overtrædelse, skal du sende informationerne til nedenstående i NST			
1.23	Thomas Hellesen,	thell@nst.dk	72 54 25 04
1.24	Pia Vels Hansen	pivha@nst.dk	72 54 23 06
1.25	Pia Vels Hansen	pivha@nst.dk	72 54 23 06
1.26	Jan Steinbring Jensen	jsj@nst.dk	72 54 36 18
1.29	Kim Neven	kne@nst.dk	72 54 26 23

Vedrørende krav 1.23 vil den relevante kommune, i mange situationer, med fordel kunne kontaktes, da det er dem der er tilsynsmyndighed på §3 områder.

Kontrolmetode

For at kunne gennemføre kontrollen på stedet, skal du have sikret dig viden om området og dets naturforhold (Natura 2000, naturtyper, strand, klit, fredskov o.l.), gerne tilbage i tiden, for eventuelt at kunne identificere ændringer. Anvend derfor gerne billedmaterialet fra flere år i KontrolGIS i forbindelse med forberedelsen af kontrollen.

Konstaterer du en overtrædelse, skal du dokumentere dem/-n, med beskrivelse af kontrolfundet herunder ændringen, fotodokumentation, samt placering på et kort, så det kan genfindes (markblok- og marknummer). Det noteres derudover, om tilstandsændringen er varig, eller om det er muligt at føre arealet tilbage til den oprindelige tilstand.

Du kan eventuelt anvende NST gamle kontrolrapport til udfyldelse af kontrolfund. Den vil ligesom andet kontrolmateriale ligge på instruksiden på intranettet. Hvis du anvender denne rapport, skal du huske at scanne dokumentet og ligge den på KO sagen (5050_15) i Captia.

Det skal tydeligt fremgå af rapportens enkelte punkter, hvad du har konstateret.

Hvis du på grund af tidspunktet for kontrollens gennemførelse erkender, at det ikke med sikkerhed kan afgøres, om et konstateret forhold repræsenterede en manglende overholdelse af bestemmelserne i den relevante periode, og ikke på anden vis kan fremlægge dokumentation for forholdet, bør dette ikke fremgå af kontrolrapporten.

Hvis du anvender kontrolrapporten, kan den eventuelt underskrives af ansøger eller en repræsentant for denne. En underskrift på rapporten, er det alene udtryk for, at ansøger eller dennes repræsentant har været til stede under kontrolbesøget, og ikke, at kontrolresultaterne godkendes

Karakterer og kontrolfund og eventuelle begrundelser beskrives i centralstøvsugeren (5050_15) og øvrig dokumentation, f.eks. foto og kortmateriale, ligges på KO sagen i Captia (Centralstøvsugeren, 5050_15) Ved alle tvivlsspørgsmål om fortolkningen kravene kan du rette henvendelse til Nyropsgade, Karin Kjær. Alternativt kan du rette specifikke faglige spørgsmål til NST, jf. ovenstående beskrivelse.

Advarsler (samlet karakter max 5):

Der kan være bagatelovertredelser på følgende krav indenfor denne kontrolkategori.

1.23, 1.24, 1.25, 1.26, delkrav 4 – 10, 1.29 delkrav 1.

Alle overtrædelser med karakteren 5 og derunder skal indberettes til KO-web, efter første kontrolbesøg. Disse overtrædelser kaldes fra 2015 advarsler. Vær derfor opmærksom på, at der er sket ændringer på bagatelområdet, for yderligere info, se den Generelle KO kontrolinstruks

1.23

Beskyttelse af naturtyper beliggende i et natura 2000 område²³

Delkrav

- 1 Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m² eller af vandløb eller dele af vandløb, der af miljøministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.
- 2 Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af:
  - 1) heder
  - 2) moser og lign.
  - 3) strandenge og strandsumpe, samt
  - 4) ferske enge og biologiske overdrev, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt ovenfor, er større end 2.5000 m² i sammenhængende areal.

²³ Natura 2000 områder er fælles betegnelse for de internationale naturbeskyttelsesområder, habitatområder henholdsvis fuglebeskyttelsesområder, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007, som ændret ved bekendtgørelse nr. 1443 af 11. december 2007, om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

-
- 3** Der må heller ikke foretages ændring i tilstanden af moser og lignende, der er mindre end 2.500 m², når de ligger i forbindelse med en sø eller et vandløb, der er omfattet af beskyttelse.
-

Kravets relevans

Kravet er relevant at kontrollere hele året, dog har kravet en begrænset geografisk udbredelse

Indhold af kontrollen

Kontrollen af dette krav vedrører kun særlige naturtyper som, enkeltvis eller tilsammen, er større end 2500 m². De særlige naturtyper drejer sig om:

1. Søer og vandløb
2. Heder
3. Moser og lignende
4. Strandenge og strandsumpe
5. ferske enge og biologiske overdrev

Udover ovennævnte, må der heller ikke foretages ændring i tilstanden af moser og lignende, der er mindre end 2500 m², når de ligger i forbindelse med en sø eller vandløb der er omfattet af beskyttelse.

Det er kun den del, af de særlige naturtyper, der ligger indenfor Natura 2000 områder, som skal kontrolleres. Naturtyper beliggende udenfor Natura 2000 vil aldrig være omfattet af kravet.

Bemærkninger

Valg af henholdsvis kvadratmeterangivelse og procentvis udregningsmetode i forbindelse med bedømmelsen bestemmes ud fra den opgørelsesmetode, som medfører den højeste karakter i bedømmelsen af omfang. Det er således den metode, der indebærer den højeste karakter, som skal danne baggrund for vurderingen.

Ved den i kravet omtalte "ændring" forstås en ændring af områdets naturtilstand, jf. den gældende vejledning fra Miljøministeriet om naturbeskyttelseslovens § 3 beskyttede naturtyper.

Bedømmelse

Alvor Vurderes efter reversibilitet af den foretagne ændring.

Omfang Vurderes som den procentdel, som arealet med det ulovlige forhold udgør af støtteansøgerens samlede areal af den pågældende naturtype. Som naturtype defineres henholdsvis søer, vandløb, heder, moser og lignende, strandenge og strandsumpe samt ferske enge og biologiske overdrev.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold.

Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse.

Krav 1.23

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	En ubetydelig ændring af områdets naturtilstand	Reversibel skade med mulighed for øjeblikkelig retablering	Reversibel skade med mulighed for retablering uden tab af naturkvalitet	Irreversibel skade hvor retablering er umulig eller, hvor der er forsvundet arter og/eller naturtyper, som det vil tage lang tid at retablere
OMFANG	Under 5 %	Under 25 %	25 % -50 %	Over 50 %
VARIGHED	Retablering inden for 1 uge uden skade på naturen	Under 1 kalenderår	1-2 kalenderår	3 eller flere kalenderår

1.24

Beskyttelse af klitfredede arealer beliggende i et natura 2000 område

Delkrav

- 1 Der må ikke foretages ændring i tilstanden af strandbredder og andre klitfredede arealer, herunder placeres bebyggelse, campingvogne og lignende, og der må ikke etableres hegn.
- 2 Der må ikke etableres hegn og arealerne må ikke afgræsses, jf. dog delkrav 3.
- 3 På klitfredede arealer er det endvidere ikke tilladt at:
Fjerne eller beskadige træer, planter eller indretninger, der tjener til sandflugtens dæmpning
Køre med motorkøretøjer, herunder knallerter, uden for lovligt anlagte veje
Campere, opstille telte, bænke eller faste indretninger
Foretage gravearbejde
Afbrende vegetation, kvas eller lignende
Forbuddet i punkt b og e gælder ikke på den ubevoksede strandbred

Kravets relevans

Kravet er relevant at kontrollere hele året, dog har kravet en begrænset geografisk udbredelse.

Indhold af kontrollen

Kontrollen af dette krav vedrører kun klitfredede arealer,.

Det er kun den del af de klitfredede arealer, der ligger indenfor Natura 2000 områder, som skal kontrolleres: klitfredede arealer uden for Natura 2000 vil aldrig være omfattet af krav 1.24,

Følgende arealer er klitfredede, jf. naturbeskyttelseslovens §8 og §9

1. Strandbredden langs Skagerrak og Vesterhavet
2. Arealet mellem klitfredningslinjen og de strandbredder, der er nævnt ovenstående,
3. Arealer, der er klitfredede efter den tidligere lovgivning om sandflugtens bekæmpelse og
4. Arealer, der er klitfredede efter ministerens beslutning. Klitfredningen er registreret i matrikelregisteret og er noteret i tingbogen for den pågældende ejendom.

Inden kontrolbesøget

I KontrolGIS skal du undersøge om ansøger har klitfredede arealer beliggende indenfor Natura2000, samt om du kan se nogen forandringer over tid.

For det enkelte klitfredede areal gælder følgende krav:

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af klitfredede arealer

1. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af strandbredder og andre klitfredede arealer. Nedenstående punkt a) til j) er eksempler på, hvad lovens forbud omfatter
  - a. Opførelse af bygninger, herunder tilbygninger eller ombygninger, skure, garager mv. Undtaget fra forbuddet er mindre vedligeholdelsesarbejder som nævnt i naturbeskyttelseslovens § 8, stk. 5, nr. 6.
  - b. Byggeri, der er erhvervsmæssigt nødvendigt for ejendommens drift som landbrugs- eller jordbrugsejendom eller for udøvelse af fiskerierhvervet, og som opføres i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygninger, er undtaget fra forbuddet, men må ikke opføres uden miljøministerens (Naturstyrelsen) tilladelse for så vidt angår de nævnte bygningers ydre udformning og placering, jf. naturbeskyttelseslovens § 8, stk. 5, nr. 7.
  - c. Etablering eller opsætning af andre indretninger og anlæg, f.eks. terrasser, master, oplag mv.
  - d. Tilplantning, herunder med juletræer, flerårige energiafgrøder som f.eks. energipil mv., bortset fra genplantning af skovarealer og beplantning i eksisterende haver.
  - e. Hegning bortset fra sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme
  - f. Placering af campingvogne og lignende
  - g. Ændring i anvendelsen af ejendom og bygninger uden forudgående tilladelse
  - h. Terrænændringer

- i. Afgræsning, bortset fra græsning på arealer, der hidtil lovligt har været anvendt landbrugsmæssigt

2. Det er på klitfredede arealer endvidere ikke tilladt at:

- a. Fjerne eller beskadige træer, planter eller indretninger, der tjener til sandflugtens dæmpning
- b. Køre med motorkøretøjer, herunder knallerter, uden for lovligt anlagte veje
- c. Campere, opstille telte, bænke eller faste indretninger
- d. Foretage gravearbejde
- e. Afbrænde vegetation, kvas eller lignende og
- f. Cykle, ride eller færdes med heste uden for lovligt anlagte veje

Forbuddet i nr. 2), 5) og 6) gælder ikke på den ubevoksede strandbred.

Der kan være meddelt en konkret dispensation til sådanne aktiviteter, hvilket ejendommens ejer må dokumentere.

Forbuddet i krav 1.24 gælder ikke for:

- a. Foranstaltninger til dæmpning af sandflugt, der udføres af Naturstyrelsens naturforvaltningsenhed eller efter påbud
- b. Landbrugsmæssig drift, herunder græsning, på arealer, der hidtil lovligt har været udnyttet landbrugsmæssigt, bortset fra tilplantning
- c. Sædvanlig hegning på ovennævnte arealer (under pkt. b)
- d. Genplantning af skovarealer og beplantning i eksisterende haver
- e. Havneanlæg og de arealer, der ved lokalplan er udlagt til havneformål
- f. Mindre vedligeholdelsesarbejder på bygninger, herunder udskiftning af vinduer og tage m.v., når bygningshøjden ikke derved forøges eller kun forøges i ubetydeligt omfang
- g. Byggeri, der er erhvervmæssigt nødvendigt for den pågældende ejendoms drift som landbrugs- eller skovbrugsejendom eller for udøvelsen af fiskerierhvervet, og som opføres i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygninger. Der kræves dog miljøministerens (delegeret til Naturstyrelsen) tilladelse for så vidt angår de nævnte bygningers nærmere beliggenhed og ydre udformning

Bemærkninger

For delkrav 3 gælder reglerne ikke landbrugsmæssig drift, herunder græsning, af arealer, der indtil den 1. juli 1992 lovligt har været anvendt landbrugsmæssigt, bortset fra tilplantning.

Hvor klitfredning er trådt i kraft efter 1. juli 1992, gælder denne undtagelse for arealer, der indtil datoen for klitfredning lovligt har været anvendt landbrugsmæssigt, bortset fra tilplantning.

Landbrugsmæssig drift, herunder græsning på arealer, der hidtil lovligt har været udnyttet landbrugsmæssigt, er **ikke** omfattet af krav 1.24 (forbuddet).

Tilplantning, herunder med juletræer og flerårige energiafgrøder m.v., er dog ikke tilladt, da tilplantning er omfattet af forbuddet mod tilstandsændringer, jf. ovenfor under 1 d.

Reversibilitet af naturlig vegetation er ikke en parameter, der skal indgå i bedømmelsen, da den vil være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 (krav 1.23).

Plantning til sandflugtsdæmpning er ikke irreversibel.

Loven og kravbeskrivelsen indeholder undtagelser for fortsættelse af hidtidig landbrugsdrift, herunder græsning og sædvanlig hegning på landbrugsejendomme, genplantning af skove og beplantning i haver, samt mindre vedligeholdelsesarbejder på bygninger. I disse tilfælde vil der ikke være tale om en overtrædelse af kravet.

Der kan dispenseres fra forbuddet mod tilstandsændringer. Praksis er meget restriktiv.

Bedømmelse

Alvor Vurderes efter byggeriets art, størrelse og placering i landskabet, samt om det er nye bygninger eller udvidelser eller ændringer af eksisterende. For øvrige forhold vurderes alvor efter arten af forholdet. For begge indgår det, om der er opstået sandflugt eller forøget risiko herfor. I bedømmelsen af alvor kan desuden indgå, hvorvidt tilstanden kan reableres, delvist reableres eller slet ikke reableres.

Omfang Vurderes efter hvor stort et areal i m² eller %, der er gjort indgreb i. Valg af henholdsvis kvadratmeterangivelse og procentvis udregningsmetode bestemmes ud fra den opgørelsesmetode, som medfører den højeste karakter i bedømmelsen af omfang. Det er således den metode, der indebærer den højeste karakter, som skal danne baggrund for vurderingen. For byggeri er karakteren for omfang bestemmende for karakteren for varighed.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold.

Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse.

Krav 1.24

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Fjernelse eller beskadigelse af planter eller indretninger, der skal tjene til sandflugtens dæmpning.</p> <p>Beskedne bygningsændringer og beskedne tilstandsændringer i øvrigt, hvor dispensation ville være meddelt.</p> <p>Erhvervsmæssigt nødvendige småbygninger uden placeringsgodkendelse efter § 8, stk. 5, nr. 7</p>	<p>Opførelse af småbygninger og små bygningsudvidelser uden dispensation.</p> <p>Hegn i enkel udførelse opsat i strid med forbuddet i § 8, stk. 5, nr. 3.</p> <p>Mindre beplantninger.</p> <p>Græsning, hvor forudgående dispensation er påkrævet.</p>	<p>Opførelse af bygninger og bygningsudvidelser uden dispensation eller placeringsgodkendelse</p> <p>Gravning, jordpåfyldning og lignende terrænændring</p> <p>Hegn i strid med forbuddet i § 8, stk. 5, nr. 3</p> <p>Højere beplantning eller tilplantning med fx juletræer eller flerårige energiafgrøder (ex energipil)</p> <p>Dyrkning eller længerevarende græsning, hvor forudgående dispensation er påkrævet</p>	<p>Opførelse af større bygninger og væsentlige bygningsudvidelser uden dispensation eller placeringsgodkendelse</p> <p>Større terrænændringsarbejder.</p> <p>Høje eller lange hegn, der er opsat i strid med forbuddet i § 8, stk. 5, nr. 3</p> <p>Højere beplantning eller tilplantning med fx juletræer</p> <p>Dyrkning, hvor forudgående dispensation er påkrævet</p>
OMFANG	<p>Fjernelse af planter eller indretninger, der skal tjene til sandflugtens dæmpning: Under 20 % af den dæmpede del af ejendommen</p> <p>Byggeri: Under 10 m²</p>	<p>Byggeri: Under 10 m²</p> <p>Hegn: Enkel udførelse og under 20 m længde</p> <p>Beplantning og græsning: 0 – 25 % af den klitfredede del af ejendommen – strandbred ikke medregnet</p> <p>Fjernelse af planter eller indretninger, der skal tjene til sandflugtens dæmpning: Under 25 % af den dæmpede del af ejendommen</p>	<p>Byggeri: 10 - 50 m²</p> <p>Hegn: Dominerende og/eller under 50 m.</p> <p>Beplantning, terrænændring, dyrkning og græsning: 25 – 50 % af den klitfredede del af ejendommen – strandbred ikke medregnet</p> <p>Fjernelse af planter eller indretninger, der skal tjene til sandflugtens dæmpning: Under 50 % af den dæmpede del af ejendommen</p>	<p>Byggeri: Over 50 m²</p> <p>Hegn: Dominerende og/eller over 50 m.</p> <p>Beplantning, terrænændring og dyrkning: 50-100 % af den klitfredede del af ejendommen – strandbred ikke medregnet</p> <p>Fjernelse af planter eller indretninger, der skal tjene til sandflugtens dæmpning: Over 50 % af den dæmpede del af ejendommen</p>

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	Byggeri: Tilstedeværelsen Plantning (dæmpning): Skal genplantes inden 14 dage	Byggeri: Tilstedeværelsen Hegn, beplantning, terrænændring og dyrkning: 1 kalenderår eller mere	Byggeri: Tilstedeværelsen Hegn, beplantning, terrænændring og dyrkning: 1-2 kalenderår	Byggeri: Tilstedeværelsen Hegn, beplantning, terrænændring og dyrkning: 3 eller flere kalenderår

1.25

Beskyttelse af strandbredder m.v. beliggende i et natura 2000 område

Delkrav

- 1 Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af strandbred og andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen, herunder placeres bebyggelse, campingvogne og lignende, og der må ikke etableres hegn..

Kravets relevans

Kravet er relevant at kontrollere hele året, dog har kravet en begrænset geografisk udbredelse

Indhold af kontrollen

Kontrollen af dette krav vedrører kun arealer indenfor strandbeskyttelseslinjen²⁴

Det er kun den del af de arealer, der ligger indenfor Natura 2000 områder, som skal kontrolleres: strandbredder og arealer mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen uden for Natura 2000 vil aldrig være omfattet af krav 1.25

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af strandbred eller af andre arealer, der ligger mellem strandbred og strandbeskyttelseslinjen

1. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af strandbred og andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen. Nedenstående punkt a) til i) er omfattet af lovens forbud, men er eksempler og ikke udtømmende:

- a) Opførelse af bygninger, herunder tilbygninger eller ombygninger, skure, garager mv. Undtaget fra forbuddet er mindre vedligeholdelsesarbejder som nævnt i naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 4, nr. 6.
- b) Byggeri, der er **erhvervsmæssigt nødvendigt** for ejendommens drift som landbrugs- eller jordbrugsejendom eller for udøvelse af fiskerierhvervet, og som opføres i **umiddelbar tilknytning** til

²⁴ Linjen er som hovedregel 300 m. Beskyttelseszonen er dog mindre på en række kyststrækninger, hvor der er bebyggelse. Strandbeskyttelseslinjen er registreret i matrikelregisteret og er noteret i tingbogen for den pågældende ejendom.

eksisterende bygninger er undtaget fra forbuddet, men må ikke opføres uden Naturstyrelsens **tilladelse** for så vidt angår de nævnte bygningers ydre udformning og placering, jf. naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 4, nr. 7

- c) Etablering eller opsætning af andre indretninger og anlæg, f.eks. terrasser, master, oplag mv.
- d) Tilplantning, herunder med juletræer, flerårige energiafgrøder som f.eks. energipil mv., bortset fra genplantning af skovarealer og beplantning i eksisterende have
- e) Hegning bortset fra sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme
- f) Placering af campingvogne og lignende
- g) Ændring i anvendelsen af ejendom og bygninger uden forudgående tilladelse
- h) Terrænændringer

Der kan være meddelt en konkret dispensation til sådanne aktiviteter, hvilket ejendommens ejer må dokumentere.

Forbuddet i krav 1.25 gælder ikke for:

- 1) Landbrugsmæssig drift bortset fra tilplantning
- 2) Gentilplantning af skovarealer og beplantning i eksisterende haver
- 3) Sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme
- 4) Bestående forsvarsanlæg, der anvendes til forsvarsformål
- 5) Havneanlæg og de landarealer, der ved lokalplan er udlagt til havneformål
- 6) Mindre vedligeholdelsesarbejder på bygninger, herunder udskiftning af vinduer og tage m.v., når bygningshøjden ikke derved forøges eller kun forøges i ubetydeligt omfang
- 7) Byggeri, der er erhvervmæssigt nødvendigt for den pågældende ejendoms drift som landbrugs- eller skovbrugsejendom eller for udøvelsen af fiskerierhvervet, og som opføres i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygninger. Der kræves dog miljøministerens (delegeret til Naturstyrelsen) tilladelse for så vidt angår de nævnte bygningers nærmere beliggenhed og ydre udformning og
- 8) Kyststrækninger, der er klitfredede

Bemærkninger

Landbrugsmæssig drift bortset fra tilplantning er undtaget fra forbuddet mod tilstandsændringer, jf. ovenfor under 1 d. Som tilplantning betragtes fx også juletræer og flerårige energiafgrøder.

Bedømmelse

Alvor Vurderes efter indgrebets arealmæssige eller fysiske omfang. Hvor retablering, fx ved større terrænændringer, ikke er mulig eller kun kan ske over meget lang tid, vurderes overtrædelsen til at være væsentlig eller have meget stor effekt. I bedømmelsen af alvor kan desuden indgå, hvorvidt tilstanden kan retableres, delvist retableres eller slet ikke retableres.

Omfang Vurderes som den procentdel eller det areal, som det ulovlige forhold udgør af det samlede areal, som støttemodtageren råder over inden for strandbeskyttelseslinjen. For byggeri og hegn er karakteren for omfang bestemmende for karakteren for varighed.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold.
Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse.

Krav 1.25

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Beskedne bygningsændringer, hvor dispensation ville være meddelt</p> <p>Erhvervsmæssigt nødvendige småbygninger uden placeringsgodkendelse efter § 15, stk. 4, nr. 7</p> <p>Beskedne terrænændringer</p>	<p>Opførelse af småbygninger og bygningsudvidelser uden dispensation</p> <p>Hegn i enkel udførelse opsat i strid med forbuddet i § 15, stk. 4, nr. 3</p> <p>Mindre beplantninger</p> <p>Mindre terrænændringer</p>	<p>Opførelse af bygninger og bygningsudvidelser uden dispensation eller placeringsgodkendelse</p> <p>Gravning, jordpåfyldning og lignende terrænændringer</p> <p>Hegn opsat i strid med forbuddet i § 15, stk. 4, nr. 3</p> <p>Højere beplantning eller tilplantning med fx juletræer eller flerårige energiafgrøder (ex energipil)</p> <p>Skovtilplantning</p>	<p>Opførelse af større bygninger og væsentlige bygningsudvidelser uden dispensation eller placeringsgodkendelse</p> <p>Større gravearbejder og terrænændringsarbejder</p> <p>Høje eller lange hegn, der er opsat i strid med forbuddet i § 15, stk. 4, nr. 3</p> <p>Højere beplantning eller tilplantning med fx juletræer eller flerårige energiafgrøder (fx energipil)</p> <p>Skovtilplantning</p>

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	Byggeri: Under 10 m ² Terrænændring: Få m ² og ikke dybt	Byggeri: Under 10m ² . Hegn: Enkel udførelse og under 20 m længde Tilplantning: Op til 5 % Terrænændringer: Under 25 m ²	Byggeri: 10-50 m ² . Terrænændringer: 25 - 50 m ² . Hegn: Enkel udførelse og under 50 m længde. Tilplantning: 5-10 %	Byggeri: Over 50 m ² . Terrænændringer: Over 50 m ² og/eller af større omfang (dybde/højde) Hegn (længde): Dominerende og/eller længde over 50 m. Tilplantning: Over 10 %
VARIGHED	Byggeri: Tilstedeværelsen Terrænændringer: 1 måned	Byggeri, hegn: Tilstedeværelse. Terrænændringer, tilplantning: 1 måned -1 år	Byggeri, hegn: Tilstedeværelse. Terrænændringer, tilplantning: 1-2 år	Byggeri, hegn: Tilstedeværelse. Terrænændringer: 3 eller flere år.

1.26

Beskyttelse af arealer i ydre koge i tøndermarksen beliggende i et natura 2000 område

Delkrav

- 1 Der må ikke opføres yderligere bebyggelse i området eller foretages væsentlige om- og tilbygninger til eksisterende bebyggelse, etableres andre faste konstruktioner og anlæg end bygninger etableres nye vejanlæg, medmindre særlige forhold taler for det.
- 2 Der må ikke foretages terrænændring, herunder ved udnyttelse af forekomster i jorden, afgravning eller opfyldning.
- 3 Der må ikke plantes eller sås træer og buske²⁵.
- 4 Arealerne skal opretholdes som græsland med afgræsning. Slæt må dog foretages efter den 15/6.

²⁵ Kommunalbestyrelsen kan som plejeforanstaltning fjerne selvsåede træer og buske. Kravet gælder ikke for arealer, der benyttes som havearealer i tilknytning til bebyggelse.

- 5 Arealerne må ikke omlægges²⁶.
- 6 Arealerne må ikke drænes²⁷.
- 7 Overfladegrøbling samt anlæg og vedligeholdelse af kanaler og grøfter må kun foretages uden for perioden 15/3-5/6
- 8 Der må ikke foretages hegning. Eksisterende hegn langs skelgrøfter skal fjernes i forbindelse med istandsættelsesarbejder
- 9 Gødsning af arealerne med handelsgødning må kun ske i hidtidigt omfang, dog højst 75 kg N pr. ha. Anvendelse af handelsgødning med fosfor og kalium er ikke tilladt
- 10 Der må ikke anvendes kemiske bekæmpelsesmidler

Kravets relevans

Kravet er relevant at kontrollere hele året, dog har kravet en begrænset geografisk udbredelse

Indhold i Kontrollen

Bestemmelsen er ikke til hinder for, at der opføres bebyggelse, der er erhvervmæssig nødvendig for driften af en landbrugsejendom. Bygningen må ikke tjene til svinefarm, pelsdyravl, fjerkræfarm eller væksthusholderi, og højden må ikke overstige 8,5 m. Bebyggelsens placering, fremtræden og omfang skal godkendes af Kommunalbestyrelsen.

Bestemmelsen gælder ikke for

1. Havearealer,
2. Vedligeholdelse af diger i området og nødvendig klæggravning til reparation af diger i Tøndermarsken,
3. Sædvanlige dyrkningsmæssige foranstaltninger på landbrugsarealer, herunder etablering og vedligeholdelse af grøblerender samt vedligeholdelse af vandhuller,
4. Etablering af bevandingskanaler og skelgrøfter samt vedligeholdelse af grøfter, kanaler og vandløb eller
5. Den nødvendige vedligeholdelse af veje.

Kommunalbestyrelsen kan som plejeforanstaltning fjerne selvsåede træer og buske. Kravet gælder ikke for arealer, der benyttes som havearealer i tilknytning til bebyggelse.

Miljøministeren kan fastsætte nærmere regler om græsningstrykket på arealerne.

Miljøministeren kan fastsætte regler om, at ændringer og reparationer af eksisterende dræn i nærmere angivne tilfælde er tilladt.

---

²⁶ Miljøministeren kan fastsætte nærmere regler om græsningstrykket på arealerne.

²⁷ Miljøministeren kan fastsætte regler om, at ændringer og reparationer af eksisterende dræn i nærmere angivne tilfælde er tilladt.

Reglerne gælder ikke hegning, der er nødvendig af hensyn til digernes sikkerhed, eller hegning langs veje, afvandings- og vandingsforsyningskanaler samt langs landegrænsen. Reglerne gælder ikke for nødvendig hegning ved led samt etablering og vedligeholdelse af fangfolde.

Bedømmelse - delkrav 1

Alvor Vurderes efter om der er foretaget ombygning, tilbygning/nye vejanlæg eller nybygning/andre nye anlæg af faste konstruktioner.

Omfang Vurderes efter arealstørrelsen.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse.

Krav 1.26, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Ombygninger	Tilbygninger og nye vejanlæg	Nye bygninger og andre ny anlæg af faste konstruktioner
OMFANG		Under 10 m ²	10-50 m ²	Over 50 m ²
VARIGHED		Under 1 kalenderår	1-2 kalenderår	3 eller flere kalenderår

Bedømmelse - delkrav 2

Alvor Vurderes efter karakteren af terrænændringen.

Omfang Vurderes efter arealstørrelsen.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold.

Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse, og hvor lang tid der vurderes at gå, før den naturlige tilstand er genoprettet.

Krav 1.26, delkrav 2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Terrænændring uden tilførsel af materiale	Terrænændring med tilførsel af materiale
OMFANG		Under 25 m ²	25-100 m ²	Over 100 m ²
VARIGHED		Under 1 kalenderår	1-2 kalenderår	3 eller flere kalenderår

Bedømmelse - delkrav 3

Alvor Vurderes efter påvirkning af landskabet og det åbne lands fugle.

Omfang Vurderes efter antallet af planter.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold.

Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse, og hvor lang tid der vurderes at gå, før den naturlige tilstand er genoprettet.

Krav 1.26, delkrav 3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Sået buske eller træer	Plantet buske	Plantet træer
OMFANG		1-5 planter	6-10 planter	Flere end 10 planter
VARIGHED		Under 1 kalenderår	1-2 kalenderår	3 eller flere kalenderår

Bedømmelse - delkrav 4-10

Alvor Vurderes efter reversibilitet.

Omfang Vurderes som den procentdel og/eller det areal, som det ulovlige forhold udgør i forhold til det areal, som støttemodtagerens (pr. CVR-registrering) har.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold.

Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse, og hvor lang tid der vurderes at gå, før den naturlige tilstand er genoprettet.

Krav 1.26, delkrav 4-10

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Reversibel skade, med naturlig retablering af naturkvalitet	Reversibel skade med mulighed for øjeblikkelig retablering	Reversibel skade med mulighed for retablering uden tab af	Irreversibel skade hvor retablering er umulig eller kun mulig med tab af
OMFANG	1) under 5 % 2) under 10 m ²	1) 5 % -25 % 2) 10 m ² -50 m ²	1) 25 % -50 % 2) 50 m ² -1000 m ²	1) over 50 % 3) over 1000 m ²
VARIGHED	Underen måned	Under 1 kalenderår	1-2 kalenderår	3 eller flere kalenderår

1.29

Om fredskovspligtige arealer beliggende i et natura 2000 område

Delkrav

- 1 For det enkelte fredskovspligtige areal gælder, at dyrehold er forbudt
- 2 På fredskovspligtige arealer må der ikke opføres bygninger, etableres anlæg, gennemføres terrænændringer eller anbringes affald
- 3 Søer, moser, heder, strandenge eller strandsumpe, ferske enge og biologiske overdrev, der hører til fredskov, og som ikke er omfattet af naturbeskyttelsesloven, fordi de er mindre end de

deri fastsætte størrelsesgrænser, må ikke dyrkes, afvandes, tilplantes eller på anden måde ændres

Kravets relevans

Kravet er relevant at kontrollere hele året, dog har kravet en geografisk begrænset udbredelse

Indhold af kontrollen

Kontrollen af dette krav vedrører kun fredskovspligtige arealer

Det er kun den del af de fredskovspligtige arealer, der ligger indenfor Natura 2000 områder, som skal kontrolleres: fredskovsarealer uden for Natura 2000 vil aldrig være omfattet af krav 1.29

Inden kontrolbesøget

I KontrolGIS skal du undersøge om ansøger har fredskovspligtige arealer beliggende indenfor Natura 2000, samt om du kan nogen forandringer over tid.

Forbuddet mod dyrehold gælder ikke på de omtalte arealer, der lovligt kan holdes uden træbevoksning.

For det enkelte fredskovspligtige areal gælder følgende delkrav:

1.29

Delkrav 1

Dyrehold er forbudt.

Det er ikke tilladt at have dyrehold på det fredskovspligtige areal.

Beskrivelse af eventuel manglende overholdelse

Det beskrives i hvilket omfang, der er konstateret dyrehold på arealet, og hvor stort græsningstrykket har været, herunder hvor stor indvirkning det vil kunne have på genvækst af vegetationen.

Desuden beskrives hvor stort et omfang græsningen har haft på arealet.

Der kan eventuelt som dokumentation tages billeder af forholdene.

Bemærkninger

Dyrehold er en mere intensiv drift med dyr end skovgræsning. Dyrehold har som hovedformål at opdrætte dyr, mens skovgræsning skal understøtte den biologiske mangfoldighed og hensynet til landskab og kulturhistorie samt understøtte hensynet til skovens dyrkning og pleje af kulturer. Skovgræsning er tilladt på 10 % af fredsskovarealet uden dispensation.

I relation til arealbenævnelsen nedenfor i beskrivelsen af "omfang" og "alvor" skal anføres, at dyrehold er en landbrugsaktivitet, der er forbudt. Forbuddet relaterer sig til den skovbevoksede del af det fredskovpligtige areal og altså ikke til et landbrugsareal.

Bedømmelse - delkrav 1

Alvor vurderes ud fra muligheden for skadevirkning på skovbevoksede, fredskovspligtige arealer inden for det pågældende Natura 2000 område.

Omfang Den procentdel, som det ulovlige forhold udgør af støttemodtagerens samlede skovbevoksede fredskovspligtige areal inden for det pågældende Natura 2000 område.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse, og hvor lang tid der vurderes at gå, før den naturlige tilstand er genoprettet.

Krav 1.29, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Minimalt græsningstryk. Ingen eller kun ubetydelig skade	Lille græsningstryk, midlertidig skade, kun i sommertiden	Stort græsningstryk til skade for ny opvækst efterår eller vinter	Meget stort græsningstryk, ødelæggelse af naturtype, levested eller art, varig skade i foråret
OMFANG	Under 2 %	2 - 5 %	5 % - 10 %	Mere end 10 %
VARIGHED	Mindre end 1 sæson	1– 3 sæsoner	4 – 5 sæsoner	Mere end 5 sæsoner

1.29

Delkrav 2

Fredskovspligtige arealer må ikke bebygges eller ændres

På fredskovspligtige arealer må der ikke opføres bygninger, etableres anlæg, gennemføres terrænændringer eller anbringes affald.

Beskrivelse af eventuel manglende overholdelse

Det beskrives hvilken bebyggelse, terrænændring eller andre forhold, der er konstateret, og hvilken arealmæssig udbredelse det har på det pågældende areal.

Bemærkninger

Visse former for byggeri er tilladt. Det kræver dog en myndighedsbehandling, inden byggeriet opføres, fordi placering skal godkendes. I denne myndighedsbehandling vil der potentielt være mulighed for at forhindre byggeriets placering i et Natura 2000 område, hvis placeringen vil skade beskyttelsesinteresserne det pågældende sted.

Herudover kan byggeri være ulovlig på to måder i relation til krydsoverensstemmelse:

Det kan enten være landbrugsbyggeri (landbrugsaktivitet), der opføres på fredskovpligtigt areal. Her er det altså ikke nødvendigt at skelne mellem landbrugsareal og fredskovpligtigt areal.

Eller det kan være ulovligt (en hvilken som helst slags ulovligt byggeri, herunder tilladt byggeri, hvor placeringen ikke er godkendt), fordi det udføres på en del af det fredskovpligtige areal, der drives landbrugsmæssigt.

Bedømmelse - delkrav 2

Alvor Vurderes efter, om der er opført byggeri, etableret anlæg eller gennemført terrænændring uden tilladelse. Karakteren for alvor bestemmes af karakteren for omfanget.

Omfang Størrelsen af det areal, som er inddraget til byggeriet, anlægget eller terrænændringen.

Varighed Når et byggeri eller et anlæg er opført, eller en terrænændring er gennemført, er skaden sket. I alle kategorier er derfor tilstedeværelsen nok. Karakteren for varighed bestemmes af karakteren for omfanget.

Krav 1.29, delkrav 2

KARAKTER	1	2	3	4
KRITERIUM	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Opførelse af byggeri eller anlæg. Terrænændring medfører ikke at arealet skifter karakter	Opførelse af byggeri eller anlæg. Terrænændring medfører at arealet i mindre grad skifter karakter	Opførelse af byggeri eller anlæg. Terrænændring medfører at arealet skifter karakter
OMFANG		Byggeri og anlæg: 0-40 m ² Terrænændring: 0-40 m ²	Byggeri og anlæg: 40-80 m ² Terrænændring: 40-200 m ²	Byggeri og anlæg: Mere end 80 m ² Terrænændring: Mere end 200 m ²
VARIGHED		Tilstedeværelse	Tilstedeværelse	Tilstedeværelse

1.29

Delkrav 3

Områder m.v. i fredskov må ikke dyrkes, afvandes, tilplantes eller på anden måde ændres

Søer, moser, heder, strandenge eller strandsumpe, ferske enge og biologiske overdrev, der hører til fredskov, og som ikke er omfattet af naturbeskyttelsesloven, fordi de er mindre end de deri fastsatte størrelsesgrænser, må ikke dyrkes, afvandes, tilplantes eller på anden måde ændres.

Bemærkning

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb, der af miljøministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb. Der må heller ikke foretages ændring i tilstanden af moser og lignende, der er mindre end 2.500 m², når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt ovenfor, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal.

Miljøministeren kan fastsætte regler om gødskning på arealer, som er beskyttet, herunder regler om mængden af gødning, der må tilføres disse arealer, og forbud mod gødskning.

Forbuddet gælder også vandløb, som ikke er omfattet af naturbeskyttelsesloven § 3, fordi de ikke er udpeget som beskyttede af miljøministeren efter indstilling fra amtsrådet. Forbuddet gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.

Der må desuden ikke foretages ændringer i tilstanden af 1) heder, 2) moser og lignende, 3) strandenge og strand-sumpe samt 4) ferske enge og biologiske overdrev, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt ovenfor, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal.

Miljøministeren kan fastsætte nærmere regler om græsningstrykket på arealerne.

Miljøministeren kan fastsætte regler om, at ændringer og reparationer af eksisterende dræn i nærmere angivne tilfælde er tilladt.

Reglerne gælder ikke hegning, der er nødvendig af hensyn til digernes sikkerhed, eller hegning langs veje, afvandings- og vandingsforsyningskanaler samt langs landegrænsen. Reglerne gælder ikke for nødvendig hegning ved led samt etablering og vedligeholdelse af fangfolde.

I relation til arealbenævnelsen beskrevet ovenfor (søer, moser, heder...) skal det oplyses, at ændring af småbiotoper til landbrugsareal eller den ændring man foretager på arealet, er en landbrugsaktivitet.

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb, der er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.

Der må heller ikke foretages ændring i tilstanden af moser og lignende, der er mindre end 2.500 m², når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt ovenfor, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal.

Miljøministeren kan fastsætte regler om gødskning på arealer, som er beskyttet, herunder regler om mængden af gødning, der må tilføres disse arealer, og forbud mod gødskning.

Forbuddet gælder også vandløb, som ikke er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, fordi de ikke er udpeget som beskyttede af miljøministeren efter indstilling fra amtsrådet. Forbuddet gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.

Der må desuden ikke foretages ændringer i tilstanden af 1) heder, 2) moser og lignende, 3) strandenge og strand-sumpe samt 4) ferske enge og biologiske overdrev, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt ovenfor, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal.

Bedømmelse - delkrav 3

Alvor

Vurderes efter reversibilitet og omfang indenfor det pågældende Natura 2000-område.

Omfang

Det areal som det ulovlige forhold udgør af støttemodtagerens samlede fredskovspligtige areal indenfor det pågældende Natura 2000 område.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold.

Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse, og hvor lang tid der vurderes at gå, før den naturlige

Bemærkninger

I relation til arealbenævnelsen beskrevet ovenfor under "omfang" og "alvor" skal det oplyses, at ændring af småbiotoper til landbrugsareal, eller den ændring man foretager på arealet, er en landbrugsaktivitet.

Krav 1.29, delkrav 3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Reversibel skade som ikke kræver indgreb	Reversibel skade som vil kræve indgreb for at genoprettes	Irreversibel skade som umiddelbart ikke kan genoprettes
OMFANG		0 % - 5 %	5 % - 10 %	Mere end 10 %
VARIGHED		Under 1 sæson	1 sæson og mere	Irreversibel

FAGINSTRUKS NR. 06

Krav 1.33, 1.34, 1.36, 1.37, 1.38
Kontrolordning 5050_15 (Centralstøvsugeren)
Version juli, 2015

KRAV TIL GOD LANDBRUGS-
OG MILJØMÆSSIG STAND
(GLM)

INDHOLD

Faginstruks nr. 06	101
Generelt om kontrolkategorien GLM	104
Generelt for kontrolordningen	104
Kontrolmetode	104
KRAV 1.33 Etablering og bevarelse af plantedække på braklagte landbrugsarealer	105
Delkrav	105
Bemærkninger	105
Udfyldelse af bedømmelseskema	106
Skema Krav 1.33	106
1.33 delkrav 2	106
Skema 1.33 delkrav 2	107
1.33 delkrav 3	107
Skema Krav 1.33, delkrav 3	107
Krav 1.34 Markafbrænding af halm eller andre lignende dele af landbrugsafgrøder	108
Delkrav	108
Bemærkninger	108
Udfyldelse af bedømmelseskema	108
Skema Krav 1.34	109
1.36 GLM-landskabelementer, små søer eller vandhuller og fortidsminder må ikke reduceres, ødelægges eller fjernes	109
Delkrav	109
Indhold i kontrollen	110
Bemærkninger	110
Udfyldelse af bedømmelseskema	110
Skema Krav 1.36	111
1.37 Jorderosion	111
Delkrav	111
Indhold i kontrollen	112
Bemærkninger	112
Udfyldelse af bedømmelseskema	112
Skema Krav 1.37	113
Krav 1.38 Forbud mod beskæring af BUSKADS og træer i fuglenes yngletid	113
Delkrav	113
Indhold i kontrollen	113
Bemærkninger	114
Udfyldelse af bedømmelseskema	114

Skema krav 1.38 Buskads	115
Skema krav 1.38 Enkeltstående træer.....	115

KONTAKTPERSONER & INFO

Tue Nymand Mørk Jordbrugskontrol
41891726 tuemoe@naturerhverv.dk

Karin Kjær Jordbrugskontrol
4189 2516 kakj@naturerhverv.dk

Captia-link : 14-571-000002
ISBN 978-87-7120-694-4

©2015
Foto Skyfish.com

GENERELT OM KONTROLKATEGORIEN GLM

Kontrolordningen indeholder 6 KO krav:

- Krav 1.33 Etablering og bevarelse af plantedække på braklagte landbrugsarealer
- Krav 1.34 Forbud mod markafbrænding af halm eller andre dele af landbrugsafgrøder
- Krav 1.36 Bevarelse af landskabstræk "et landskabelement (fortidsminder, små søer og vandhuller) må ikke fjernes, ødelægges eller reduceres i omfang."
- Krav 1.37 "Jorderosion"
- Krav 1.38 "Forbud mod beskæring af buskads og træer i fuglenes yngletid"

GENERELT FOR KONTROLORDNINGEN

Formålet med GLM-kravene er, at sikre, at landbrugsarealernes dyrkningsmæssige kvalitet ikke forringes ved udpining, F.eks. ved at forhindre jorderosion og bevare jordens indhold af organiske stoffer. GLM kravene skal desuden sikre bevarelse af landskabstræk, modvirke forringelse af levesteder og beskytte og forvalte vand.

GLM-kravene er gældende hele kalenderåret, og skal derfor kontrolleres hele året.

GLM-kravene skal overholdes på alle landbrugsarealer og GLM landskabelementer på bedriften uanset om der søges støtte til arealet eller ej eller om de fremgår af fællesskemaet.

Alle arealer, der er omfattet af et landdistriktstilskud, skal overholde GLM kravene med mindre betingelserne i tilsagnet forhindrer, at kravene kan overholdes.

Kontrolmetode

Du tager stilling til, om den manglende overholdelse af GLM er påbegyndt i kontrolåret, eller om overtrædelsen er begyndt i et tidligere år. Hvis det anføres, at overtrædelsen er påbegyndt tidligere end i indeværende år, skal dette kunne sandsynliggøres.

Du skal tildele overtrædelsen karakteren 1-4 for henholdsvis alvor, omfang og varighed. Du skal give karakterer pr. GLM-krav, ikke pr. mark. Den samlede vurdering af kravet sker ved, at karaktererne for alvor, omfang og varighed lægges sammen.

Kontrol gis skal anvendes ved karaktergivning og indtegning af GLM-overtrædelse. Karaktererne bliver herefter automatisk overført til kontrolordningen og KO støvsugeren. For beskrivelse af anvendelse af Kontrol gis, se Kontrol gis-vejledning på instruksiden.

Følgende oplysninger skal fremgå sammen med kontrolrapporten i høringsproceduren ved konstateret GLM-overtrædelse:

- Kort med angivelse og størrelse af det berørte areal.
- Angivelse af den mark overtrædelsen er konstateret på (herunder marknummer og markbloksnummer)
- Evt. fotos der dokumenterer overtrædelsen

Konkret vurdering

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af langbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten

Advarsler (samlet karakter max 5):

Reglerne om mindre overtrædelser gælder alle GLM-krav.

KRAV 1.33 ETABLERING OG BEVARELSE AF PLANTEDÆKKE PÅ BRAKLAGTE LANDBRUGSAREALER

DELKRAV

1. Braklagte landbrugsarealer skal holdes plantedækket²⁸.
2. Når et areal overgår til brak, skal plantedækket, etableres senest 14 dage efter høst. Hvis høsten sker så sent, at plantedækket ikke kan etableres i indeværende vækstsæson, skal plantedækket etableres snarest muligt og ikke senere end 31. maj året efter. Etableret plantedække kan genetableres i perioden fra den 1. august til den 15. september.²⁹
3. braklagte landbrugsarealer må ikke anvendes på en måde, der medfører ødelæggelse af plantedækket. Midlertidige foranstaltninger og arrangementer er dog tilladt, hvis plantedækket retableres snarest muligt efter anvendelsen³⁰.

BEMÆRKNINGER

Du skal være opmærksom på, at arealer der opfylder kravene efter GLM bestemmelserne ikke nødvendigvis opfylder kravene til brak efter grundbetalingsordningen. Braklagte arealer, der modtager støtte under grundbetalingsordningen, må eksempelvis ikke på nogen måde anvendes produktionsmæssigt. Det betyder, b.la. at arealerne fx ikke må pløjes, afgræsses eller anvendes til slæt, og at de ikke må bruges til at opbevare fx halmballer eller ensilagestakke. Disse forhold er derfor ikke en overtrædelse af GLM bestemmelserne, men alene en overtrædelse af grundbetalingsordningens bestemmelser for brakarealer.

Hvis plantedækket er ødelagt grundet midlertidige foranstaltninger eller uforudsete hændelser som f.eks., at plantedækket er ødelagt som følge af vand, snedække eller lign, gives en måned til genetablering, hvorefter der gennemføres en opfølgende kontrol, medmindre der er tale om en bagatel. Først ved den opfølgende kontrol kan der være tale om en overtrædelse af kravet. Hvis hændelsen sker uden for vækstsæsonen foretages kontrollen først 1 måned efter vækstsæsonen er begyndt. Ved bagateller foretages ikke en opfølgende kontrol. Ved overtrædelser på flere delarealer, summeres arealerne og der gives en samlet karakter for omfang. For varighed karaktergives efter det delareal, der har en karakter tættest på karaktergennemsnittet af alle arealernes varighed.

Fremspiring af spildkorn og ukrudt betragtes som etablering af plantedække. Hvis en etableret mark med vintersæd omlægges til brak udenfor vækstsæsonen betragtes det som sen høst, som angivet under delkrav 2, hvor fristen for etablering af plantedække er den 31. maj.

Med genetablering forstås en evt. omlægning af plantedækket, hvor plantedækket genetableres umiddelbart efter.

Følgende særlige oplysninger skal fremgå af kontrolrapporten:

---

²⁸ På braklagte arealer kan der i overensstemmelse med § 29 i bekendtgørelse om direkte støtte til landbrugere efter grundbetalingsordningen etableres vildt- og bivenlige tiltag i form af insektvolde, vildtstriber, barjordsstriber og lærkepletter. Det er tilladt at anvende plantebeskyttelsesmidler til selektiv bekæmpelse af hejrearter, giftige arter eller aggressive ukrudtsarter som for eksempel flyvehavre, kæmpebjørneklo, brændenælder og tidsler. Kravet om etablering af plantedække finder ikke anvendelse på arealer, der er beliggende inden for de i § 69 i vandløbslovens nævnte bræmmer på 2 meter.

²⁹ Forud for etableringen af en vinterafgrøde må plantedækket på det braklagte areal nedvisnes fra den 1. juli, ligesom der må foretages jordbehandling, såning og gødskning samt anvendes jordforbedringsmidler fra 1. august. Hvis der etableres en vårafgrøde det følgende år, må jordbearbejdning på sandjord (JB nr. 1- 4) ikke foretages i ansøgningsåret. På ler- og humusjord (JB nr. 5- 11) må der foretages jordbehandling fra den 1. november i ansøgningsåret.

³⁰ Arealer, der søges støtte for, kan jf. § 29 i bekendtgørelse om direkte støtte til landbrugere efter grundbetalingsordningen i op til 28 dage i kalenderåret anvendes til ikke-landbrugsmæssige formål, forudsat at landbrugsaktiviteten ikke væsentligt bliver begrænset heraf. Maksimalt 14 dage må ligge i perioden fra den 1. april til den 31. august.

- Kort med angivelse og størrelse af det underkendte areal.
- Angivelse af den mark overtrædelsen er konstateret på (herunder marknummer og markbloksnummer jf. markkortet).
- Fotos af hele eller dele af arealet.

UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

Manglende plantedække defineres som areal, hvor der er så få planter, at det har karakter af bar jord.

Alvor Vurderes efter hvor stort arealet uden plantedække er.

Omfang Vurderes efter hvor stort arealet uden plantedække er.

Varighed Vurderes efter hvor lang tid tidsfristerne er overskredet.

Skema Krav 1.33

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	0 – 0,05 ha er ikke etableret med plantedække	0,06 – 0,50 ha er ikke etableret med plantedække	0,51 – 1,0 ha er ikke etableret med plantedække	Mere end 1,0 ha er ikke etableret med plantedække
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED	Frist for etablering af plantedække er overskredet med under 1 måned	Frist for etablering af plantedække er overskredet med 1-2 måneder	Frist for etablering af plantedække er overskredet med 2 - 7 måneder	Frist for etablering af plantedække er overskredet med mere end 7 måneder

1.33 delkrav 2

På arealer, der overgår til brak, skal plantedækket etableres senest 14 dage efter høst

Alvor Vurderes efter om fristen i delkravet ikke er overholdt.

Omfang	Vurderes efter hvor stort arealet, hvor der ikke er overholdt en frist for etablering eller reetablering, er.
Varighed	Vurderes efter hvor lang tid tidsfristerne er overskredet.

Skema 1.33 delkrav 2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Fristen, er ikke overholdt		
OMFANG	Fristen er ikke overholdt for 0 – 0,05 ha	Fristen er ikke overholdt for 0,06 – 0,5 ha	Fristen ikke overholdt for 0,51 - 1,0 ha	Fristen ikke overholdt for mere end 1,0 ha
VARIGHED	Fristen er overskredet med under 1 måned	Fristen er overskredet med 1-2 måneder	Fristen er overskredet med 2-7 måneder	Fristen er overskredet med mere end 7 måneder

1.33 delkrav 3

Braklagte landbrugsarealer må ikke anvendes på en måde, der medfører ødelæggelse af plantedækket. Ødelagt plantedække defineres som et areal, hvor der er så få planter, at det har karakter af bar jord.

Alvor	Vurderes efter hvor stort arealet med ødelagt plantedække er.
Omfang	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
Varighed	Vurderes efter hvornår genetableringen er foretaget.

Skema Krav 1.33, delkrav 3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
-----------------------	--	---	---	--

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	0 – 0,10 ha har ødelagt plantedække	0,11 – 0,5 ha har ødelagt plantedække	0,51 – 1,0 ha har ødelagt plantedække	Mere end 1,0 ha har ødelagt plantedække
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED	Plantedækket har været ødelagt i 1-2 måneder	Plantedækket har været ødelagt i 2-3 måneder	Plantedækket har været ødelagt i 3-4 måneder	Plantedækket har været ødelagt i mere end 4 måneder

KRAV 1.34 MARKAFBRÆNDING AF HALM ELLER ANDRE LIGNENDE DELE AF LANDBRUGSAFGRØDER

DELKRAV

1. Halm eller andre lignende dele af landbrugsafgrøder må ikke afbrændes på marker eller uopdyrkede arealer³¹.

BEMÆRKNINGER

Kravet vedrørende forbuddet mod afbrænding af halm eller andre lignende dele af landbrugsafgrøder på marker eller uopdyrkede arealer har til formål at bevare jordens indhold af organiske stoffer.

Kravet vedrører stubbe fra halm eller andre lignende dele af landbrugsafgrøder, der dyrkes/er blevet dyrket på den pågældende mark. Der findes en række undtagelser til kravet f.eks. afbrænding af halm fra frøgræsmarker, hvor afgrøden dyrkes det følgende. I fodnoten er de øvrige undtagelser beskrevet..

Ved bedømmelse af en overtrædelse er karakteren for kriteriet alvor bestemmende for karaktergivningen af omfang og varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

UDFYLDDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

³¹ Bestemmelsen om forbuddet mod afbrænding gælder dog ikke for 1) Flammebehandling af ukrudt, 2) Afbrænding af halm fra frøgræsser fra arealer, hvor afgrøden dyrkes det følgende år, 3) Halm der har været anvendt til overdækning og lignende, 4) Mindre spild i forbindelse med presning, herunder fejlbundne halmballer, 5) Våde halmballer. Afbrænding må først foretages, når der er sket orientering af kommunalbestyrelsen og 6) Halm på øerne, bortset fra Sjælland, Fyn, Bornholm, Læsø, Samsø, Fanø og Ærø samt øer, der har bro eller dæmning til en af disse øer eller til fastlandet.

Alvor Alvor vurderes efter hvor stort et areal, der er afbrændt.

Omfang Da effekten af en overtrædelse af dette krav er direkte proportional med størrelsen af det afbrændte areal, er karakteren for alvor bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

Varighed Karakteren for varighed, sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

Skema Krav 1.34

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Der er foretaget afbrænding på et areal mindre end 0,5 ha	Der er foretaget afbrænding på et areal mellem 0,5-5 ha	Der er foretaget afbrænding på et areal mellem 5-10 ha	Der er foretaget afbrænding på et areal større 10 ha
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor

1.36

GLM-LANDSKABSELEMENTER, SMÅ SØER ELLER VANDHULLER OG FORTIDSMINDER MÅ IKKE REDUCERES, ØDELÆGGES ELLER FJERNES

DELKRAV

1. GLM – landskabselementer, små søer eller vandhuller og fortidsminder må ikke reduceres, ødeægges eller fjernes.

INDHOLD I KONTROLLEN

Hovedformålet med at beskytte landskabselementer er at bevare karakteristiske landskabstræk og småbiotoper af betydning for det åbne land. Det er derfor vigtigt, at landskabselementet ikke fjernes, ødelægges eller reduceres i omfang, hvilket betyder, at hele eller dele af landskabselementet ikke må inddrages i landbrugsdriften. Landskabselementernes afgrænsning fremgår af kontrol gis. Det er kun de landskabselementer og det areal der fremgår af kontrolgis, der er beskyttet.

Kriterierne for udpegnen af de landskabselementer der fremgår af kontrol Gis er, at de har et samlet areal på hver maks. 2.000 m², og skal være beliggende indenfor grænserne af en markblok.

Kravet om beskyttelse af små søer eller vandhuller under 2000 m² blev indført 1. februar 2014 og beskyttelsen af GLM fortidsminder blev indført d. 1. februar 2013. Kravet omfatter derfor kun overtrædelser foretaget efter disse datoer.

Forud for kontrolbesøget gennemgås ansøgers marker i Kontrol gis. I temalaget vælges temaet "GLM_landskabselementer". Laget viser landskabselementernes placering.

Lagene er baseret på oplysninger som NaturErhvervstyrelsen har modtaget fra andre myndigheder. Hvis du bemærker landskabselementer der ikke er repræsenteret i kortlaget f.eks. en ny gravet sø, eller et landskabselement der er placeret forkert, kan du kontakte Center for Kontrol - Jordbrugskontrol.

BEMÆRKNINGER

Kravet omfatter fortidsmindet, søen eller vandhullet inklusiv det udyrkede areal der var beliggende i tilknytning til søen eller vandhullet den 1. februar 2014, og for fortidsminder den 1. februar 2013 og som fremgår af kontrol gis. Randbevoksningen kan bestå af f.eks. vedagtige planter, græs eller andre selvsåede ikke-vedagtige planter, der ikke er adskilt fra vandhullet af dyrkede arealer.

Randzoner, vildtstriber eller lign. der er støtteberettigede, betragtes ikke som en del af landskabselementet.

Det anses ikke som en overtrædelse af kravet, hvis den omgivende randbevoksning anvendes til afgræsning, træer fældes, rør afskæres til udnyttelse, eller der foretages mindre deponi af f.eks. marksten, men landskabselementet, samt eventuel tilhørende randbevoksning må ikke fjernes eller ødelægges, f.eks. ved inddragelse i landbrugsdriften. Kravet forhindrer ikke almindelig pleje af landskabselementet ved f.eks. fældning af træer eller oprensning af en sø.

Selve søen eller vandhullet med tilhørende vegetation bestående af vand og sumpplanter er dog beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3 mod ændring af tilstanden, hvis vandfladen er større end 100 m²

Fortidsminder er omfattet af Museumslovens bestemmelser. Det er således ikke tilladt efter Museumsloven at ændre på tilstanden af et fredet fortidsminde, herunder ved deponeringer, tilplantninger, fjernelse af sten m.v., ligesom det heller ikke er tilladt at plante eller jordbehandle i 2 m bræmmen omkring det fredede fortidsminde. Der kan derfor i nogle tilfælde være overtrædelser af den nationale lovgivning, der ikke fører til en overtrædelse af GLM kravet.

UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

Ved bedømmelse af en evt. overtrædelse af kravet, bør du gennemgå luftfoto's fra før og efter kravets indførelse for at sikre, at en evt. overtrædelse ikke er sket før kravet blev indført.

Hvis du konstaterer overtrædelser på flere landskabselementer hos samme landbruger, indberettes den overtrædelse der tildeles den højeste samlede karakter .

Alvor Alvoren af overtrædelser bedømmes ud fra, om påvirkningen af landskabselementet har betydning for dets bevarelse som landskabselement. Overtrædelser omfatter fjernelse eller ødelæggelse af landskabselementet som biotop ved fx ødelæggelse af plantedækket ved jordbehandling eller inddragelse af landskabselementet ved

etablering af ny landbrugsproduktion på det ødelagte areal. Det er ikke en overtrædelse af kravet, hvis der foretages udtynding eller fældning af træer m.v. på landskabelementet, afbrænding af plantevækst, eller hvis landskabelementet afgræsses.

Omfang Omfang af overtrædelsen bedømmes ud fra hvor stort et areal af landskabelementet, der er ødelagt eller fjernet og/eller, om arealet er inddraget i landbrugsdrift.

Varighed Varighed bedømmes ud fra om det er muligt at reetablere landskabelementets værdi som småbiotop eller dets landskabsmæssige værdi af de dele af landskabelementet, som lovligt kan reetableres, samt hvor lang tid en eventuel reetablering vil tage.

Skema Krav 1.36

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Dele af landskabs- elementet er ødelagt, men der er ikke etableret ny landbrugsproduktion på det ødelagte areal	Dele af landskabs- elementet er ødelagt, og der etableret ny landbrugsproduktion på det ødelagte areal	
OMFANG	Til og med 99 m ²	100 – 199 m ²	200 – 299 m ²	Over 300 m ²
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for omfang.	Reetablering af landskabelementet er mulig i løbet af 1 kalenderår	Reetablering af landskabelementet er mulig i løbet af 2-3 kalenderår	Reetablering af landskabelementet er først mulig i løbet af 4 år eller mere

1.37 JORDEROSION

DELKRAV

I perioden fra høst til 15. februar det følgende år må der ikke foretages vendende jordbearbejdning (pløjning) af sammenhængende landbrugsarealer over 5000 m², der, jf. Fødevarerministeriets Internet Markkort:

- 1) har en hældning på minimum 12 grader,
- 2) har høj risiko for jorderosion ved vandafstrømning og
- 3) er beliggende i markblok.

INDHOLD I KONTROLLEN

Kravet kontrolleres ved at lokalisere de udpegede arealer og vurdere om hele eller dele af arealet er pløjet. Arealerne skal have en hældning på minimum 12 grader og skal ligge i markblok. Arealerne er udpeget af NaturErhvervstyrelsen og kan findes i kontrol gis under temaet GLM-jorderosion.

Kravet er kun relevant at kontrollere på omdriftsarealer, hvor der er foretaget høst af en afgrøde og frem til 15. februar det følgende år.

BEMÆRKNINGER

For at beskytte landbrugsjord mod jorderosion må der i perioden fra høst til 15. februar det følgende år ikke foretages vendende jordbearbejdning (pløjning) af sammenhængende landbrugsarealer over 5000 m² med høj risiko for jorderosion ved vandafstrømning.

Der kan forekomme erosion i alle landsdele - som regel i efterårs- og vinterperioden efter større mængder regn eller ved tøj og nedbør på frossen jord. I Danmark er erosion på dyrkede marker primært et problem, når næringsstoffer og sediment transporteres til vandområder, men erosion medfører på lang sigt også forringelse af jordens frugtbarhed og produktionspotentiale. Risikoen for jorderosion, der er forårsaget af vandafstrømning, afhænger særligt af arealets hældning, vandmængde, jordtype og jordoverfladens tilstand.

Stub, planterester eller græs og urtevegetation kan effektivt reducere erosionsrisikoen på stærkt skrånende arealer.

Risikoen for erosion øges, hvis arealerne pløjes i efterårs- og vinterperioden. Herved efterlades jorden løs og findelt og uden tilstrækkeligt plantedække, som det eksempelvis sker på marker med traditionel etablering af vintersæd.

Arealerne må derfor ikke pløjes i tidsrummet mellem høst af en afgrøde og 15. februar det følgende år. Der må dog gerne foretages reduceret jordbearbejdning i forbindelse med eksempelvis etablering af vintersæd eller efterafgrøder og mekanisk ukrudtsbekæmpelse, når dette sker ved ikke-vendende jordbearbejdning i form af pløjefri dyrkning eller harvning.

Når der anvendes pløjefri dyrkning eller harves vil der typisk efterlades planterester på jordoverfladen, som effektivt mindsker risikoen for erosion ved vandafstrømning. Ved reduceret jordbearbejdning vil der således være spor af planterester fra den forgående afgrøde.

UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

Ved overtrædelser på flere delarealer, summeres arealerne der er overtrædelse på, og der gives en samlet karakter ud fra den andel af det samlede beskyttede areal på bedriften, der er jordbearbejdet i strid med kravet.

Følgende oplysninger skal fremgå af kontrolrapporten:

Kort, der viser:

- Størrelsen af det areal, der er pløjet.
- Kort med angivelse af den mark og det areal, hvor overtrædelserne er konstateret (herunder marknummer og markbloknummer jf. markkortet).
- Foto af det pløjede areal

Alvor Vurderes efter hvor stort et område af det beskyttede areal der er jordbearbejdet

Omfang	Vurderes efter hvor stort et område af det beskyttede areal der er jordbearbejdet
Varighed	Vurderes efter hvor stort et område af det beskyttede areal der er jordbearbejdet

Skema Krav 1.37

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Mindre end 25 % af bedriftens beskyttede areal er pløjet i perioden fra høst til 15. februar det følgende år.	25 % - 50 % af bedriftens beskyttede areal er pløjet i perioden fra høst til 15. februar det følgende år.	50 % - 75 % af bedriftens beskyttede areal er pløjet i perioden fra høst til 15. februar det følgende år.	Mere end 75 % af bedriftens beskyttede areal er pløjet i perioden fra høst til 15. februar det følgende år.
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor.	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor.	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor.	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor.
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

KRAV 1.38 FORBUD MOD BESKÆRING AF BUSKADS OG TRÆER I FUGLENES YNGLETID

DELKRAV

1. I perioden fra 15. marts til 31. juli må der ikke foretages beskæring af buskads og træer på arealer, der er beliggende i markblok.

INDHOLD I KONTROLLEN

Af hensyn til ynglende fugle må buskads og træer ikke beskæres i perioden fra 15. marts til 31. juli. Ved buskads og træer forstås sammenhængende beplantninger af buske og træer af min. 10 m's længde og enkeltstående højtstammede træer med en kronediameter på mindst 4 m. Beplantningen skal være rodfæstet inden for markblok. I tilfælde, hvor der ikke er tale om lineære beplantninger, f.eks. beplantninger i tilknytning til et landskabelement eller et buskads på et permanent græsareal, vil der typisk være tale om en beplantning med en omkreds på 40-50 m. eller ca. 100 m². På omdriftsarealer vil det typisk være træer og buske i tilknytning til et landskabelement, der er omfattet af kravet. GLM-Landskabelementer fremgår af NaturErhvervstyrelsens markkortsystem under landskabelementer.

Arealer, der er dyrket med juletræer, frugttræer, frugtbuske, lavskov eller andre permanente landbrugsafgrøder i form af træer eller buske, er ikke omfattet af forbuddet.

Forbuddet kan fraviges i tilfælde, hvor særligt vejrlig eller anlægsarbejde kræver beskæring i forbudsperioden. Ansøger skal ikke søge dispensation, men ved kontrol er det ansøgers ansvar at fremlægge dokumentation for at betingelserne for at fravige kravet er opfyldt. Evt. dokumentation og begrundelse for at fravige kravet skal vedlægges kontrolrapporten.

Særligt vejrlig kan f.eks. være lange periode, med snedække, usædvanlige mængder nedbør eller lign., der har umuliggjort færdsel på arealerne. Ved anlægsarbejder skal der være tale om nødvendige anlægsarbejder. F.eks. udbedring af skader, offentlige anlægsarbejder og lign., som ansøger enten ikke har indflydelse på eller som ikke har været mulige at forudse.

BEMÆRKNINGER

Kravet omfatter kun træer med en kronediameter på min. 4 m og bevoksninger beliggende i markblok. Læhegn og andre bevoksninger som ikke er beliggende i markblok er ikke omfattet af kravet. Det samme gælder læhegn, som er rodfæstet udenfor markblok, men hvor grene eksempelvis går ind over det dyrkede areal.

Fjernelse af enkelte grene der er til gene for maskiner anses ikke som en overtrædelse af kravet. Egentlige landbrugsafgrøder som lavskov, juletræer, frugtbuske og frugttræer er ikke omfattet af forbuddet.

Beskæringsforbuddet gælder i perioden 15. marts til 31. juli. Kravet er derfor kun relevant at kontrollere i denne periode. Hvis der er synlige spor af beskæring og konstatering af friskafklippet materiale eller beplantningen er ryddet, indberettes overtrædelsen og kontrolrapporten vedlægges kort med angivelse af bevoksningens placering og fotodokumentation af bevoksningen, afskåret materiale, stubbe, eller lign.. Vær opmærksom på om der er tale om afknækkede grene som følge af blæst eller færdsel med maskiner eller andre handlinger der ikke kan tilskrives egentlig beskæring.

I tilfælde af at en bevoksning er ryddet indberettes længden eller omkredsen af den bevoksning, der er ryddet. Ved beskæring eller rydning af beplantninger, der ikke er lineære indberettes, omkredsen af den bevoksning der er beskåret eller ryddet.

UDFYLDDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

Hvis der konstateres flere overtrædelser af forbuddet på samme bedrift indberettes den samlede længde af randen af den beplantning der er beskåret eller fjernet eller det samlede antal enkeltstående træer. Hvis der både er foretaget beskæring af træer og buskads indberettes den højeste karakter af bedømmelserne.

Alvor Bedømmes ud fra om beplantningen eller træerne er beskåret eller ryddet og om der kan dokumenteres aktivitet af ynglende fugle i form af redemateriale eller lign. f.eks. ved fældning af træer med rovfuglereder eller fældning af kolonirugende fugles redetræer (fiskehejrer, skarver og lign.). Der er tale om kraftig beskæring når grene på hovedparten af bevoksning er afskåret tæt på stammen.

Omfang Omfang af overtrædelsen bedømmes ud fra længden af randen af den beplantning der er beskåret eller fjernet eller antallet af træer (bedømmelseskema 2)

Varighed Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

Skema krav 1.38 Buskads

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Let beskæring.	Kraftig beskæring	Beplantningen er ryddet	Beplantningen er kraftigt beskåret eller ryddet og der kan konstateres tab af reder, æg eller unger.
OMFANG	10 m-100 m	100 m- 249 m	250 m til 499 m	Mere end 500 m.
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

Skema krav 1.38 Enkeltstående træer

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Let beskæring.	Kraftig beskæring	Et eller flere træer er fældet	Flere træer er kraftigt beskåret eller fældet og der kan konstateres tab af reder, æg eller unger.
OMFANG	1-9 træer	10-29 træer	30 - 49 træer	Mere end 50 træer
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

FAGINSTRUKS NR. 07

Krav 1.1, 1.35
Kontrolordning 5050_15 (Centralstøvsuger)
Version juli, 2015

VAND

INDHOLD

Faginstruks nr. 07	116
Vand.....	116
Generelt om kontrolkategorien vand.....	118
Generelt for kontrolordningen	118
Kontrolmetode	118
Krav 1.1 Stoffer der kan forurene grundvand	119
Delkrav.....	119
Kravets relevans	119
Indhold i kontrollen	119
Udfyldelse af bedømmelseskema	120
Krav 1.35 Forvaltning af vand	123
Delkrav.....	123
Kravets relevans	123
Bemærkninger	123
Indhold i kontrollen	123
Udfyldelse af bedømmelseskema	124
1.35 Delkrav 1-3. Grundvand og overfladevand må ikke indvindes uden tilladelse	124
1.35 Delkrav 4. Grundvand og overfladevand må ikke indvindes uden tilladelse	126
Krav 1.35, delkrav 4	126

KONTAKTPERSONER & INFO

Tue N. Mørk Jordbrugskontrol
4189 1726 tuemoe@naturerhverv.dk

Captia-link : 14-571-000002
ISBN 978-87-7120-695-1
©2015

Foto Skyfish.com

GENERELT OM KONTROLKATEGORIEN VAND

Kontrolkategorien betegnes "Vand" og du skal anvende centralstøvsugereren til indberetning af denne kontrolkategori

Kontrolordningen indeholder 2 KO krav:

- Krav 1.1 Stoffer der kan forurene grundvand
- Krav 1.35 Forvaltning af vand

GENERELT FOR KONTROLORDNINGEN

Formålet med GLM-kravene er, at beskytte og forvalte vand.

GLM-kravene er gældende hele kalenderåret, og skal derfor kontrolleres hele året.

GLM-kravene skal overholdes på alle landbrugsarealer og GLM landskabselementer på bedriften uanset om der søges støtte til arealet eller ej eller om de fremgår af fællesskemaet.

Alle arealer, der er omfattet af et landdistriktstilskud, skal overholde GLM kravene med mindre betingelserne til tilsagnet forhindrer, at kravene kan overholdes.

KONTROLMETODE

Du tager stilling til, om den manglende overholdelse af GLM er påbegyndt i kontrolåret, eller om overtrædelsen er begyndt i et tidligere år. Hvis det anføres, at overtrædelsen er påbegyndt tidligere end i indeværende år, skal dette kunne sandsynliggøres.

Du skal tildele overtrædelsen karakteren 1-4 for henholdsvis alvor, omfang og varighed. Du skal give karakterer pr. GLM-krav. Den samlede vurdering af kravet sker ved, at karaktererne for alvor, omfang og varighed lægges sammen.

Kontrol gis skal anvendes ved karaktergivning og indtegning af GLM-overtrædelse. Karaktererne bliver herefter automatisk overført til kontrolordningen og KO støvsugereren. For beskrivelse af anvendelse af Kontrol gis, se Kontrol gis-vejledning på instruksiden.

Følgende oplysninger skal fremgå sammen med kontrolrapporten i høringsproceduren ved konstateret

GLM-overtrædelse:

- Kort med angivelse og størrelse af det berørte areal eller anlæg
- Angivelse af den mark overtrædelsen er konstateret på (herunder marknummer og markbloksnummer)
- Evt. fotos der dokumenterer overtrædelsen
- En nærmere beskrivelse af overtrædelsen

Konkret vurdering

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af langbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten

Advarsler (samlet karakter max 5):

Reglerne om mindre overtrædelser gælder alle GLM-krav.

KRAV 1.1 STOFFER DER KAN FORURENE GRUNDVAND

Delkrav

1. Stoffer, der kan forurene grundvand, og som fremgår af liste I eller II, må ikke uden tilladelse, direkte eller indirekte, udledes til grundvandet.
2. Beholdere med stoffer, der kan forurene grundvand, og som fremgår af liste I eller II, må heller ikke uden tilladelse være nedgravet i jorden

Kravets relevans

Kravet gælder kun for forhold der kan relateres til landbrugsaktiviteter. Ved direkte udledning forstås tilførsel til grundvandet af stoffer nævnt i liste I eller II uden gennemsvivning af jordoverfladen eller undergrunden. Det kan fx være udledning via en brønd eller en grundvandsboring.

Ved indirekte udledning forstås tilførsel til grundvandet af stoffer nævnt i liste I eller II efter gennemsvivning af jordoverfladen eller undergrunden.

Ved stoffets farlighed forstås stoffets toksicitet, persistens (stoffets modstand mod nedbrydning ved naturlige processer) og evne til bioakkumulation (ophobning af miljøgifte i levende organismer). Krav 1.1 omfatter ikke landbrugets almindelige spredning af sædvanlige gødningsstoffer, bortset fra slam.

En evt. overtrædelse vil også være en overtrædelse af Miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1 -2, hvor kommunen er myndighed. Kontakt derfor kommunen hvis du konstaterer en overtrædelse i forhold til overtrædelse af Miljøbeskyttelsesloven og for nærmere vurdering af alvor, omfang og varighed. Det vil være op til kommunen som myndighed, at vurdere om der er behov for at udtage jordprøver. Hvis der skal udtages jordprøver er det kommunens opgave. Evt. resultater af en prøveudtagning bør indgå i sagen som dokumentation og grundlag for bedømmelse af overtrædelsen.

Indhold i kontrollen

Hvis en handling eller en undladelse har medført risiko for forurening af grundvandet eller der er sket en konkret forurening af grundvandet, skal dette indberettes under krav 1.1. For at indberette en overtrædelse under krav 1.1 skal der som udgangspunkt være konstateret en konkret forurening med stoffer som fremgår af liste I eller II og som er i fysisk kontakt med grundvandet.

Hvis der ikke foreligger en konkret forurening, skal risikoen for forurening være reel, f. eks ved en konstateret lemfældig omgang med stoffer, som vurderes ved et uheld at kunne komme i fysisk kontakt med jorden og derved lede til konkret forurening af grundvandet. Fx ved at stoffet opbevares uforsvarligt i beholder på eller i jorden, hvor der er en risiko for at beholderen kan vælte eller lække og føre til direkte eller indirekte forurening af grundvandet. Det er således ikke i relation til krydsverensstemmelse tilstrækkeligt, at stoffet i sig selv udgør en risiko for forurening af grundvandet.

Både krav 1.1 og krav 1.7 - 1.15 relaterer sig til beskyttelse af grundvand. Krav 1.7 - 1.15 anvendes forud for krav 1.1, men der kan forekomme situationer, hvor der kan være tale om en overtrædelse af både krav 1.1 og et af kravene i krav 1.7 - 1.15, eksempelvis hvor der er risiko for forurening af grundvand, samtidig med at reglerne om husdyrgødning i Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold er overtrådt. Selvstændig overtrædelse af krav 1.1 kan eksempelvis være uautoriseret bortskaffelse af kemikalier, olie eller lignende, ved eksempelvis udledning på jorden eller nedgravning (indirekte udledning), som ved nedsivning i jorden kan medføre forurening af grundvandet.

Når man skal vurdere om der er risiko for, at stoffet når ned til grundvandet, skal man overveje flere forskellige parametre:

- Varigheden af overtrædelsen - jo længere varighed jo større sandsynlighed for nedsivning til grundvandet og jo sværere vil det være at oprense forureningen.
- Mængden af udledt stof.
- Jordens beskaffenhed - er der fx tale om sand- eller lerjord. Kompakte, tykke lerlag beskytter til en vis grad grundvandet, mens eventuelt nedsivende forurening hurtigere kan sive gennem tynde lerlag og porøst sand og grus.
- Mikrobielle processer i jorden - vil stoffet være nedbrudt inden det når grundvandet?
- Afstand til dræn, søer og vandløb.
- Findes der grundvandsmagasiner eller boringer under den konkrete lokalitet – Oplysningerne kan findes på: <http://arealinformation.miljoportal.dk/distribution/>
- Vejrforhold i perioden op til konstatering af overtrædelsen.
- Om der er plantedække på arealet, som evt. vil kunne optage nogle af stofferne.

En evt. overtrædelse vil også være en overtrædelse af Miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1 -2, hvor kommunen er myndighed. Kontakt derfor kommunen når du konstaterer en overtrædelse i forhold til overtrædelse af Miljøbeskyttelsesloven og for nærmere vurdering af alvor, omfang og varighed.

Følgende særlige oplysninger skal fremgå af kontrolrapporten:

- Kort med angivelse og evt. størrelse af det berørte område.
- Angivelse af den mark eller nærmeste mark, hvor overtrædelsen er konstateret (herunder marknummer og markbloksnummer jf. markkortet).
- Fotos af hele eller dele af det område der er berørt af overtrædelsen
- En grundig beskrivelse af omstændighederne i forhold til en eller flere af de parametre, der er beskrevet i det foregående afsnit, herunder evt. resultater af en evt. udtagning af jordprøver foretaget af kommunen.

UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

Alvor Overtrædelsen vurderes i forhold til, om der kan gives tilladelse og om der ansøgt om en sådan. Dette vægtes i forhold til, hvor alvorlig den konkrete overtrædelse er i forhold til forureningen eller risikoen herfor.

Omfang Omfanget af overtrædelsen fastslås under hensyntagen til forureningens størrelse og stoffets farlighed. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af, hvor stor forureningen må anses at blive ud fra stedets geografiske, geologiske og hydrogeologiske forhold. I denne vurdering kan følgende faktorer bl.a. inddrages; jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.

Varighed Varigheden af en manglende overensstemmelse vurderes fra kontroltidspunktet og til hvornår det ulovlige forhold vurderes at kunne ophøre. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold (for eksempel indhentelse af fornødne tilladelser eller efterkommelse af påbud), eller hvor lang tid der går før forureningen kan afhjælpes indgår ved en vurdering af varigheden af overtrædelsen.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Har ikke tilladelse, men har søgt om tilladelse og kan få det. Eller Kan ikke få tilladelse, men overtrædelsen medfører kun risiko for yderst begrænset forurening af grundvandet, og der iværksættes straks afhjælpning af det ulovlige forhold	Har ikke tilladelse, men kan få det. Eller Kan ikke få tilladelse, men overtrædelsen medfører kun risiko for yderst begrænset forurening af grundvandet	Har ikke tilladelse, men iværksætter straks afhjælpning af ulovlige forhold Overtrædelsen vurderes at give anledning til betydelig forurening af grundvandet eller betydelig risiko herfor	Har ikke tilladelse og kan ikke få det Overtrædelsen vurderes at give anledning til betydelig forurening af grundvandet
OMFANG	Forureningen eller risikoen herfor vurderes som meget lille, under hensyntagen til udbredelse og stoffets farlighed	Forureningen eller risikoen herfor vurderes som mindre, under hensyntagen til udbredelse (typisk inden for egen bedrift) og stoffets farlighed	Forureningen eller risikoen herfor vurderes som væsentlig, under hensyntagen til udbredelse (typisk i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer) og stoffets farlighed	Forureningen vurderes som meget stor, under hensyntagen til udbredelse (typisk i fjernområdet) og stoffets farlighed
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

Liste I over familier og grupper af stoffer

Liste I omfatter de enkeltstoffer, som indgår i de nedenfor anførte familier og grupper af stoffer.

- 1 Organiske halogenforbindelser og stoffer, der kan danne sådanne forbindelser i vandmiljø.
- 2 Organiske phosphorforbindelser.
- 3 Organiske tinforbindelser.
- 4 Stoffer, der virker kræftfremkaldende, eller som har mutagene og teratogene egenskaber, i eller gennem vandmiljø.
- 5 Kviksølv og kviksølvforbindelser.
- 6 Cadmium og cadmiumforbindelser.
- 7 Mineralolier og carbonhydrider.
- 8 Cyanider.

Liste II over familier og grupper af stoffer

Liste II omfatter enkeltstoffer og kategorier af stoffer, som indgår i de nedenfor anførte familier og grupper af stoffer, og som vil kunne have skadelig virkning på grundvandet.

- 1 **Følgende metalloider og metaller samt deres forbindelser:**
Zink, kobber, nikkel, chrom, bly, selen, arsen, antimon, molybdæn, titan, tin, barium, beryllium, bor, uran, vanadium, cobolt, thallium, tellur, sølv
- 2 Biocider³² og deres derivater, som ikke er opført på liste I.
- 3 Stoffer, som har en skadelig virkning på grundvandets smag og/eller lugt, samt forbindelser, som kan bevirke dannelse af sådanne stoffer i grundvandet og derved gøre dette uegnet til drikkevand.
- 4 Toksiske eller persistente organiske siliciumforbindelser og stoffer, som kan bevirke dannelse af sådanne forbindelser i grundvandet, med undtagelse af sådanne, som er biologisk uskadelige, eller som i vand hurtigt omdannes til uskadelige stoffer.
- 5 Uorganiske phosphorforbindelser samt elementært phosphor.
- 6 Fluorider.
- 7 Ammoniak og nitritter.

³² Biocider er en betegnelse for kemiske stoffer, der er beregnet til at bekæmpe skadedyr, bakterier og svampe m.m.

KRAV 1.35 FORVALTNING AF VAND

Delkrav

1. Grundvand og overfladevand må ikke indvindes uden tilladelse.
2. Vandindvindingsanlæg skal være forsynet med en anordning til måling af det indvundne vand. Kommunalbestyrelsen kan til enhver tid bestemme måleanordningens art.
3. Ejeren af et vandindvindingsanlæg skal hvert år indberette årsindvindingen til kommunalbestyrelsen.
4. Vilkåret i tilladelsen vedr. maksimal indvindingsmængde af grundvand og overfladevand må ikke overskrides.

Kravets relevans

Kravet gælder kun indvinding af vand og vandindvindingsanlæg til brug ved markvanding.

Bemærkninger

Ifølge vandforsyningsloven skal kommunalbestyrelsen give tilladelse til indvinding af grund- og overfladevand (delkrav 1). Der er i vandforsyningsloven fastsat krav om, at der skal opgives en maksimal indvindingsmængde i en indvindingstilladelse³³ (delkrav 4). I vandforsyningsloven er det desuden bestemt, at ejeren af et vandindvindingsanlæg hvert år skal indberette årsindvindingen³⁴ (delkrav 3). Af samme årsag er det fastsat, at vandindvindingsanlæg skal være forsynet med en anordning til måling af det indvundne vand (delkrav 2). Kommunalbestyrelsen kan til enhver tid bestemme måleanordningens art.

Indhold i kontrollen

Du kan finde oplysninger om anlæggenes type, placering, årsindvindingen og om der foreligger en gældende tilladelse i Jupiterdatabasen (databasen for grundvands-, drikkevands-, råstof-, miljø- og geotekniske data).

Du kan finde de relevante anlæg og oplysninger på oversigtskortet på denne adresse ved at klikke på det aktuelle markvandingsanlæg og klikke på link:

http://data.geus.dk/geusmap/?mapname=jupiter&rightWidth=260#zoom=1.9872533934973653&lat=6132756.5364044&lon=487916.47156902&layers=jupiter_anlaeg_ws,kommunegraenser&visiblelayers=Topogra fisk&filter=&wkt=

Du kan også downloade data i acces format her: <http://www.geus.dk/DK/data-maps/jupiter/Sider/pcjupiter-dk.aspx>

Vær opmærksom på om tilladelsen er aktiv og gældende. Hvis du er i tvivl skal du kontakte kommunen. Hvis du konstaterer et aktivt vandindvindingsanlæg på bedriften og det ikke fremgår af Jupiterdatabasen skal du ligeledes kontakte kommunen for at få klarlagt om der indvindes vand uden tilladelse.

Kommunerne skal senest den 15. januar indberette generelle data til jupiterdatabasen som f.eks. udstedelse af vandindvindingstilladelse, ejer forhold, nye boringer m.v.

Kommunerne skal indberette indvundne vandmængder senest 1. april. Hvis du udfører en kontrol før 1. april kan manglende indberetning derfor skyldes, at kommunen ikke har foretaget indberetningen. Hvis de indvundne mængder ikke fremgår for det/de år du skal kontrollere, skal du rette henvendelse til

---

³³ Bekendtgørelse af lov nr. 1199 af 30. september 2013 om vandforsyning m.v. (Vandforsyningsloven) § 22, stk. 3

³⁴ Vandforsyningsloven § 58, stk. 3.

kommunen og afklare om det skyldes at ejeren ikke har indberettet årsindvindingen og om delkrav 3 dermed er overtrådt. Samtidigt er det nødvendigt at kende den frist kommunen har fastsat for indberetning af vand for at kunne vurdere overtrædelsens alvor i forhold til delkrav 3.

Hvis der indvindes mere vand end den mængde der er fastsat i tilladelsen, er delkrav 4 overtrådt. Du skal dog være opmærksom på, at der forskellig praksis i de enkelte kommuner for vurderingen af vilkåret om maksimal indvindingsmængde er overtrådt. Nogle kommuner har haft en 1 årig praksis, mens andre kommuner har opgjort indvindingsmængden som et gennemsnit over 3 år. Det er hovedsageligt de syd- og vestjyske kommuner, der har opgjort indvindingsmængden som et gennemsnit over 3 år.

Generelt for kravet gælder, at Fødevareministeriets administration af krydsoverensstemmelses-/GLM-reglerne lægger sig op ad den praksis for administration og håndhævelse af lovgivning på andre ministeriers område og dermed også den praksis, som følges af kommunerne i forhold til deres praksis omkring indberetning af vandindvinding. Ved en evt. overtrædelse af delkrav 4 skal du derfor kontakte kommunen for at afklare hvilken praksis kommunen har for opgørelse af den maksimalt tilladte indvindingsmængde..

Delkrav 2 kontrolleres visuelt på stedet.

Følgende særlige oplysninger skal fremgå af kontrolrapporten:

- Kort med angivelse og størrelse af det berørte anlæg.
- Angivelse af den mark overtrædelsen er konstateret på (herunder marknummer og markbloknummer jf. markkortet).
- Kopi af evt. vandindvindingstilladelse (delkrav 2 og 4)
- Kopi af evt. indberetning for indvundet vandmængde (delkrav 3).
- Foto og beskrivelse af en evt. målerordning (delkrav 2)

UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

1.35 DELKRAV 1-3. GRUNDVAND OG OVERFLADEVAND MÅ IKKE INDVINDES UDEN TILLADELSE

Alvor Vurderes efter, om landbrugeren har tilladelse, en anordning for måling og har indberettet årsindvindingen.

Omfang Karakteren for omfang følger karakteren for alvor.

Varighed Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

Krav 1.35 delkrav 1-3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Der er indvundet vand, men landbrugers tilladelse til indvinding er udløbet, og der er ikke søgt om fornyelse Eller Der er indvundet vand, men landbrugerens tilladelse til indvinding er udløbet, og der er søgt om fornyelse, men godkendelsen er endnu ikke modtaget Eller Fristen for indsendelse af oplysninger om årsindvindingen til kommunen er overskredet med mindre end 30 dage.	Der er indvundet vand, og landbrugeren har indsendt ansøgning om tilladelse til indvinding, men har endnu ikke modtaget tilladelsen (der foreligger ikke tidligere tilladelse) Eller Landbrugeren har ikke indsendt oplysning om årsindvindingen til kommunen inden for 30 dage efter den kommunalt fastsatte indsendelsesfrist.	Vandindvindingsanlægget har ingen anordning til måling af det indvundne vand eller anordningen måler ikke den samlede mængde oppumpede vand	Der er indvundet vand til markvanding uden tilladelse
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

1.35 Delkrav 4. Grundvand og overfladevand må ikke indvindes uden tilladelse

Alvor Vurderes efter, hvor mange procent, udover det tilladte. Vær opmærksom på om den kommune, hvor vandingsanlægget ligger, hidtil har opgjort den tilladte max. indvinding som et gennemsnit over 3 år.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om påvirkning kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand).

Varighed Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

Krav 1.35, delkrav 4

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Der er indvundet maksimum 15 % mere vand end tilladt	Der er indvundet mellem 15-30 % mere vand end tilladt	Der er indvundet mellem 30 - 50 % mere vand end tilladt	Der er indvundet over 50 % mere vand end tilladt
OMFANG		Vurderes at påvirke egen bedrift	Vurderes at påvirke nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Vurderes at påvirke fjernområdet, fx drikkevandsressourcer
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

FAGINSTRUKS NR. 08

Krav 2.3
Kontrolordning 5050_15 (KO-støvsuger), 5021_15
Version juli, 2015

**MÆRKNING & REGISTRERING
UREGISTREREDE BESÆTNINGER**

INDHOLDSFORTEGNELSE

Faginstruks nr. 08	127
Indholdsfortegnelse.....	128
Generelt om kontrolkategorien Mærkning og registrering, Uregistrerede besætninger	129
Kontrolmetode	129
Bemærkninger	130
2.3 Registrering af besætninger i det centrale husdyrbrugsregister CHR.....	130
Delkrav.....	130
INDHOLD I KONTROLLEN.....	130
Bemærkninger	130
Udfyldelse af bedømmelseskema	131

KONTAKTPERSONER & INFO

Linda Roth Jordbrugskontrol
61887958 [mailto: lirol@naturerhverv.dk](mailto:lirol@naturerhverv.dk)

[Captia-link](#)
[Link til intruks på intra](#)

Foto [Skyfish.com](#)
ISBN 978-87-7120-696-8
©2015

GENERELT OM KONTROLKATEGORIEN MÆRKNING OG REGISTRERING, UREGISTREREDE BESÆTNINGER

Formålet med kontrollen er at kontrollere at alle kvæg-, får-, gede- og svinebesætninger er registreret i CHR. En besætning er en samling af dyr af samme dyreart, med samme ejer. Blot ét dyr er en besætning. Hygiejneforanstaltninger ved besøg i stalde og på marker, hvor der færdes dyr, sikkerhedsforskrifter ved kontrolarbejde samt retssikkerhedsbestemmelser er beskrevet i Den generelle kontrolinstruks af februar 2013

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at CHR-oplysningerne hentet fra forberedelsen af sagen stemmer overens med forholdene på stedet. Der skal tage udgangspunkt i oplysninger og dokumentation fra ejeren. Afviger de fra forholdene på stedet, foretages en beskrivelse og samlet bedømmelse af etableringstidspunktet. Af kontrolgrundlaget eller den kontrolforberedende rapport (marker og dyr) fremgår besætningsoplysninger på de husdyrbesætninger, som ansøgeren råder over, og som er registreret i CHR. På stedet udføres kontrollen ved at:

1. Spørge landbrugeren, om han har dyr på bedriften (kvæg, svin, får eller geder)
2. Besigtige stalde og marker for evt. dyrehold
3. Registrere evt. tegn på dyrehold (f.eks. mødding, foder, andet)

Disse oplysninger sammenholdes med oplysningerne hentet i CHR.

Hvis der på bedriften konstateres besætninger, der ikke er registreret i CHR, skal kontrolløren:

1. Fastslå dyreart
2. Tælle/estimere antal dyr
3. Notere producentens oplysning om etableringstidspunkt for besætningen
4. Notere producentens oplysninger om dyrene evt. er flyttet til bedriften
5. Umiddelbart efter kontrolbesøget sendes en orientering om kontrolfundet til Fødevarestyrelsens lokale afdeling samt Center for Kontrol, Landbrugskontrol.

Besigtigelsen omfatter de samme ejendomme, som i øvrigt indgår i kontrollen.

En umiddelbart ukendt varighed skal altid forsøges afklaret ved, at der foretages en konkret vurdering af relevante faktorer, herunder ejers oplysninger, eventuel skriftlig dokumentation og forholdene på stedet, således at varigheden efterfølgende kan indplaceres i forhold til de tidsmæssige grænser for de respektive varigheds karakterer.

Der er tale om en uregistreret besætning når:

- Der går dyr på en ejendom og ejeren (CVR/Cpr-nr.) ikke har registreret en besætning med denne dyretype på ejendommen. Dette gælder dog ikke, hvis der er tale om dyr, der midlertidigt afgræsser arealer og ikke har adgang til staldanlæg på ejendommen.
- Dyr er registreret i ét CHR-nr. men fysisk går på en anden ejendom eller et areal med adgang til staldbygninger på en ejendom, hvor der ikke er registreret en besætning med denne dyretype.
- **Afgræsning på anden ejendom med sammenblanding med dyr fra en anden besætning**
- Hvis kreaturerne blandes med andre klovdyr på det CHR-nummer, hvor dyrene skal afgræsse, skal flytningen registreres i CHR på normal vis, dvs. registrering i både afsender- og modtagerbesætning (se figur 2).

FIGUR 2.

A

B

Sammenblanding med andre klovdyr

- **Producent A** flytter kreaturer (f.eks. en foldtyr) **til Producent B's** marker, hvor dyrene blandes med andre klovdyr:
- Her er der krav om registrering af flytningerne i CHR. A melder dyrene ind i en besætning hos B. Hvis producent A af præmiemæssige årsager ønsker at bevare ejerskabet af kreaturerne, skal han i CHR være registreret som ejer af denne besætning.

BEMÆRKNINGER

Manglende afmelding af en besætning, der er registreret i CHR, er ikke omfattet af reglerne om krydsoverensstemmelse

2.3

REGISTRERING AF BESÆTNINGER I DET CENTRALE HUSDYRBRUGSREGISTER CHR

DELKRAV

- 1 Kvæg-, svine-, fåre- og gedebesætninger skal være registreret i CHR. Det er ejerens ansvar, at besætningen er registreret korrekt i CHR. Blot ét dyr er en besætning.

INDHOLD I KONTROLLEN

Hvis der konstateres overtrædelse af krav 2.3. på får, geder og/eller kvæg, skal der altid gennemføres en mærknings- og registrerings kontrol.

BEMÆRKNINGER

Hvis producenten ikke er udpeget til en mærknings/registreringskontrol (5001_15), skal Center for Kontrol, Landbrugskontrol kontaktes, for at udpege kontrollen i BEKO.

Hvis producenten er udpeget til en mærknings/registreringskontrol (5001_15) og/eller der er tale om en uregistreret svinebesætning, skal du blot oprette opgavekoden 5021_15 i DCK:

Kontrollen oprettes i DCK:

- Åben DCK-online
- Vælg "Tilknyt virksomhed"/"Start tilknytning"/"Tilknyt til kontrolopgave – manuelt"
- Udfyld opgavekode "5021_15" og søg (Ctrl.+F11)
- Klik på "Søg virksomhed" og søg virksomheden frem (husk altid at vælge linjen med P-nr.) og klik på "OK"
- Gem (enten ved at klikke på disketten eller Ctrl.+s)
- Udfyld "Skematype" = "KSK", "Udtræksårsag" = "Anden" og "Svarfrist" = "31-12-2015" og klik på "Opret skema"

- Klik på "vedligehold skema"
- Klik på "Opret registreret skema"/"vis skema"
- Udfyld de 2 første faneblade i KSK'et
- Udfyld KSK'et

KO høringsbrevet kan herefter dannes herefter i støvsugeren 5050KO_15.

UDFYLDELSE AF BEDØMMESESSESKEMA

Alvor	Vurderes ud fra besætningens størrelse, samt ud fra om der er sket salg af dyr eller produkter fra dyrene.
Omfang	Vurderes efter, hvor mange besætninger overtrædelsen omfatter.
Varighed	Vurderes ud fra perioden, hvor overtrædelsen har fundet sted.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Lille, tydeligt ikke-kommerciel besætning	Besætninger, som ikke entydigt er ikke-kommercielle, uanset deres størrelse	Kommercielle besætninger uanset deres størrelse
OMFANG		Overtrædelsen omfatter en besætning	Overtrædelsen omfatter 2 besætninger	Overtrædelsen omfatter mere end 2 besætninger
VARIGHED		Indberetning til CHR op til 20 dage efter etableringen af besætningen	Indberetning til CHR mere end 20 dage efter etablering af den ældste af besætningerne	Producenten vil ikke lade besætningen registrere

FAGINSTRUKS NR. 10

Krav 2.18, 2.19
Kontrolordning 5050_15 (Centralstøvsuger), 4071PM_15
Version juli, 2015

PESTICID-ORDNINGEN

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indholdsfortegnelse.....	128
Generelt om Kontrolstrategien plantebeskyttelsesmidler.....	71
Kontrolmetode	134
Bemærkninger	135
2.18 Anvendelse af plantebeskyttelsesmidler.....	136
Delkrav.....	136
Kravets relevans	136
Indhold i kontrollen	136
Bemærkninger	137
Udfyldelse af bedømmelseskema	137
2.18 Delkrav 1. Der må kun anvendes godkendte plantebeskyttelsesmidler.....	137
2.18 delkrav 2 Godkendte plantebeskyttelsesmidler må kun anvendes på afgrøder, hvortil godkendelsen er givet.....	138
2.18 delkrav 3 Godkendte plantebeskyttelsesmidler må kun anvendes i de doser, hvortil godkendelsen er givet	139
2.18 delkrav 4 Godkendte plantebeskyttelsesmidler må kun anvendes i de antal maksimale årlige behandlinger, der er anført på etikette/brugsvejledningen	140
2.19 Sprøjtejournal.....	141
Delkrav.....	141

KONTAKTPERSONER & INFO

Bo Bjerre Nielsen Jordbrugskontrol
4526 3818 bbn@naturerhverv.dk

Karin Kjær Jordbrugskontrolkontrol
4189 2516 kakj@naturerhverv.dk

Captia-link 14-571-000002
ISBN 978-87-7120-698-2
[Link til instruks](#)

©2015

GENERELT OM KONTROLSTRAGIEN PLANTEBESKYTTELSESMIDLER

Kontrolordningen hedder 4071PM_15 og kaldes i dagligtale for pesticidkontrollen.

Kontrolordningen indeholder to KO-krav

[Krav 2.18 "Anvendelse af plantebeskyttelsesmidler"](#)

[Krav 2.19 "Anvendelse af plantebeskyttelsesmidler skal listes i en sprøjtejournal"](#)

Kontrollen omfatter udover KO krav også nationale krav, der kontrolleres samtidig med KO kontrollen. I pesticidkontrollen og KO kontrollen er det vigtigt, at kontrollen påbegyndes i kemikalierummet. Herefter skal alle driftsbygninger uden undtagelse gennemgås. Staldbygninger med dyrehold gennemgås af dyrevelfærdskontrolløren.

Pesticidkontrollen består af nedenstående hovedkategorier:

KATEGORI	NATIONAL LOVGIVNING	KO-KRAV
Opbevaring	X	
Besiddelse	X	
Sprøjtejournal	X	X
Anvendelse	X	X
Vask og påfyldning	X	
Uddannelse	X	
Muldvarpe- og mosegrisegift	X	

I pesticidinstruksen "Kontrolinstruks for plantebeskyttelsesmidler 2015" er pesticidkontrollen og fremgangsmåder ved kontrollen beskrevet nærmere.

Instruksen findes på intranettet og på [NaturErhvervstyrelsens hjemmeside](#).

KONTROLMETODE

Bedriftens sprøjtejournal skal kontrolleres for anvendelsen af ulovlige plantebeskyttelsesmidler, herunder udenlandske midler samt for ulovlig anvendelse af godkendte plantebeskyttelsesmidler.

For kontrolsæsonen 2015 er det sprøjtninger, der er foretaget i planperioden 2014/2015 og første halvdel af planperioden 2015/2016 (1. august 2015 til 31. december 2015), der skal kontrolleres. Hvis der konstateres overtrædelser af reglerne om anvendelse på sprøjtninger, der er gennemført i 2015 er der tale om en national overtrædelse og en overtrædelse af KO-krav 2.18.

Hvis der konstateres overtrædelser af reglerne om anvendelse af plantebeskyttelsesmidler i perioden fra 1. august 2014 til og med 31. december 2014 er der tale om en national overtrædelse - men ikke en overtrædelse af KO-krav 2.18.

sagsbehandling. KO-sagen overføres også til Jordbrugskontrol sammen med pesticid-sagen. Begge sager skal forblive åbne/uafsluttet.

Husk at udfylde felterne i 4071PM_15, der vedrører dato for hvornår sagen sendes i høring, dato for hvornår der modtages høringssvar og dato for hvornår sagen overføres til Jordbrugskontrol.

2.18 ANVENDELSE AF PLANTEBESKYTTELSESMIDLER

Delkrav

3. Der må kun anvendes godkendte plantebeskyttelsesmidler.
4. Godkendte plantebeskyttelsesmidler må kun anvendes på afgrøder, hvortil godkendelsen er givet.
5. Godkendte plantebeskyttelsesmidler må maksimalt anvendes i de doser, hvortil godkendelsen er givet
6. Godkendte plantebeskyttelsesmidler må maksimalt anvendes i det antal maksimale årlige behandlinger, der er anført på etiketten/brugsvejledningen. Kravet gælder således alene for de plantebeskyttelsesmidler, hvor der i henhold til etiketten/brugsvejledningen er fastsat et maksimalt antal årlige behandlinger.

Kravets relevans

Kravet vil være relevant at kontrollere, hvis der er anvendt plantebeskyttelsesmidler. Hvis jordbruger ikke anvender plantebeskyttelsesmidler er kravet ikke relevant.

Indhold i kontrollen

Det skal kontrolleres, om sprøjtejournalen viser, at virksomheden har anvendt

- Ulovlige plantebeskyttelsesmidler herunder udenlandske plantebeskyttelsesmidler
- Plantebeskyttelsesmidler på afgrøder hvortil midlerne ikke er godkendt.
- Plantebeskyttelsesmidler i doser der ikke er godkendte
- Et antal årlige behandlinger som ligger ud over det godkendte maksimale antal behandlinger

Hvis sprøjtejournalen ligger hos maskinstationen eller en nabo, skal den eftersendes til NaturErhvervstyrelsen (lokalafdelingen) inden 3 dage, jf. Pesticidinstruksen. Herefter gennemgås sprøjtejournalen med henblik på kontrol af anvendelse af plantebeskyttelsesmidler. Hvis der konstateres en overtrædelse af ét eller flere delkrav under Krav 2.18 sendes sagen i høring og efter endt høringsfrist eller, når der er modtaget høringssvar, overføres sagen til Jordbrugskontrol til videre sagsbehandling. KO-sagen overføres også til Jordbrugskontrol sammen med pesticid-sagen. Begge sager skal forblive åbne/uafsluttet.

Husk at udfylde felterne i 4071PM_15, der vedrører dato for hvornår sagen sendes i høring, dato for hvornår der modtages høringssvar og dato for hvornår sagen overføres til Jordbrugskontrol.

Bemærkninger

Ved overtrædelser er det vigtigt, at dette kan dokumenteres enten ved at der tages en kopi af sprøjtejournalen eller ved fotodokumentation.

Udfyldelse af bedømmelseskema

De enkelte bedømmelseskemaer udfyldes på baggrund af de oplysninger, der findes i sprøjtejournalen. Konstateres der overtrædelse af et eller flere delkrav under krav 2.18 skal kontrollen udvides til også at omfatte sprøjtejournalen for de to foregående vækstsæsoner.

Konstateres der flere overtrædelser af samme delkrav, skal disse vurderes separat og den overtrædelse på hvert enkelt delkrav, der får den højeste karakter vil blive indberettet. Husk at jordbruger skal høres på samtlige overtrædelser

Bedømmelsen sker ved indtastning af overtrædelser i VAKS 4071PM_15. Se nærmere i "Kontrolinstruks for plantebeskyttelsesmidler 2015".

2.18 Delkrav 1.

Der må kun anvendes godkendte plantebeskyttelsesmidler.

Alvor	Vurderes ud fra hvorvidt der er tale om plantebeskyttelsesmidler, der har været godkendt i Danmark, men som ikke længere er godkendte i Danmark, fordi midlet f.eks. indeholder aktivstoffer, der ikke længere er godkendte i EU eller fordi godkendelse er udløbet eller tilbagekaldt. Der kan her være tale om, at landbrugeren har anvendt gamle lagre af midler. Plantebeskyttelsesmidler, der er ulovligt importeret fra udlandet. Plantebeskyttelsesmidler, der indeholder aktivstoffer, der er forbudte i EU. ³⁵
Omfang	Vurderingen sker ud fra, hvor stor en procentdel af bedriftens samlede dyrkede arealer den totale mængde af det forbudte (tidligere godkendte) eller udenlandske plantebeskyttelsesmiddel er anvendt på i indeværende vækstsæson.
Varighed	Vurderes ud fra om det ikke godkendte, herunder evt. udenlandske, plantebeskyttelsesmiddel er anvendt i én eller to på hinanden følgende vækstsæsoner.

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
KRITERIUM				

³⁵ Listen over de i EU godkendte aktivstoffer fremgår af Kommissionens gennemførelsesforordning nr. 540/2011 af 25. maj 2011 med senere tilføjelser.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Anvendelse af et plantebeskyttelsesmid- del, som tidligere har været godkendt i Danmark	Anvendelse af et plantebeskyttelsesmid- del med udenlandsk etiket, som ikke indeholder forbudte aktive stoffer	Anvendelse af et plantebeskyttelsesmid- del med udenlandsk etiket, som indeholder forbudte aktive stoffer
OMFANG	0 til og med 5 %	Mere end 5 til og med 10 %	Mere end 10 til og med 20 %	Mere end 20 %
VARIGHED		Der er i indeværende vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmid- del, der tidligere har været godkendt i Danmark	Der er i indeværende vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmid- del med udenlandsk etiket	Der er i indeværende og forrige vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmid- del med udenlandsk etiket

ADVARSLER (SAMLET KARAKTER MAX 5).

Der kan ikke rettes op på en bagatelovertrædelse på 2.18 delkrav 1 (anvendelse), da delkravet er bagudrettet: Anvendelsen har fundet sted og opfølgning er ikke mulig.

2.18 DELKRAV 2

Godkendte plantebeskyttelsesmidler må kun anvendes på afgrøder, hvortil godkendelsen er givet

Alvor	Vurderes ud fra hvorvidt plantebeskyttelsesmidler er anvendt på en bestemt afgrøde, hvortil de ikke er godkendt. Hvis det drejer sig om flere plantebeskyttelsesmidler, foretages der en separat bedømmelse af hvert middel for sig. Landbrugeren høres om samtlige bedømmelser. Den højeste samlede karakter indberettes til NaturErhvervstyrelsen.
Omfang	Vurderes som procent af bedriftens samlede dyrkede arealer hvorpå det pågældende plantebeskyttelsesmiddel er ulovligt anvendt, idet det ikke er godkendt til de pågældende afgrøder.
Varighed	Vurderes ud fra om et plantebeskyttelsesmiddel er anvendt i en afgrøde, hvortil det ikke er godkendt i én eller flere på hinanden følgende vækstsæsoner.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR				Plantebeskyttelses- midlet er ikke godkendt til anvendelse på afgrøden.
OMFANG	0 til og med 5 %	Mere end 5 til og med 10 %	Mere end 10 til og med 20 %	Mere end 20 %
VARIGHED		Der er i indeværende vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmid- del på en afgrøde, hvortil det ikke er godkendt	Der er i indeværende og forrige vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmid- del på en afgrøde, hvortil det ikke er	Der er i indeværende og to forrige vækstsæsoner anvendt plantebeskyttelsesmid- del på en afgrøde, hvortil det ikke er

ADVARSLER (SAMLET KARAKTER MAX 5)

Ingen bagatelovertredelser på 2.18, delkrav 2 (afgrøde) – der kan ikke gives en samlet karakter 5 eller derunder.

2.18 DELKRAV 3

Godkendte plantebeskyttelsesmidler må kun anvendes i de doser, hvortil godkendelsen er givet

Alvor	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt i doser, der overskrider den godkendte maksimale dosering. Der foretages en separat bedømmelse for hvert middel, der er anvendt i for store doser.
Omfang	Vurderes ud fra procent af bedriftens samlede dyrkede arealer, som er behandlet med for store doser af plantebeskyttelsesmidler.
Varighed	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt i for høje doser i én eller flere på hinanden følgende vækstsæsoner.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt i en dosis over den tilladte og op til 1,1 gange den tilladte maksimaldosis	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt i en dosis over den tilladte og mellem 1,1 – 1,3 gange den tilladte maksimaldosis.	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt i en dosis over den tilladte og mellem 1,3 - 1,5 gange den tilladte maksimaldosis.	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt i en dosis på over 1,5 gange den tilladte maksimaldosis for den pågældende afgrøde.
OMFANG	0 til og med 5 %	Mere end 5 til og med 10 %	Mere end 10 til og med 20 %	Mere end 20 %
VARIGHED		Der er i indeværende vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmiddel i for høj dosering.	Der er i indeværende og forrige vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmiddel i for høj dosering.	Der er i indeværende og to forrige vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmiddel i for høj dosering.

ADVARSLER (SAMLET KARAKTER MAX 5).

Der kan ikke rettes op på en bagatelovertrædelse på 2.18 delkrav 3 (dosering), da delkravet er bagudrettet: Anvendelsen har fundet sted og opfølgning er ikke mulig.

2.18 DELKRAV 4

Godkendte plantebeskyttelsesmidler må kun anvendes i de antal maksimale årlige behandlinger, der er anført på etikette/brugsvejledningen

Alvor	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt i flere behandlinger årligt på en afgrøde end etiketten/brugsvejledningen tillader.
Omfang	Vurderes ud fra procent af bedriftens samlede dyrkede arealer, som er behandlet med for mange behandlinger af plantebeskyttelsesmidler.
Varighed	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt for hyppigt i én eller flere på hinanden følgende vækstsæsoner.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt én gang mere i en afgrøde pr sæson end tilladt.	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt to gange mere i en afgrøde pr sæson end tilladt.	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt tre gange mere i en afgrøde pr sæson end tilladt.	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt 4 eller flere gange mere i en afgrøde pr sæson end tilladt.
OMFANG	0 til og med 5 %	Mere end 5 % til og med 10 %	Mere end 10 til og med 20 %	Mere end 20 %
VARIGHED		Der er i indeværende vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmiddel flere gange pr afgrøde pr sæson end tilladt	Der er i indeværende og forrige vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmiddel flere gange pr afgrøde pr sæson end tilladt.	Der er i indeværende og to forrige vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmiddel flere gange pr afgrøde pr sæson end tilladt.

ADVARSLER (SAMLET KARAKTER MAX 5):

Der kan ikke rettes op på en bagatelovertrædelse på 2.18 delkrav 4 (antal behandlinger), da delkravet er bagudrettet: Anvendelsen har fundet sted og opfølgning er ikke mulig.

2.19 SPRØJTEJOURNAL

Delkrav

Jordbrugerens skal føre en journal over enhver anvendelse af plantebeskyttelsesmidler

Kravet er ikke relevant hvis der ikke anvendes sprøjtemidler i produktionen, og der ikke føres sprøjtejournaler på bedriften. Reglerne om sprøjtejournal gælder for landbrugere, med et samlet dyrket areal på 10 ha eller derover, samt for alle væksthushavener, frugtplantager og planteskoler m.v. uanset størrelse.

Vær opmærksom på, at sprøjtejournal har skiftet navn til sprøjteregister. I forhold til KO hedder det dog forsat sprøjtejournal. Sprøjtejournal og sprøjteregister er det samme.

Indhold i kontrollen:

Det skal kontrolleres, at der føres en sprøjtejournal på bedriften.

Dernæst skal det kontrolleres om sprøjtejournalen indeholder de nødvendige oplysninger om:

- Identifikation af marken/arealet (f.eks. marknummer)
- Marken/arealets størrelse angivet i hektar med 1, decimal for væksthuse angivet i m²

- Afgrøde/kultur
- Anvendt plantebeskyttelsesmiddel
- Dosering pr hektar eller m² og
- Dato for anvendelse
- Ejer/brugers CVR-nr. (Ikke KO-belagt)

Hvis sprøjtejournalen ligger hos maskinstationen, skal den eftersendes til NaturErhvervstyrelsen (lokalafdelingen) inden 3 dage, jf. Pesticidinstruksen.

Herefter gennemgås sprøjtejournalen med henblik på kontrol af om de nødvendige oplysninger er anført i journalen.

Hvis jordbrugeren under kontrolbesøget oplyser, at han ikke har ført journal, fordi han ikke anvender plantebeskyttelsesmidler på bedriften, skal kontrolløren, hvis der mistanke om det modsatte og afhængig af årstiden, efterse markerne for sprøjtespor, niveauet af ukrudt og tegn på plantesygdomme.

Hvis der konstateres en overtrædelse af Krav 2.19 sendes sagen i høring og efter endt høringsfrist eller, når der er modtaget høringssvar overføres sagen til Jordbrugskontrol til videre sagsbehandling. KO-sagen overføres også til Jordbrugskontrol sammen med pesticid-sagen. Begge sager skal forblive åbne/uafsluttet.

Husk at udfylde felterne i 4071PM_15, der vedrører dato for hvornår sagen sendes i høring, dato for hvornår der modtages høringssvar og dato for hvornår sagen overføres til Jordbrugskontrol.

Udfyldelse af bedømmelseskema:

Bedømmelseskemaet sker ved indtastning af overtrædelser i VAKS 4071PM_15. Se nærmere i "Kontrolinstruks for plantebeskyttelsesmidler 2015".

Alvor	Vurderes ud fra hvorvidt der er ført en sprøjtejournal på bedriften eller ej og om sprøjtejournalen indeholder de nødvendige oplysninger.
Omfang	Vurderes som procent af bedriftens samlede dyrkede areal, hvor der ikke er ført en sprøjtejournal eller på hvor stor en del af bedriftens samlede dyrkede areal, hvor der mangler oplysninger i sprøjtejournalen.
Varighed	Vurderes ud fra om der er ført sprøjtejournal i indeværende og forrige vækstsæson, eller om der er ført en ufuldstændig sprøjtejournal i indeværende vækstsæson.

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
KRITERIUM				

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Der mangler oplysninger om enten dato for sprøjtning, anvendt middel, dosering, afgrøde, størrelsen på det sprøjtede areal eller der mangler identifikation af marken eller sprøjtejournalen er ikke ajourført.	Der mangler to eller flere oplysninger om: dato for sprøjtning, anvendt middel, dosering, afgrøde, størrelsen på det sprøjtede areal, identifikation af marken eller sprøjtejournalen er ikke ajourført.	Der er ikke ført en sprøjtejournal på bedriften.
OMFANG	Manglende oplysninger i sprøjtejournalen på op til 25 % af bedriftens dyrkede areal	Manglende oplysninger i sprøjtejournalen på mellem 25 % og 50 % af bedriftens dyrkede areal	Manglende oplysninger i sprøjtejournalen på mere end 50 % af bedriftens dyrkede areal	Manglende oplysninger på mere end 95 % af bedriftens dyrkede areal
VARIGHED		Der er ikke ført en fuldstændig sprøjtejournal i indeværende vækstsæson	Der er ikke ført sprøjtejournal i indeværende vækstsæson	Der er ikke ført sprøjtejournal i indeværende og forrige vækstsæson

ADVARSLER (SAMLET KARAKTER MAX 5):

Som opfølgning på en bagatelovertrædelse (der mangler oplysninger for op til 25 pct. af arealerne) skal landbrugeren så vidt muligt afhjælpe overtrædelsen på stedet. Hvis sprøjtejournalen ikke kan fuldstændiggøres under kontrolbesøget, skal landbrugeren indsende sprøjtejournal til NaturErhvervstyrelsen (lokalafdelingen) med oplysninger for de manglende 25 pct. af markerne inden 6 måneder fra kontroldatoen.